

**Ti na putu tvoga  
gospodara**

**pozivaj mudro i  
pravedno**

Husein Ebu Idris

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
الحمد لله رب العالمين وأصلي وأسلم  
على أكرم الأنبياء والمرسلين وعلى آله وصحبه...  
وبعد:

Hvala Allahu koji je islamskog misionara učinio čovjekom najljepšeg govora, a borca na Njegovom putu čovjekom najboljeg djela. Neka je Njegov blagoslov na najboljeg koji je jezikom pozivao i oružjem se borio, naš prvenac Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.

Poziv u Allahovu vjeru je povod čovjekove pravdoljubivosti i njegovog opstanka. To je put sreće na kojem su znakovi za nemarne i propisi za odlučne. To je ključ razumjevanja islamskog vjerovanja i pionir islamskog znanja. To je zadatak vjerovjesnika i poslanika, pravi put Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i vrata svakog dobra. To je najispravniji i najčasniji put čije su smjernice u realnost života najodgovarajuće.

Na žalost, islam pati od unutrašnjeg nagrizanja kao rezultat pogriješnog djelovanja njegovih sljedbenika koji se nikako ne mogu složiti u svojim stavovima. Sve to rezultira slabom organizacijom unutar redova islamskog pokreta. Tako se uništava i ono malo preostalog imuniteta za zaštitu islamske misli od tendencioznog djelovanja antiislamskog faktora u svijetu. Najgore je što se islamskom pokretu suprotstavlja i određeni broj njegovih sljedbenika koji u ime islama vode nekakvu blesavu kampanju nauštrb nekih pozitivno dokazanih ideja na polju islamskog misionarstva! Međutim, ova knjiga nije kritički nastrojena, niti sam je sastavio da bi nekome uzvratilo ili nekog uvrijedio. Ja ovdje ne prozivam niti pak prstom upirem na određene džemate ili pojednice, naprotiv, ovo je samo skromni pokušaj čiji je krajnji cilj, ako ništa drugo, onda ublaživanje netrpeljivosti između pojedinih islamskih aktivista, džemata i islamskih institucija. Ovom knjigom ne želim obilježavanje i žigosanje mojih neistomišljenika, naprotiv, želim samo da, ukoliko je tako nešto uopće moguće, približim između određenih shvatanja po pitanju djelovanja islamskog misionarstva kako na individualnoj, tako i na kolektivnoj razini. Istovremeno sam pokušao prikazati neke detalje islamskog metoda rada o kojem su govorili islamski učenjaci a iz čijih okvira ne smije izlaziti bilo koji vjernik a kamoli islamski misionar.

U vremenu kada su napadi na islam sve učestaliji i agresivniji zaista je žalosno vidjeti kako se islamski aktivisti međusobno sukobljavaju oprečnim stavovima i idejama što mnogima sa strane "daje za pravo" da se upitaju, da li je riječ o pripadnicima iste vjere ili ne!? Meni je jasno da je potpuno usaglašavanje stavova nemoguće, ali, samilost prema bratu mora biti uvijek prisutna, bar ja tako vjerujem?! Iskreno se nadam, da će svako pronaći barem ponešto u ovoj knjizi od onoga s čime se svakodnevno susrećemo. Ponekada to boli, ponekada raduje, ali, u većini slučajeva veliki broj nas nijemo prolazi pored nekih pojava koje u nama izazivaju negodovanje i revolt. Međutim, u želji da se izbjegne moguća smutnja spremni smo da puno toga i prešutimo jer, istini za volju, i politička i društvena zbivanja u svijetu nam ne idu na ruku. Ali, to nikako ne smije biti opravdanje ljudima koji u ime vjere odvrću od

Allahova puta i žele ga iskriviti bez obzira na njihove stavove i način razmišljanja! Nije čak ni važna njihova iskrena namjera!

Upravo zbog toga smatram za shodno da pokušam pomoći, skromnim radom na ovom autorskom prevodu, u shvatanju pravilnog dostavljanja islamske da'we u svjetlu Kur'ana i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tradicije i opisom nekih fragmenta iz života i djelovanja prvih muslimana. Činjenica je da se o ovoj temi ne može reći ono što bi trebalo reći jer to nije teorija već praktični doživljaj islamskog aktiviste. Potrebno je pojasniti način obraćanja ljudima i to kako da vjernik izgradi u sebi realnu sliku onoga oko njega kako bi bio u stanju da na odgovarajući način plasira svoju ideju. Ova knjiga je pokušaj da se kroz Allahov govor i sunnet Njegovog Poslanika pruži opis poslaničkog misionarskog djelovanja, ta, neka svako procjeni, kroz valjani šerijatski argument, kako treba djelovati. Međutim, neću prepotentno tvrditi da je stav ove knjige jedino ispravan i da se samo njega treba pridržavati, mada ja lično smatram da je to tako, ali, ukoliko neko smatra da ovdje napisano može i treba opovrgnuti, ta, svaka dobronamjerna kritika je dobrodošla.

Dakle, u buri napada na islam moramo razjasniti islamski metod rada i djelovanja a i to kako se pravi islamski misionar treba ophoditi jer je on jedina pozitivna pojava u laičkom društvu i upravo od njega zavisi da li će se društvo kretati u pozitivnom pravcu. Islamski misionar je generator pozitivne energije na nivou svjetske zajednice. Iz želje da progovorim o ovoj bolesti ummeta i neadekvatnog shvatanja prioriteta islama, odlučih se na autorski prevod<sup>1</sup> redaka koji bi, inšallah, pomogli u opisu profila islamskog misionara predodređenog za odgovarajući nastup na sceni suprotstavljanja laicizmu i pogriješnog prikazivanja islamske misli kako pred laicima i nemuslimanima, tako i ispred pripadnika raznih vjerskih grupacija i sekti.

Ideju i sadržajne teme sam crpio iz slijedećih djela:

1. "مقومات الداعية الناجح" – Dr. Ahmed Badehdah
2. "المصطفى من صفات الدعاة" – Abdulhamid Bilali
3. "في ظلال القرآن" – Sejjid Kutb
4. "مراعاة أحوال المخاطبين في ضوء الكتاب والسنة وسير الصالحين" – Dr. Fadl Ilahej
5. "الحكمة في الدعوة إلى الله تعالى" – Seid ibn Ali ibn Vehf El-Kahtani
6. "آفات على الطريق" – Dr. Sejjid Muhammed Nuh

Allaha Uzvišenog molim da sjedini srca muslimana i da ih učini čvrstim bedemom odbrane Njegove vjere; da neprijatelje islama i muslimana onemogućí i da rukama Njegovih iskrenih robova uzdigne riječ Istine; da pomogne našoj braći i sestrama širom svijeta i da nas u Džennet Njegove milosti smjesti; da nas učini iskrenim sljedbenicima Istine i slugama Njegove vjere; da našeg Poslanika, Allah ga blagoslovio i spasio, učini našim uzorom koji kaže: "Moja je opskrba ispod sjenke mogeg koplja..."; i da nas poštedi oholog i bahatog odnosa prema muslimanima. Amin!

**"I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici."**  
(Kur'an, 3/139)

---

<sup>1</sup> Naglašavam da je ova knjiga autorski prevod prevodioca a ne njegova originalna napisana riječ. Samo sam na nekim mjestima sebi dao za pravo dodati određena lična objašnjenja u obliku savjeta ili sugestije. **Prim.Prev.**

OVU KNJIGU POKLANJAM ISKRENIM ISLAMSКИM PRAKTIČARIMA KOJI SU ODLUČILI DA SVOJ ŽIVOT ZALOŽE U ČAST ALLAHOVE VJERE SVE U CILJU ŠIRENJA NJEGOVE VELIČANSTVENE I UZVIŠENE RIJEČI. OVA KNJIGA NE ZAGOVARA I NE BRANI PRAVAC ODREĐENE SKUPINE ILI INDIVIDUE. OVIM RIJEČIMA ŽELIM USKRATITI ZADOVOLJSTVO ONIMA ČIJA JE ŽIVOTNA PREOKUPACIJA ZADIRANJE U UNUTARNJE NAMJERE LJUDI A TO SU STVARI O KOJIMA JE SAMO UZVIŠENI ALLAH OBAVIJEŠTEN.

NIKO NEMA MORALNO PRAVO OKRIVLJAVATI ILI OPTUŽIVATI ISKRENE ISLAMSKE AKTIVISTE BEZ OBZIRA NA TO ŠTO I ONI PONEKAD POGRIJEŠE. SAMO JE UZVIŠENI STVORITELJ SAVRŠEN I BEZGRIJEŠAN.

OVA KNJIGA OPOVRGAVA PRETJERANU TOLERANCIJU KOJU ZAGOVARAJU "MODERNI" MUSLIMANI. ONA ISTO TAKO OSUĐUJE PRETJERIVANJE PO PITANJU "DOSLJEDNOG PRAKTIKOVANJA" ALLAHOVE RIJEČI I TRADICIJE NJEGOVOG POSLANIKA OD STRANE NEKIH LJUDI KOJI SMATRAJU DA SU SAMO ONI JEDINI "AUTORITETI" KOJIMA JE DATO "PRAVO" DA GOVORE U IME ISLAMA A KADA SU POZVANI DA ODBRANE DOGMU OVE VJERE, TAKVI SE ODMAH PRIHVATAJU ČUDNIH I KRHKIH OPRAVDANJA.

INSPIRACIJA OVE KNJIGE JE:

"I RECI: "TRUDITE SE! ALLAH ĆE TRUD VAŠ VIDJETI, A I POSLANIK NJEGOV I VJERNICI, I VI ĆETE BITI VRAĆENI ONOME KOJI ZNA NEVIDLJIVI I VIDLJIVI SVIJET, PA ĆE VAS ON O ONOME ŠTO STE RADILI OBAVIJESTITI."<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> Kur'an, 9/105 – Dio ajeta: "...a i Poslanik Njegov...", odnosi se samo na vrijeme života Muhammeda, alejhis-selam, jer poslije smrti se i on nalazi u Berzehu i ne može znati niti pak ima ikakvog učešća u postupcima ljudi. To je lično svojstvo samo Uzvišenog Allaha.

## Briga i odgovornost

Briga i odgovornost u islamu imaju značenje čuvanja nečega ili stremiti se ka pozitivnom popravljajući nečiji stanja. Uzvišeni kaže: *"Muškarci vode brigu o ženama..."* (Kur'an, 4/34)

Na putu ka uspjehu islamski misionar treba voditi računa o brizi i odgovornosti kao temelju njegovog prosperiteta. On u tome treba ustrajati dosljedno sprovodeći svoje obaveze koje mu islam nalaže.

## Da'ija (islamski misionar)

Da'wa – poziv u Allahovu vjeru ili podsticanje na nešto. Uzvišeni kaže: *"Allah vas poziva u Kuću mira..."* (Kur'an, 10/25)

On vas poziva u podstiče na Džennet. Svojstva islamskog misionara u okrilju da'we su: *"...da – po Njegovom naređenju – pozivaš k Allahu, i kao svjetiljku koja sija."* (Kur'an, 33/46)

Dakle, da'ija poziva u vjeru Allahove jednoće i on sija u tmuni laičkog društva. On koristi islamom dozvoljena sredstva u dostavljanju Allahove poruke ljudima.

Ovo jasno govori da poziv u islam označava interpretaciju cjelokupnog islama, njegovog vjerovanja, zakonodavstva i etičkog kodeksa. To znači da se poziv islama upućuje nevjernicima, griješnicima da se okanu grijeha, i islamskim praktičarima kojima manjka iskrenosti u prihvatanju cjelokupnog životnog sistema islama.

Poziv Allahu je poziv u vjerovanje onog s čime su poslani poslanici. Tome se treba pokoravati i treba dosljedno prihvatiti način njihove interpretacije. To je poziv ljudi u islam, riječju i djelom.

## Uspjeh

Uspjeti u da'wi znači ostvariti cilj pri dostavljanju islamske poruke i njenog prihvatanja od strane pozvanih. Pravi uspjeh se vidi nakon potpunog praktičnog prihvatanja islama i objedinjavanja između riječi i djela. To će izazvati odbijanje neistine i laži i rezultiraće potpunim predavanjem vjerovanju i njegovom praktičnom doživljaju. Međutim, ukoliko se pozivani ne odazovu i odbiju upućeni poziv, to ne znači da misionar nije uspio jer je uputa samo u Allaha. *"Ti, doista, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš, - Allah ukazuje na pravi put kome On hoće..."* (Kur'an, 28/56)

Već je poznat hadis Poslanika, alejhis-selam, u kojem stoji: *"Pojaviće se vjerovjesnik sa samo jednim sljedbenikom. Doći će i drugi sa samo dvojicom sljedbenika. Biće i vjerovjesnika koji neće imati nijednog sljedbenika."*<sup>3</sup>

Ovaj hadis ne govori o neuspjehu tih vjerovjesnika već o tvrdoglavom odbijanju Istine ljudi čija je srca Uzvišeni zapečatio i oni nisu u stanju da shvate.

---

<sup>3</sup> Bilježi Buhari

Dakle, uspjeh znači sprovođenje obaveze poziva na najbolji i najpotpuniji mogući način i pored toga što će ponekada izostati pozitivni rezultati što je ipak mudrost Uzvišenog Allaha.

### **Važnost poziva u Allahovu vjeru**

Nema sumnje da je poziv u Allahovu vjeru najčasniji zadatak vjernika jer on sa sobom nosi krasne plodove blagostanja ljudske zajednice. Islamskog misionara očekuje nagrada velika: *"A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: "Ja sam doista musliman!"* (Kur'an, 41/33)

Ovaj ajet predstavlja direktnu pohvalu onome koji poziva Allahovoj vjeri ne obazirući se na krajni ishod svoga rada. To je bolje a nagrada je potpunija jer Poslanik, alejhis-selam, kaže: *"Da Allah tobom uputi samo jednog čovjeka, ta, to ti je bolje od stada crvenih deva."*<sup>4</sup> Šta onda reći o uputi cijele skupine ljudi!? Naravno, nagrada se tada udvostručuje kako nam to Vjerovjesnik, alejhis-selam, kaže: *"Ko poziva Uputi, ta, njemu pripada nagrada poput nagrade onih koji prihvate njegov poziv. To im neće umanjiti njihovu nagradu."*<sup>5</sup>

Konstantno pozivanje u Allahovu vjeru obećava istinito prisustvo harmonije i dobra u zajednici. To se posebno da primjetiti prisustvom islamskih praktičara, oba pola, što svakako za sobom neminovno povlači zadovoljstvo Uzvišenog Allaha. Tada će ummet biti pomognut i dominiraće u društvu a njegovo stanje će biti apsolutno pozitivno, kako je to određeno dominantnim zakonom Allaha, dželle šanuhu. *"...Allah neće izmjeniti ono što je u narodu, sve dok oni ne promjene ono što je u njima..."* (Kur'an, 13/11)

Ukoliko se dogodi situacija spomenuta u ovom ajetu i ljudi masovno prigrlje poziv u Allahovu vjeru, to će onda u dušama neodlučnih probuditi duboko ubjeđenje i pozitivno raspoloženje prema islamu. To će biti odlučan momenat u rušenju zida straha i zbunjenosti. Strah koji je uvijek prisutan u njihovim dušama zbog neizvjesnosti onoga što ih očekuje u životu praznom od islama i zbunjenost koja će jednom zauvijek nestati nakon upoznavanja Istine koja će ih voditi kroz život kao jedino valjani sistem njihove duhovne i fizičke egzistencije na ovom svijetu. Tim doživljajem oni će u sebi pobjediti bojazan od praktikovanja islama i neće se više ustručavati od ljudi svojim kontriranjem njihovim laičkim običajima. Prihvatanjem islama oni će svojom etikom uticati na ljude i to će neminovno ostaviti duboke tragove koji će se pozitivno odraziti u očima laika i nemuslimana.

Dakle, misao i etika islamskog misionara treba biti usmjerena ka dominaciji islama i uništenju svih ideologija i društvenih sistema oprečnih islamu. Djelovanje i život islamskog misionara treba biti oličenje suprotstavljanja Allahovim neprijateljima. Daija mora stremiti ka odbrani ummeta od zla neistine i laži. On će raditi na utrnjivanju tragova zla, otklanjanju njegove štete i ponižavanju njegovih zagovarača.

Šejh Ibn-Baz, rahimehullah, veli: *"Treba se odlučno boriti protiv svih načela socijalizma, laicima, nacionalizma i svih ideologija oprečnih islamu. Tako će Uzvišeni Allah popraviti stanje muslimana i povratitiće im nekadašnje dostojanstvo, pomoći će ih protiv njihovih neprijatelja i postaviće ih za Svoje namjesnike na Zemlji... Zato se trebaju naznačiti islamski misionari čija će glavna preokupacija biti studiozno istraživanje i distribucija korisnih pisanih djela i poziv u islam uzvraćajući raznim tendencijama i "intelektualnim" napadima na islam. Treba se stremiti ka razotkrivanju perfidne "igre" jer su neprijatelji islama regrutovali sve svoje*

<sup>4</sup> Bilježi Buhari

<sup>5</sup> Bilježi Muslim

mogućnosti putem raznih organizacija, elektronskih i pisanih medija sve u cilju kaljanja i zbunjivanja muslimana. Sve se sumnje i dileme oko islama moraju odbaciti vjerodostojnom prezentacijom izvornog islamskog vjerovanja, Šerijata, ahlaka i decidnim prikazom islamskih propisa.”

Ovdje posebno treba naglasiti pogrešan nastup koji neminovno rezultira neuspjehom i gubitkom entuzijazma što izaziva degenerizaciju određenih shvatanja. Primjera radi navodimo slijedeće slike izobličeneog shvatanja djelovanja na putu islamske da'we:

- Neki ljudi, zbog neznanja ili nepotpunog shvatanja i življenja praktičnog islama, okrivljavaju ljude zbog svog neuspjeha u da'wi i izbjegavaju susrete sa njima. Stalno kore druge smatrajući da su samo oni u pravu. Neki čak idu u krajnost i tvrde da su njihovi neistomišljenici pravi neprijatelji islama. Zar su zaboravili riječi Poslanika, alejhis-selam: *”Kada čovjek kaže: ”Ljudi su propali!” – ta, on je propali uobraženi klevetnik.”*<sup>6</sup>
- Nakon neuspjelog djelovanja na putu dawe, neki islamski misionari utonu u vode razočarenja smatrajući svoj trud potpuno uzaludnim. Tako se oni povlače u sjenku zapostavljajući naređivanje dobra i odvracanje od zla. Njihov neuspjeh je često puta rezultat zanemarivanja pravih uzroka i razloga uspjeha u da'wi.

### **Iskrena ljubav prema Uzvišenom Gospodaru i pozitivne emocije**

Ljubav nagoni čovjeka da u svemu slijedi ljubljenog. Čovjek je spreman da se u ime ljubavi prema nekom odrekne svojih principa i kodeksa. Dakle, ljubav prema ljubljenom ne može izostati ni u jednoj situaciji pa makar ljubljeni bio daleko od vida zaljubljenog. Tako će zaljubljeni nastojati da svakim svojim postupkom zadovolji ljubljenog.

Iskazivanje prave ljubavi prema ljubljenom iziskiva pokretanje tijela, duše i jezika u smislu dokazivanja onog što se odigrava unutar srca. Dakle, islamski misionar treba iskreno voljeti ljude kojima upućuje poziv islama kako bi i oni njemu uzvratili iskrenim odnosom i bratskom ljubavlju. Samo se tako mogu pridobiti srca ljudi i samo na taj način se mogu ostaviti duboki tragovi islamskog pozitivizma kod ljudi. Ako ova komponenta izostane, nikakav argument ni dokaz neće biti od koristi jer se nepodnošljivost prema islamskom misionaru od strane ljudi manifestuje mržnjom i odbijanjem njegovog poziva. *”Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine...”* (Kur'an, 3/159)

Ukoliko se uspije u razvijanju ljubavi prema nekom ili nečem, to će za sobom povući spremnost na žrtvu i odricanje pa makar to bilo na direktnu štetu zaljubljenog jer će on svojim postupcima zanemariti sve ostalo mimo ljubljenog. Tada će se zaljubljeni susresti s iskušenjima i nevoljama, a posebno ako je u pitanju čovjek koji je svoju ljubav usmjerio ka Uzvišenom Allahu, dželle šanuhu. Da je ova tvrdnja tačna govore i događaji iz života ashaba i velikih pobožnjaka. Ovdje se govori o ljubavi prema Uzvišenom a ne o onoj ljubavi prema osobi ili predmetu. To je zato što čovjek po svojoj prirodi ne može izdržati smetnje i iskušenja zbog ljubljenog koji je stvoren i nije spreman da uvijek radi njega podnosi torture i nevolje. Tragovi te ljubavi rezultiraju slašću, blagodat i radosti i sve to u ovisnosti njene jačine. Tako će srce biti ispunjeno nostalgijom prema ljubljenom dok će čovjek uvijek biti zauzet dokazivanjem svoje ljubavi prema Njemu a svojim će razumom uvijek biti okupiran

---

<sup>6</sup> Bilježi Muslim

Njime. Dakle, nema sumnje da takva ljubav ostavlja vidljive tragove na razmišljanje i ophođenje čovjeka.

Ljubav i spremnost na žrtvu je osnova svih vjera i ideologija, bez obzira da li je u pitanju zabluda ili Istina islama. Zato islamski učenjaci tvrde da je manifestacija prohtjeva i požuda politeizam tj. širk ukoliko se ne usmjeri ka Allahovom zadovoljstvu. *"Zar nisi vidio onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo..."* (Kur'an, 45/23)

Ako je ovaj zaključak logička činjenica svakodnevnom životnog redosljeda, onda nam postaje jasno koliko je samo važno da islamski misionar pridobije srca ljudi prilikom upućivanja poziva u Allahovu, dželle šanuhu, vjeru. Nastojanje da se srca ljudi pridobiju i da se njihova energija usmjeri ka pokornosti Allahu, dželle šanuhu, predstavlja osnovu svakog dobra. Iskazivanje ljubavi prema Uzvišenom je dostizanje stepena radi kojih se natjecatelji natjeću pogleda uperenih prema konačnom cilju. Dostizanje vrha tog cilj je namjera dobročinitelja i to je govor njihovih duša. Ona je hrana srca, napitak duša i radost oka. Ona je izvor života i kome bude uskraćena sivilo smrti će ga u životu postojano pratiti. Ona je svjetlo i kome bude uskraćena, taj će u tminama truhlog života lutati. Ona je lijek koji uništava sve bolesti srca i duše. Ona je slast koja mimoilazi jadnike čiji život prolazi u tuzi i brizi.

Ko se odrekne ljubavi prema Uzvišenom, ta, u njemu nema nikakvog dobra. Njegov je razum uvijek u stanju konfuzije a njegovi moralni kodeksi neće u sebi imati ničeg moralnog. Takvima su pokuđene mahane privlačne i oni su uvijek spremni na prihvatanje svega što se suprotstavlja i ne vodi ka zadovoljstvu Uzvišenog, dželle šanuhu.

### **Povinjavanje razuma argumentu**

Strast čovjeka tjera u propast dok ga razum, Allahovom dozvolom, čuva od propasti. Mudri ljudi razumom upravljaju svojim strastima. Ponekad srce čezne za nečim određujući na taj način posebnu kategoriju ophođenja. Međutim, razum određuje opravdanost tog postupka gledajući u posljedice praktikovanja istog. Požuda i strast čovjeka tjeraju ka provaliji a razum ga poput budnog čuvara štiti te provalije. Tako razum uči čovjeka kako se treba odbraniti navale strasti i na koji se način se treba spraviti sa tim zlom. Ipak, činjenica je da vladar u obliku strasti jača i puteve zla lukavo prikriva te konstantno sebi traži slugu koji će mu pomoći da nadvlada razum i okova ga u lance duhovne nemoći.

Primjer strasti je poput zarobljene zvijeri. Ako lanci kojim je ona vezana nisu dovoljno jaki, pući će pod naletom njene snage i divljačkog nasrtaja. Tako među ljudima ima onih koji ne kontroliraju snagu te zvijeri, ima ih koji su je vezali konopcem a ima i onih koji su je okovali u čelične lance. Možda ponekada čovjek i ne razmišlja o nečem, ali, nekakav argument ga incidentalno natjera na razmišljanje o tom postupku ili ideji i, jednostavno, on to i prihvati. Dakle, ubjeđenost je presudna u donošenju odluke o prihvatanju nekog stava ili ideje. Svakako, nakon toga neminovno dolazi praktikovanje ili nepraktikovanje nekog djela. Dapače, prije svega tu na scenu nastupa zdrav razum koji je u stanju da procijeni šta je dobro i prihvati ga, a šta je zlo i odbaci ga. Pa ko učini nešto na svoju štetu, ne može se nazvati razumnom osobom.

Kada se požuda i razum slože, ostavljaju iza sebe duboke pozitivne tragove. Ponekada požuda pobijedi razum i shrva ga i pored toga što razum osuđuje taj postupak. Međutim, razum je uticajem požude toliko oslabljen da nije u stanju otkloniti opasnost i pogubne posljedice koje sa sobom nosi slast požude kao rezultat jačine strasti. To je pravo neznanje i učmalo ponašanje čovjeka koji praktikuje ono za što je



siguran da mu škodi a ne bavi se onim što mu je od koristi. To je možda i rezultat odbojnosti prema korisnom a pristrasnost prema škodljivom! Čovjeka u ovom stanju ne možemo okvalifikovati kao potpunu nezalicu, naprotiv, možda su njegove informacije o znanju na zavidnom nivou. Međutim, njegova odbojnost prema dobrom i korisnom ga je toliko ograničila što se on sada nalazi u stanju izražavanja ne samo simpatije već i ljubavi prema štetnom i ružnom duhovnom doživljaju ili djelu. Tu mjerila gube na svojoj vrijednosti i primjer takve osobe je poput bolesnika koji se liječi terapijom za koju sigurno zna da ne može pomoći njegovoj bolesti.

Neobuzdavanje strasti vodi ka ogrežanju u strasti bez ikakvog razmišljanja. To će izazvati dugoročnu bol i tugu grijешnika koji je jednom razumnom odlukom, uz Allahovu pomoć, mogao izbjeći ponore slijedjenja strasti.

Ovo što smo u prošlim recima naveli treba biti dovoljan pokazatelj islamskom misionaru da je jačina ubjedenosti u valjani argument pokretač i vodič ideje i etike. Ne smije se zanemariti govor srca jer koncentraciju svojeg djelovanja islamski misionar treba usmjeriti upravo na srce koje treba izvršiti početni uticaj na dušu čovjeka a razum će biti samo kulminacija utemeljenja Istine u čovjeku.

Ipak, da nas neko pgriješno ne razumije, naglašavamo da islam ne dozvoljava ideologiju koja propovjeda da je razum osnova ili temelj za prihvatanje Istine.

### **Prefinjeni uzor kao generator pozitivne energije**

Praktično sprovođenje islamskog misionarstva ili da'we se prije svega može ogledati u prefinjenom uzoru kojeg da'ija treba pružiti ljudima. Nema sumnje da je živi primjer i uzor upravo onaj detalj koji uvijek nedostaje a bezuvjetno osvaja ljudska srca i razum. Iskustvo nas uči da većina ljudi brže prihvataju kazivanja iz života pobožnjaka nego li govor koji je za njih manje ili više razumljiv.

Međutim, na prihvatanje ili odbijanje islamskog poziva najviše uticaja ima iskreni pristup islamu i bratska ljubav koju da'ija treba pokazati ljudima. Djelo koje prati riječi u čovjeku izaziva divljenje i poštovanje jer je to sasvim prirodno privlačno čovjeku. Da o postojanom i dosljednom praktikovanju islamskih djela i ne govorimo. Ovdje navodimo krasnu izjavu Ibn-Kajjima, rahimehullah, koji kaže: *”Licemjerni i nemjerodavni učenjaci stoje na vratima Dženneta i pozivaju i nj svojim riječima dok svojim djelima pozivaju u Vatru. Kada god se ljudima obrate, njihova djela kao da govore: Ne slušajte ih! Da su u biti bili iskreno uvjereni u ono u što pozivaju, oni bi se prvi tome odazvali. Svojom vanjštinom oni su upućivači, ali, u biti su pravi razbojnici.”*

Herem ibn Hajjan, radijallahu anhu, je ljude upozoravao na pokvarene učenjake. Tada mu Omer, radijallahu anhu, napisao pismo u kojem je potražio da obrazloži svoju namjeru. On reče: *”To je imam koji govori kao učenjak a djeluje kao pokvarenjak. Tako on zbunjuje ljude pa ih odvodi u zabludu.”*

Fakt je da prefinjeni uzor govori sam o sebi pa makar izostali jaki argumenti u raspravi o Istini. Svojim primjerom da'ija vrši izravni uticaj na ljude i budi njihovu ljubav prema Istini, poštovanje i puno uvažavanje onog u što on poziva. Na taj način, Allahovom dozvolom, da'ija sije sjeme uspjeha kreirajući plodno tlo gdje svojim djelom dokazuje ljudima istinitost i harominju svojeg životnog sistema uređenog na osnovama Kur'ana i sunneta. Dakle, čovjek može biti učenjak iz bilo koje prirodne nauke poput medicine ili hemije. To su naučne grane čije izučavanje koristi materijalnom napretku zajednice. Pa i pored toga liječnik ili hemičar mogu biti ljudi neprimjernog ophođenja i morala, ali, time neće nikom nauditi jer ljudi izučavaju

nauku a ne izopačeno vladanje naučnika. Međutim, ako je u pitanju islamski učenjak ili da'ija, on mora biti prefinjeni i iskreni uzor onoga u što poziva. U suprotnom, niko ga neće slušati i niko neće ni riječi od njega prihvatiti. Rezimirajmo ovo izlaganje slijedećim ajetom: "O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O kako je Allahu mrsko kad govorite riječi koje djela ne prate!" (Kur'an, 61/2-3)

### **Konkretna ubjedenost u**

### **Islamsko vjerovanje**

Duboko uvjerenje u islamsko vjerovanje i prednjačenje u manifestaciji imana uporedo sa duhovnom superiornošću čine najvažnije momente u životu i radu islamskog misionara. Islamski misionar treba prednjačiti svojom vjerom u Allaha. On Ga se treba od svih najviše bojati, treba se iskreno na Njega oslanjati, uvijek treba paziti na svoje postupke i puno se mora Njemu kajati. Jezik mu treba uvijek biti vlažan od spominjanja Allaha. Razum mu treba biti uvijek usmjeren ka razmišljanju o tome kako On Uzvišeni savršeno stvara. Srce mu treba uvijek biti ispunjeno željom za lijepim susretom sa Gospodarem, dželle šanuhu. Treba prednjačiti u dobrim djelima. Noću treba puno klanjati, danju treba puno postiti. Njegova iskrenost sa Allahom će biti pokazatelj i ključ njegovog uspjeha. To je pravo iskazivanje robovanja Uzvišenom koje uzrokuje sretan ishod i blagostanje za islamskog misionara. Njegov je rad krajnje ozbiljan, njegov je govor krajnje koristan.

### **Veličina i sjaj vjere u Allaha**

Čistoća i originalna izvornost monoteizma tj. tewhidai poricanje bilo kojeg oblika politeizma ili širka je osnova i temelj vjerovanja islamskog misionara. On mora imati znanja o Allahovim imenima i Njegovim savršenim svojstvima. To uvjerenje mora imati svoje duboke korijene u duši da'ije. Njegovom krvlju mora strujati to vjerovanje da bi se odrazilo na njegovo svakodnevno djelovanje, ideje i nastup. Tako će daija svoje robovanje Allahu Uzvišenom iskazivati pokornošću i postojanom potčinjenošću. On će uvijek manifestovati svoju nasušnu potrebu za Allahom jer će se Njime uvijek pomagati i samo će se na Njega oslanjati. Srce da'ije ne strahuje ni od kog' i ne nada se ni od kog' osim od Njega, dželle šanuhu.

Dakle, bez obzira na okolnosti u kojima živi, da'ija je uvijek svijestan da je rob Allahov, živ ili mrtav, star ili mlad, zdrav ili bolestan, on je Njegov rob svojim duhom, srcem, jezikom i tijelom. To je uvjerenje mu'mina da je duša i sve blagodati koje on uživa samo Njegovo davanje. Tako da'ija zna da svojom dušom i imetkom ne smije raspolagati osim u skladu s onim što od njega zatraži njegov Gospodar. Niko ne može nauditi, niti koristiti, niti umrtviti, niti oživiti osim Njega, dželle šanuhu. Ko dostigne stepene ovog uvjerenja, može se nadati, a samo je Allah poznavao nepoznatog, da je od iskrenih Allahovih robova.

Ovu misao rezimiramo tvrdnjom: kako neko može pozivati u Allahovu vjeru a da Njega dobro ne poznaje jer mu je spoznaja Uzvišenog tako nemarno ograničena!?

Ovdje je riječ upravo o govoru srca koji je ljudima nepoznat, ali, o njemu je zaista u detalje obaviješten Sveznajući Allah. Međutim, dosta puta se nemarnost prema Allahu da ogledati kroz riječi i postupke ljudi.

Stanje da'ije treba biti manifestacija postojane preokupacije njegovog srca Uzvišenim Allahom kojeg treba uzeti za svojeg najboljeg i najprisnijeg prijatelja. On treba shvatiti da se mora okaniti svakodnevnog društva ljudi i da od dunjaluka treba odustati. Svoje srce, dušu i razum treba ispuniti Allahom kako bi na kraju u grobu

imao istinskog Zaštitnika i Prijatelja jer mu se u rupi tmine niko neće pridružiti a njegov Gospodar će ga tada pod Svoje okrilje primiti.

### **Oslobođanje duše od robovanja bilo kome do Allahu Uzvišenom**

Vjera u Allaha je snaga iz koje vjernik crpi energiju u suprotstavljanju negativnim strujama koje žele naškoditi islamu. Tako on postaje apsolutno slobodna ličnost čiji je Vladar samo Allah. On se pokorava samo Allahu, traži samo od Allaha, svoje nade polaže samo u Njega, oslanja se samo na Njega. Tako da'ija postiže potrebni balans u svom životu po pitanju dvije najvažnije komponente:

1. Konstantno prisustvo straha i bojazni po pitanju opskrbe;
2. Konstantno prisustvo straha od smrti.

Što se prve komponente tiče, koliko je samo ljudi poniženo pognulo svoje vratove u želji za sigurnim izvorom opskrbe. Koliko je njih prodalo svoje principe i moralna načela svog ummeta radi neznatne brze zarade!? Srce da'ije je ispunjeno Istinom islama i ništa ne može unijeti prazninu u dušu vjernika pa da ovaj proda riječi istine svoga Gospodara, dželle šanuhu.

*"A na nebu je opskrba vaša i ono što vam se obećava."* (Kur'an, 51/22)

*"...vi opskrbu od Allaha tražite i Njemu robujte i Njemu zahvalni budite..."* (Kur'an, 29/17)

Da'ija je svijestan da niko ne posjeduje opskrbu mimo Uzvišenog:

*"...oni kojima se vi, mimo Allaha, klanjate ne mogu vas nikakvom opskrbom nahraniti..."* (Kur'an, 29/17)

Da'ija je duboko uvjeren i on cijeni stvarnost i vrijednost samo Allahove opskrbe:

*"...a opskrba Gospodara tvoga je bolja i vječna."* (Kur'an, 20/131)

*"To će, doista, opskrba Naša biti, koja nikada neće prestajati!"* (Kur'an, 38/54)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veli: *"Kada bi ovaj svijet kod Allaha imao vrijednost komarčevog krila, nevjernik se nikada ne bi napojio kap vode."*<sup>7</sup>

Što se druge komponente tiče, uvjerenost vjernika je da su život i smrt u ruci Uzvišenog Allaha. On je duboko uvjeren da ga Allahovo određenje nikako ne može mimoići. A kada bi se ljudi okupili da mu nečim koriste ili mu naškode, to se ne može desiti osim ako je On Uzvišeni to odredio. U smrt se ne može smijelo srljati i ona se ne može odbijanjem izbijeći. Sve se događa Allahovim određenjem:

*"Ma gdje bili, stići će vas smrt, pa makar i bili u visokim kulama..."* (Kur'an, 4/78)

Upravo je ovdje momenat razlučavanja između vjernika i nevjernika-griješnika. Dok se srca pokvarenjaka raspadaju od straha i bojazni od smrti prolivajući suze u nastojanju da se na sve moguće načine spase smrti, vidimo kako vjernik-daija stoji poput bedema neosvojivog. On se uvijek sjeća riječi Hubejba ibn Adija, radijallahu anhu, koji kaže:

*"I nije me briga ako me ubiju a ja musliman, ma gdje god to bilo, radi Allaha ja ću poginuti."*

Da'ija ne smije zaboraviti primjer Umejra ibnil-Hamama, radijallahu anhu, koji je vjerovao da ga od Dženneta dijeli samo nekoliko hurmi. On ne smije zaboraviti ni svoju braću, faraonove čarobnjake koji su nakon prihvatanja Musaove, alejhis-selam, vjere prkosili smrti i pogibiji na Allahovom putu. *"Vi ste mu povjerovali – viknu faraon – prije nego što sam vam ja dopustio! On je učitelj vaš, on vas je vradžbini naučio i ja ću vam, zacijelo, unakrst ruke i noge vaše odsjeći i po stablima palmi vas razapeti i sigurno ćete saznati ko je od nas u mučenju strašniji i istrajniji."* Oni

---

<sup>7</sup> Bilježi Tirmizi

odgovoriše: "Mi nećemo tebe staviti iznad jasnih dokaza koji su nam došli, tako nam Onoga koji nas je stvorio! Pa čini što hoćeš; to možeš da učiniš samo u životu na ovom svijetu!" (Kur'an, 20/71-72)

## **Bogobožnost**

Naslov ove teme treba predstavljati odličje i svojstva vjernika. "Za one koji se Gospodara svoga budu bojali i kada ih niko ne vidi, i koji od časa oživljenja budu strepjeli." (Kur'an, 21/49)

"Za one koji su Allahove poslanice dostavljali i od Njega strahovali, i koji se nikoga, osim Allaha, nisu bojali..." (Kur'an, 33/39)

Uzor i primjer bogobožnosti i straha od Allaha Uzvišenog je svakako Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže: "Ja sam od svih vas najbogobožniji i ja se najviše bojim Allaha."<sup>8</sup>

Strah od Allaha je usko povezan sa bogobožnošću koja predstavlja rezultat spoznaje Uzvišenog. Kada strah od Allaha ispuni srce vjernika, tada nastupa momenat bitnog razlikovanja između njega i nemarnih griješnika. Strah od Allaha je bedem koji spriječava čovjeka da dospije do Njegovih zabrana. U tom smislu su i riječi Ibrahima ibn Sufjana: "Kada se strah od Allaha useli u srce vjernika, on sprži leglo strasti i iz srca protjera ovisnost prema ovom svijetu." Fudajl ibn Ijjad veli: "Ko se boji Allaha, niko i ništa mu ne može nauditi. Ko se ne boji Allaha, niko i ništa mu neće biti od koristi."

Strah od Uzvišenog Allaha budi u srcu i duši želju i potrebu za pokornošću Njemu jer je to najbolji način putem kojeg se čovjek može pomagati u robovanju Allahu, dželle šanuhu. Da'ija mora dostići visoke stepene vjerovanja jer mu strah od Allaha treba ispuniti svaku poru njegove duše i tijela i da ga ni u jednom trenutku strast ne može prevariti pred Uzvišenim Vladarom.

Strah od Allaha i bogobožnost uzdižu čovjeka na stepen *ihsana*. To je onaj trenutak koji uvijek traje u životu vjernika. On će robovati Allahu kao da Ga vidi pa iako ga on ne vidi, Allah Uzvišeni vidi njega i On najbolje poznaje njegovo stanje *imana*.

## **Iskrenost**

Iskrenost prema Allahu je duh vjere i srž robovanja prema Njemu. To je osnovno načelo bilo kojeg poziva ka Uzvišenom Allahu. Iskrenost je pokretačka snaga vjerovanja koja vodi čovjeka u postojanu borbu protiv njegovih strasti sve dok ga na kraju ne iskristalizira i ne očisti od usko-ličnih egoističkih nagona. Tako će se da'ija uzdići iznad svojih ličnih ciljeva i svojim djelima će tražiti samo Allahovu naklnost. Naravno, u tome neće ni od koga tražiti niti će se nadati nekakvoj nagradi. Iskreni islamski misionari i vjernici su oni čija su djela radi Allaha, njihov je govor je radi Allaha, oni udjeljuju radi Allaha, uskraćuju radi Allaha, vole radi Allaha, mrze radi Allaha. Njihova djela, javna i skrivena su usmjerena samo ka Allahu.

Iskrenost s Uzvišenim Allahom je je vjernikov odgovor na naređenje Uzvišenog: "A naređeno im je da samo Allahu robuju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovjedaju..." (Kur'an, 98/5)

---

<sup>8</sup> Bilje'i Buhari

Ko izostavi iskrenost, sam će sebi zabraniti i uskratiti da mu Uzvišeni primi djela. U hadisi-kudsiju stoji: "Ja sam najmanje potreban pridruživanja; ko djeluje djelom u kojem Mi pridruži drugog, ostavih ga i njegovo pridruživanje (širk)." <sup>9</sup>

Iskrenost je zaštita od ahiretske kazne i patnje kojom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorava licemjere i samoljubljive da će upravo sa tri vrste ljudi, iz redova njihove garniture, razgoriti vatru džehennemsku na Sudnjem danu. To su lažljivi učaj Kur'ana, lažljivi dobročinitelj i ljažljivi borac na Allahovom putu. <sup>10</sup>

Nemoguće je da se u jednom srcu postigne balans između pokornosti Allahu i nastojanja da se zaradi naklonost i simpatija ljudi. Nemoguće je spojiti između vatre i vode. Da'ija mora postići stepene vjerovanja kada svojim dubokim uvjerenjem priželjkuje samo zadovoljstvo svoga Gospodara a nikako ono što je u rukama ljudi ili na njihovom jeziku. Iskrenost daje riječima i djelima energiju života koja brzo ostavlja pozitivne tragove u dušama ljudi. To će rezultirati brzim prihvatanjem islamskog poziva unutar zajednice kojoj se poziv upućuje.

### Lijep odnos sa Uzvišenim Allahom

Naslovom se aludira na ispunjavanje obaveznih propisa tj. farzova. Tu spada i obavljanje dobrovoljnih djela (*nafile*). Svakodnevno spominjanje Allaha u skladu sa dovama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Redovno čitanje Kur'ana jer se time vjernik stremi ka ispunjavanju neophodne božanske edukacije. Robovanje Allahu cijelim duhom i tijelom predstavlja neophodnu opremu islamskog misionara.

Tako je namaz neusporediva nit koja veže između Allaha i vjernika i upravo je to polje gdje se dokazuje prava bogobožnost. Vjernik izgrađuje sebe kada žuri na namaz. On ga obavlja skrušeno i pokorno u skladu sa sunnetom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne praktikovanjem raznolikih novotarija zlonamjerno pripisanih poznatim pravnim školama *mezhebima*. Posebno treba istaći fenomenalan tretman izgradnje islamske ličnosti prisustvovanjem namazu u džematu. Zar treba zanemariti primjer Se'id ibnil-Musejjeba, radijallahu anhu, koji nije propustio nijedan namaz u džematu u toku četrdeset godina. Kako se smije zaboraviti Rebi'a ibn Hajsem, radijallahu anhu, koji je, iako paraliziran, uvijek prisustvovao namazu u džematu. Znao je i reći: "Ja čujem: Dođite na namaz; - pa ako ste u stanju da prisustvujete namazu, učinite to, pa makar došli puzeći!"

Nije mi jasno kako se može nazvati islamskim misionarem čovjek koji ne prisustvuje džematskom obavljanju sabahskog i ikindijskog namaza i pored onolikog broja hadisa koji govore o njihovoj važnosti. Kako je moguće da čovjek propusti i nemarno se odnosi prema prvom tekbiru kojeg svakodnevno namjerno izostavlja!? Kako li je samo "ubilačka" izjava Ibrahima ibn Zejda: "Ako vidiš čovjeka kako se nemarno odnosi prema svom namazu, otresi ruke od njega!" Kako prokomentarisati postupak Abdulaziza Et-Tenuhija koji bi poput malog djeteta zaplakao kada bi propustio namaz u džematu?!

Dakle, postoje ljudi koji zagovaraju islamsko misionarstvo a njihova djela govore o pretjeranoj toleranciji u pristupu shvatanja i praktikovanja osnovnih islamskih načela. Zar je spominjanje Allaha izostalo do te mjere da je izazvalo nemarnost u robovanju prema Njemu!?

Spominjanje Allaha *ziker* predstavlja najizoštreniji oblik čula imana u vjernikovom srcu. To je hrana duše. Ljudi koji ne shvataju i ne znaju važnost *zikra*, ta, njihova su

<sup>9</sup> Bilje`i Muslim

<sup>10</sup> Bilje`i Muslim

tijela grobovi a duše su im tamna praznina tih užasnih rupa. Međutim, to je vjernikovo najbolje oružje. Njime on odsjeca glave razbojnicima. *Zikrom* vjernik-da'ija gasi požar sotonskih strasti. *Zikr* je robovanje Allahu i nema mu kraja do konca čovjekovog života i nije vremenom ograničen ili specifikiran. "O vjernici, često Allaha spominjite..." (Kur'an, 33/41) "...i slavi Ga u noćnim časovima, i na izmaku dana, - da bi bio zadovoljan..." (Kur'an, 20/130)

Oni što puno spominju Allaha uvijek prednjače u dobrim djelima. Njima pripada privilegija najljepših džennetskih baščI jer su se dosljedno prihvatili Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, oporuke. Najbolji oblik spominjanja Allaha je traženje oprosta za svoje grijehе. U hadisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se spominje da će Uzvišeni Allah dati izlaz iz svake situacije čovjeku koji od Njega traži oprost za svoje grijehе, da će mu svaku tugu zamijeniti radošću i opskrbiće ga kada se najmanje nada.

Najbolja spona koja u spominjanju Allaha čovjeka vezuje s Uzvišenim Gospodarom je čitanje Kur'ana. To je najveća čast i privilegija vjernika kojem je omogućeno da preko svojih usana citira prekrasni govor Veličanstvenog Stvoritelja, dželle šanuhu. Svakako, čitanje Kur'ana treba biti praćeno razmišljanjem i upoređivanjem između kur'anske poruke čovječanstvu i činjeničnog stanje u društvu. To će izazvati konstantno prednjačenje islamskog maratonca u slici da'ije što će ga samo po sebi dovesti na razini predvodnika ljudi. Knjiga Uzvišenog treba biti svetionik i užitak srca i duše islamskog misionara. Kur'an je svjetlo vjernikovog razuma. Govor Uzvišenog je postojana energija i gorivo koje neumoljivo pokreće vjernika i vodi ga ka njegovom uzvišenom cilju. Upravo je ovo stanje opisao Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, riječima: "Uistinu, nosilac Kur'ana ne treba noću spavati kada ljudi spavaju, da danju posti kada se ljudi mrse, da tuguje kada se ljudi raduju, da plače kada se ljudi grohotom smiju, da šuti kada se ljudi u besposlice upuštaju, da bude skrušen kada se ljudi ohole. Nosilac Kur'ana ne smije biti obijestan. On treba biti mudar, blag i miran. On ne smije biti suhoparan, nemaran, bućan, gromoglasan i napadan."

Retorika i jaćina argumenta nisu garant uspjehа u da'wi. Posebnost i jaćina imana su najvažniji razlog za uspjeh u misionarskom djelovanju da'ije. Islamski misionari svoje vrijeme trebaju trošiti u pozivanju ljudi ka Allahu. Njihov doživljaj imana treba biti dublji i cjelishodniji od doživljaja ostalih ljudi. Njihova veza sa Allahom treba biti konstantna i konkretna. Ona mora biti kristalno čista i jasna.

Mi želimo profil islamskog misionara uvijek optimistićki raspoloženog. On je izdržljivi borac i ne zna za pesimizam i svakodnevno propadanje u ovosvjetske nedaće koje uništavaju duh i snagu iskrenog islamskog radnika. Njegov optimizam gradi želju za žrtvom na Allahovom putu i produbljava potrebu za zadovoljstvom Uzvišenog i to će biti preokupacija njegovih misli i svakodnevna predodžba koja će ispuniti svako polje njegovog života. Takav naćin vjerovanja će u vjerniku probuditi svakodnevno prisustvo brige kako čovjeka nagoni na samoobraćun prije nego li stane pred Uzvišenim na obraćun. Na taj naćin da'ija precizira svoje životne stavove i poglede.

### **Napomena:**

Mnogo je islamskih aktivista i džemata koji zanemaruju ovaj najbitniji detalj u životu svakog vjernika. Da o da'ijama i ne govorimo. Na veliku žalost, mnogi od njihovih stavova su izgraćeni samo kao rezultat reakcije na laićku akciju nevjernika i pokvarenjaka. S druge pak strane, oni se ne mogu pohvaliti poznavanjem Allahove vjere i sunneta Njegovog Poslanika, alejhis-selam. Njihova spoznaja Gospodara, dželle šanuhu, je veoma ućmala i ogranićena. Nema nikakve sumnje da su Kur'an i

sunneta vodiči kroz život svakog vjernika. Zato kroz prizmu Božije objave treba povesti bespoštednu borbu protiv tagutskih ideologija i religija. Ovim ne želim umanjiti vrijednost njihovog djelovanja već samo namjeravam upozoriti na nužnost građenja stavova na osnovnim islamskim temeljnim načelima koja ne dozvoljavaju tolerantnu interpretaciju islamskih zakona pod pritiskom društva i zajednice. Da apsurd bude veći, neki islamski aktivisti svojim djelovanjem uporno pokušavaju da kroz svoje neargumentovane stavove i po svaku cijenu “uđu pod kožu” pozivanim u islam!

### **Naučna i edukativna naobrazba islamskog misionara**

Ovo je izuzetno važna činjenica u životu i djelovanju dajje. Ukoliko su njegove informacije iz *tefsira*, *hadisa* i *fikha* na zavidnom nivou, onda je on u stanju da ljudima pruži odgovor na njihove nedoumice i da otkloni smunje i dileme koje ih tište. Svojim poznavanjem islamskih nauka dajja upoznaje ljude sa šerijatskim propisima. Uporedo sa tim on društvu predstavlja realnu sliku činjeničnog stanja zajednice upotrebljavajući metod kritičkog osvrta na zlo koje nagrizava korijenje društva. Imajući u obziru da je poziv u Allahovu vjeru najčasniji i najbolji čovjekov zadatak, onda je logično zaključiti da se to ne može ostvariti osim putem izvornog islamskog znanja koje će vjernika voditi ka konačnom cilju tj. dosljednom dostavljanju Božije poruke.

Upuštanje u prostranost bojnog polja islamskog misionarstva bez prethodnog potrebnog znanja može značiti propast da'ije. Aktivista bez znanja je poput pješaka koji ne zna u kojem se pravcu treba kretati. Njegovo djelovanje, bez znanja, izaziva negativne a nikako pozitivne plodove. Nemoguće je da djelo bude dobro ako se ne poznaje njegova bit i srž. U tom kontekstu je i izjava Mu'aza ibn Džebela, radijallahu anhu: "Znanje je predvodnik djela. Djelo je njegov sljedbenik." Dakle, u nedostatku znanja djelo postaje neznanje i zabluda. To je samo slijepo slijeđenje strasti. Naravno, pogledi ljudi su uvijek usmjereni prema pozivačima u Allahu vjeru. Svaki njihov pokret ili postupak podložan je kritičkom raspoloženju društvene mase. To je dovoljan razlog da on shvati važnost i težinu znanja jer se zalaže za stvar koju direktno pripisuje Gospodaru svjetova. On mora u tančine biti upoznat sa sadržajem argumenta dotičnog propisa ili dogme u koju poziva. To će mu pružiti jasnu sliku o onome što treba plasirati u dotičnom trenutku a čega se treba okaniti.

U nedostatku znanja on će se udaviti u blato neznanja i konfuzije isam će sebe prinuditi da o Allahu i Njegovom Poslaniku govori bez ikakvog znanja. Dakle, čteta će biti puno veća od koristi djelovanja takvog čovjeka. Svojom zbunjenošću on će izazivati samo zlo a zapostavljaće podsticanje na dobro. Da paradoks bude veći, možda će neke zabranjene stvari proglasiti dozvoljenima i obratno. Međutim, najgore od svega je to što se takav čovjek istiće svojim obredima te ga ljudi u nedostatku informacija o islamu uvažavaju kao pravog islamskog praktičara. Šta onda reći o pozivaču u islam koji svojim trudom stremi da ljudi prihvate islamski način života. Smutnju koju svojim neznanjem on može izazvati je daleko veća i opasnija.

### **Odlike znanja i njegovi plodovi**

Da'ija mora biti duboko uvjeren da je znanje najvažnija stvar koju čovjek može poželjeti. Znanje je najdragocijenije blago koje istraživač može pronaći. Ono je ubjedljivo najbolja zarada vjernika. Prihvatanje znanja utemeljuje ispravno načelo u životu vjernika jer znanje prednjači ispred riječi i djela. *"Znaj da je Allah samo jedan Bog! I zato traži oprost za svoje grijeh..."* (Kur'an, 47/19)

Znanjem, pa zatim djelom, da'ija se uzdiše na pohvalne stepene božanske ljestvice milosti. *"...Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje..."* (Kur'an, 58/11)

Traženje znanja je cilj ka kojem je Uzvišeni uputio vjernike. *"Svi vjernici ne treba da idu u boj. Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potruđi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kada mu se vrate, da bi se Allaha bojali."* (Kur'an, 9/122) Iz ovog ajeta se jasno vidi da je Uzvišeni Allah podijelio ummet u dvije grupe, treća uopće i ne postoji. Prvoj grupi je naređen džihad na Njegovom putu. Drugoj grupi je naređeno istraživanje islamskog znanja u cilju njegovog opstanka i ekspanzije. Ukoliko se muslimani prihvate samo džihada a zapostave istraživanja znanja to će značiti pobjedu nevjernika što je nemoguće dozvoliti. Također, ako se ljudi bave samo znanjem a zapostave džihad, ta, i to je pobjeda nevjernika.

Opstanak ove vjere je putem znanja i učenjaka. S druge pak strane, taj je opstanak povezan i sa trudoljubivim i iskrenim vjernicima koji ne žale truda da pomognu svojoj braći bez obzira gdje se oni nalazili. Zbog toga je ljudima naređeno da u situacijama nevolje, potraže riješenje kod učenjaka. *"...pitajte učenjake ako ne znate."* (Kur'an, 16/43) *"...a kada bi oni to predali Poslaniku i onima od njih koji odlučuju, saznali bi to oni koji iz toga donose zaključke..."* (Kur'an, 4/83)

U potrazi za islamskim znanjem da'ija sebi kroči put ka pritvrđenom božanskom putu dobra. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veli: *"Ko krene putem na kom traži nauku, Allah će mu njime olakšati put u Džennet."*<sup>11</sup>

Kada da'ija uspije u istraživanju nauke i priključi se karavanu učenjaka, postaje svetionik po kojem se zajednica vodi. U tom kontekstu su i riječi Ibn-Kajjima, rahimehullah, koji o učenjacima kaže: *"Oni su poput zvijezda na nebu. Oni su putokaz u tami. Potreba ljudi za njima je veća od njihove potrebe za hranom i pićem. Pokornost prema njima je važnija od pokornosti prema roditeljima."*

Ibnil-Kasim pripovjeda kako je imam Malik srušio krov svoje kuće, odvojio drvene grede i prodao ih ne bi li taj novac iskoristio u sticanju znanja.

Ibn-Kesir pripovjeda kako je imam Buharija u toku noći često puta skakao iz kreveta, palio bi svijeću i odmah bi napisao neku misao koja mu je sinula dok je dremao. Tako je znao da i po dvadeset puta u jednoj noći ponovi svoj postupak."

Imam Ibnil-Dževzi, rahimehullah, je u svom životu prolazio kroz velika iskušenja. Međutim, on ih je smatrao slađim od meda zbog jasnoće cilja kojeg je zacrtao ispred sebe. Opisivajući svoj puta znanja on kaže: *"Dok sam bio dječak sa sobom sam nosio vekne suhog hljeba. Kada bih polazio na predavanja iz oblasti hadisa stao bih ispred rijeke Isa, u Bagdadu, i malo bi one vekne umočio u vodu jer ih nisam nikako drugačije mogao jesti. Zalogaji zaliveni vodom nisu se nikada mogli mjeriti sa slašću sticanja znanja."*

U vremenu kada je tehnologija bila apsolutno nepoznata i kada je glavno prevozno sredstvo bila kamila, Hasan El-Basri i Mesruk su samo radi jednog hadisa dane provodili na putu izloženi neizdržljivim naporima i poteškoćama daleko od svojih porodica.

---

<sup>11</sup> Bilje`i Ebu-Davud



Znanjem “potkovan” islamski misionar koji žuri da među ljude proširi Allahovu poruku i time doprinese popravljanju stanja u društvu, zaslužan je opisa Ahmeda ibn Hanbela, rahimehullah, koji o tim misionarima kaže: ”Hvala Allahu koji je odredio da učenjaci budu naslijednici poslanika. Pozivaju zalutale ka Uputi i strpljivo podnose njihove torture. Knjigom Uzvišenog Allaha oživljavaju mrtve i Njegovim svjetlom vraćaju vid slijepima. Koliko li je šejtan ljudi ubio, oni su ih iz mrtvih digli. Koliko li je jadnika zalutalo, oni su ih uputili. Krasan li je njihov uticaj na ljude. Užasan li je odnos ljudi prema njima.”

Slijedenje učenjaka uzdiže duh vjernika i ispravlja njegovu “kičmu”. Odbijači Istine putem učenjaka dolaze pameti. Neodlučni postaju odlučni. Učenjaci povučene vraćaju u redove islama. Svojim nastupom oni ojačavaju slabiće i bude uspavane. Divno li se imam Hatib, rahimehullah, izrazio o učenjacima: ”Allah je znanje učinio najboljim rangom Svojih miljenika. On je njime sačuvao Svoje izabranike.”

Poslušaj samo riječi Muhammeda ibn-Kasima ibn Hallada, rahimehullah: ”Kaže se da je razum putokaz dobra a znanje svjetiljka razuma. To je čišćenje srca od otpadaka neznanja. Znanje je najbolji sagovornik, najprisniji ljubljenik, najbolji prijatelj, najbolja trgovina, najbolja zarada, najbolje utočište, najbolja dunjalučka opskrba za ahiret, štiti od grijeha, smiraj srca, povećanje časti plemića, dostojanstvo dostojnika, počast pobožnika, zaštitnik u samoći, sigurnost u nevolji, pokazatelj pokornosti prema Allahu i obustavljač grijeha prema Njemu, vođa ka Njegovom zadovoljstvu i usputno sredstvo ka Njegovoj milosti.”

Ibn-Ishak ibn Ebi-Vefre, rahimehullah, veli: ”Najbliži ljudi poslanstvu su učenjaci i borci na Allahovom putu. Učenjaci upućuju ljude na ono s čime su poslanici poslali čovječanstvu. Borci na Allahovom putu se bore za ono s čime su poslali poslanici.”

## **Neophodno znanje**

Nije uslov da da'ija posjeduje detaljno znanje iz oblasti islamskih nauka. Nije ni uslov da on odlično poznaje makar i jedan pravac islamskog znanja jer poziv u islam ne predstavlja ekskluzivno pravo učenjaka. Naprotiv, ko god upozna neki propis ili detalj nekog propisa, pod uslovom da je potkrepljen dokazom iz Kur'ana i sunneta, dužan je da ljudima saopšti ono što zna. Ko god vidi neko hrđavo djelo i pouzdano zna da je ono Kur'anom, sunnetom ili koncenzusom učenjaka zabranjeno, treba ga spriječiti. Ukoliko muslimani tako ne postupe, institucija naređivanja dobra i odvrćanja od zla će zamrijeti i potpuno izgubiti svoj značaj. Svakako, uslov je da da'ija ipak posjeduje znanje, ali, niko ne može tvrditi da se znanje ne dijeli na razne ogranke koji se mogu pojedinačno izučavati.

Dakle, ko u detalje upozna neki propis dokazima iz Kur'ana i sunneta a istovremeno ne posjeduje informacije o nekom drugom propisu, onda je on učenjak po pitanju prvog a neznalica po pitanju drugog propisa i nije mu dozvoljeno da o njemu raspravlja. S druge pak strane, dužnost mu je da obaviještava ljude o propisu kojeg poznaje.

Stav islamskih pravnika je da čovjek ne smije raspravljati o nečem što mu nije poznato jer je vjerodostojno dostavljanje islamske dogme uslov za spremnost prihvatanja da'we od strane ljudi. Zato je dužnost svakog muslimana da o islamu dostavlja ljudima samo ono što zna. Tako su postupali i ashabi Allahovog Poslanika, alejhis-selam. Tufejl ibn Amr Ed-Deusi i Ebu-Zerr El-Gifari, radijallahu anhuma, su ljude pozivali sa ono malo znanja iz Kurana i sunneta. Primjera radi, Ebu-Zerr je stigao u Medinu nakon sedme godine hidžre Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a

sa njim je stiglo cijelo pleme koje je zahvaljujući njemu primilo islam. Također su islam primile i dvije žene iz plemena Giffar. Mi so svjesni da je Poslanik, alejhis-selam, rekao: ”Dostavljajte od mene, pa makar ajet.”<sup>12</sup> ”Allah je ozario čovjeka koji je čuo moje riječi, shvatio ih i zapamtio i drugima ih dostavio. Možda će onaj kome je dostavljeno bolje shvatiti od onoga koji mu je dostavio.”<sup>13</sup>

Pa I pored spomenutog smatram za shodno da skrenem pažnju na činjenicu koju ne smijemo zanemariti. Ukoliko čovjek želi pozivati u islam putem predavanja ili tribina onda on mora posjedovati znanje kojim će prije svega obuhvatiti temu o kojoj govori. U najmanju ruku njegove informacije o pojedinim islamskim pitanjima moraju biti na zavidnom nivou. U svrhu pojašnjavanja čime jedan islamski misionar-predavač treba biti “naoružan” ja ću navesti slijedeće tačke:

1. Da'ija mora biti uvjeren da je znanje o vjeri najbolja i najčasnija nauka. On svojim znanjem upućuje ljude ili ih neznanjem odvodi u zabludu. Da spomenemo i to da se znanje dijeli na neophodno koje se odnosi na svakog pojedinca i on to mora znati i konkretno kojim se bave učenjaci iz ovog ummeta. Dužnost-farz svakog muslimana je da bude upoznat sa osnovnim pravilima i propisima koji se tiču njegovog svakodnevnog života. Ukoliko mu nešto od toga nije jasno onda treba o tome pitati kako bi saznao. Znači, dužnost svakog punoljetnog i mentalno zdravog muslimana je istraživati neophodno znanje povezano s onim što mu je Uzvišeni propisao od obavljanja namaza, posta i tome slično. On mora poznavati osnovna pravila halala i harama.
2. Da'ija treba poznavati osnovna načela islamskog vjerovanja. On treba izučavati istinsko vjerovanje ehliš-sunne vel-džema'a daleko od izopačenih inovatorskih ideologija suprotnih izvornom učenju islama.
3. Da'ija treba poznavati osnove i načela komentara Kur'ana. On mora biti obaviješten o kur'anskim terminima i njihovom značenju, o povodima objave, i o opštem značenju ajeta i o njihovom kontekstu kako bi bio u stanju razumjeti poruku Kurana. Ovo govorim jer sam sreo puno ljudi koji nisu u stanju shvatiti kur'anski tekst upravo zbog nepoznavanje povoda i prigode objave ajeta. Hvala Allahu, tefsir Ibn-Kesira je već preveden na bosanski jezik i mislim da je dostupan zainteresovanim čitaocima.
4. Također, da'ija mora biti upoznat sa barem jednim poznatim djelom iz oblasti hadiske nauke. To će mu pomoći da se upozna sa tematikom *akide* i *fikha* direktno prezentiranih od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili u najmanju ruku putem izjava ashaba ili nekih od priznatih učenjaka. Svakako, u komentaru hadisa se može pronaći ono neophodno što vjernika uči kako treba urediti svoj život u skladu sa postupkom Muhammeda, alejhis-selam. Prevod Buharijine zbirke hadisa od Hasana Škapura već postoji, međutim, komentar je isuviše suhoparan i ograničen na samo pojedine stavove jedne pravne škole, što ipak nije loše. Izostaje samo objektivnost komentatora u raspravi i navođenju mišljenja i drugih pravnih škola i malo šire razmatranje argumenata svake od navedenih škola ili mezheba. Sada je hadiska kitoboteka na bosanskom jeziku bogatija sa prevodom Tirmizijine zbirke hadisa Mahmuta Karalića i tu se već radi o zaista naučnom i argumentovanom pristupu kod komentara određenih pitanja. Također preporučujem prevod izvrsnog djela “*Sažeti komentar pedeset hadisa Božjeg Poslanika*” autora Ibn-Redžeba El-

---

<sup>12</sup> Bilježi Buhari

<sup>13</sup> Bilježi Tirmizi

Hanbelija i komentar “*Rijadus-salihina*” tom.1 već preminulog učenjaka Ibn-Usejmina. Ovi prevodi će ubrzo ugledati svjetlo dana, inšallah.

5. Svakako, trebamo naglasiti i obavezno poznavanje Poslanikovog, alejhis-selam, životopisa iz kojeg učimo kako treba pozivati i boriti se za stvar islama. Mislim da je suvišno i spominjati da je “*Zapečaćeni džennetski napitak*” jedno od najboljih djela na ovu temu, pa možda i najbolje za muslimane Balkana.

Vrijedi napomenuti da je sticanje znanja težak i mukotrpan put. Znanje od čovjeka iziskuje iskrenost i strpljenje. Vjernik treba početi sa izučavanjem osnova islamskog vjerovanja i mora se kretati sa nižeg prema višem. To će mu pomoći u pravilnom pristupu i shvatanju islamskih tema. Ne smije se upuštati u analizu kompleksnih pitanja a da prethodno nije upoznat sa detaljima i podrobnostima istih. Zato je Uzvišeni Allah odredio učenjake kao izvor pročišćavanja i vjerodostojnog prenošenja znanja i trebamo ih prihvatiti kao oslonac u našem znalačkom radu. Znanje se ne može postići samo pukim čitanjem ograničene literature jer to kod čitaoca može izazvati osjećaj nezavisnosti od ljudi čiji je domen znanja puno opširniji od njegovog. Znanje se stiče dano-noćnim upornim radom. Pogledajmo samo u knjige prvih muslimana. One su prepune imena učenjaka koji su im preneli svoje znanje. Dakle, najkorisniji put znanja koji putnika vodi u ostvarenje cilja je prihvatanje znanja od učenjaka koji realizuju i verificiraju autentičnost islamskog znanja. Ovu ćemo temu krunisati izjavom Zernudžuja, Allah mu se smilovao, koji svoje iskustvo prenosi ovako: “(Vjernik) treba biti izdržljiv i strpljivo treba prosljediti izlaganje svojeg učitelja. Kada počne s čitanjem neke knjige, neka se ne prihvata druge dok ovu prvu ne izuči u detalje. Neka se ne prihvata drugog znanja dok ne usavrši ono s čijim je izučavanjem počeo. On ne treba bez potrebe napuštati predio u kojem se nalazi jer će to u njemu izazvati zbunjenost koja će mu okupirati razum i vrijeme. To će ga itekako udaljiti od sticanja znanja.”

### **Islamska kultura i etika(ahlak)**

Ne znam da li je naslov ovog poglavlja adekvatno upotrebljen, ali, činjenica je da pored obaveznih informacija iz oblasti islamskih nauka, da'ija treba biti ukrašen odlikama islamske kulture i dominantnog etičkog kodeksa islama. On mora biti upoznat i sa opštom kulturom društva u kojem djeluje jer je dijapazon njegove aktivnosti skoro neograničen. Tu spadaju i susreti sa raznim garniturama i profilima ljudi kako pojedinaca tako i skupina, organizacija i tome slično. Jedino uslov je da spomenute kategorije ljudi ne ispoljavaju neprijateljstvo prema Allahovoj vjeri i islamskom misionarstvu.

Ipak, moramo priznati da se kod mnogih islamskih aktivista osjeća velika praznina kada je u pitanju poznavanja neislamskih “kultura”. Tako ih neki od nas isuviše potcjenjuju a neki preuveličavaju njihovu vrijednost. Da apsurd bude veći, neki nemuslimani odlično poznaju mentalitet nas muslimana. Problem je u tome što mi kao zajednica ne poznajemo svoje realne mogućnosti, a one su izrazito velike. Puno puta nešto bezvrijedno uzdižemo, a vrijedno omalovažavamo bez razloga da li se radi o našim pozitivnim ili negativnim osobinama.

Dakle, potrebno je prisustvo pojedinaca koji su u stanju odgovoriti i pojasniti načela Šerijata uzvraćajući na dileme i sumnje tendencioznih nasrtaja na pozitivnu ulogu islama u društvu. Ljudima treba pojasniti kako je islam postavio odrednice socijološko-ekonomske pravde u društvu. Sigurnost i ravnopravnost je zagwarantovana svima. Moto islama je: “...*najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boji...*”

(Kur'an, 49/13) Znači, bez obzira na vrijeme i društveno-političke prilike, islam je mjerodavan sistem koji je jedino sposoban da odgovori na potrebe i zahtjeve svakodnevnog života ljudske zajednice.

S druge pak strane, preporučljivo je da da'ija posjeduje informacije o laičkim društvenim uređenjima u svijetu poput kapitalizma, nacionalizma, socijalizma i demokratije. Dakako, apsurd je vjerovati u mogućnost razotkrivanja srži ovih sistema, ali, kratkim osvrtom na historiju se može zaključiti da oni nemaju ničeg sličnog s islamom. Da'ija ne smije zanemariti ovo činjenično stanje u njegovom životu i radu na Allahovom putu. Ovom prigodom obavezno preporučujem čitanje fenomenalnog djela 'U okrilju Kurana' – od Sejjida Kutuba.

### **Razboritost uma i jačina argumenta**

Islamsko vjerovanje svojim sjajem obasjava dušu čovjeka. Svojom dogmom ostavlja duboke pozitivne tragove kako u srcu individue tako i u cijeloj zajednici. Ne treba zaboraviti činjenicu da razum pomaže čovjeku da shvati detalje ovog jedino ispravnog vjerovanja. Razum i njegova bistrina predstavljaju posebnu odliku islamskog misionara. To ga štiti blesave naivnosti jer on gleda kroz mikroskop Kur'ana i sunneta i ništa mu štetno ne može izbjeći. Um ispunjen vođstvom Allahovih ajeta i praksom Poslanika, alejhis-selam, zrači dostojanstvenošću i dignitetom i tome se niko ne može suprotstaviti. Razum islamskog misionara treba ocijeniti kada i kakve odluke mora donijeti u trenucima i situacijama razdora i nesuglasica između ljudi. U odsustvu pogodne analize i potrebne vizije na scenu nastupa um da'ije koji je u stanju odrediti prioritete kako bi se izbjegle moguće negativne posljedice u zajednici ukoliko se vrijednosti društvenih mjerila zapostave. To pomaže da se prisutne dileme po pitanju islama brzo otklone iz glava ljudi favorizirajući pojavu i prisustvo islamskog aktiviste. Tada će ljudi povjeriti svoje povjerenje da'iji gledajući u njega riješenje za svoje krize. Vrijedi napomenuti da postoje različite garniture ljudi kojima se upućuje poziv islama a sa kojima se može raspravljati samo upotrebom racionalnih argumenata za potvrđivanje islamske poruke koju trebamo temeljiti samo na argumentima Kur'ana i sunneta. Spomenute ljude možemo podijeliti u slijedeće kategorije:

1. Nevjernici koji ne vjeruju u Kur'an i sunnet;
2. Bandomglavi i učmali racionalisti koji razumu daju prednost nad Kur'anom i sunnetom;
3. Oni koji se dave u dilemama oko islama;
4. Tvrdooglavi glupani koji zagovaraju neistinu radi svojih usko-egoističkih ciljeva odvođeći pri tom druge u duboku zabludu;
5. Oni koji su potpali pod uticaj društvenih običaja i previranja i smatraju da je sve to ispravno bez obzira na stav islama po pitanju tih pojava.

Kur'an nas na puno mjesta uči kako da upotrebom logike i razuma uzvratimo i pobijemo zatucane sumnje i idiotske dileme spomenutih garnitura ljudi. U narednim recima navodimo nekoliko primjera kako Kur'an raspravlja sa tim ljudima.

### **Upoređivanje i konjukcija**

To je kada Uzvišeni upoređuje između dobra na koje podstiče i zla od kojeg odvraća. Istovremeno Allah Mudri čovjeka nagoni na razmišljanje kako bi došao do potrebnog zaključka. Primjera radi navodimo slijedeći ajet: *"Zar je onaj koji je bio u zabludi, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je*

u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim ono što oni rade.” (Kur'an, 6/122)

”Da li je bolji onaj koji je temelj zgrade svoje postavio na strahu od Allaha i u želji da mu se umili – ili onaj koji je temelj zgrade svoje postavio na rub podlokane obale koja se nagnula, da se zajedno s njim u vatru džehennemsku ne sruši? – A Allah neće ukazati na pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini.” (Kur'an, 9/109)

U komenatru ovog ajeta Kurtubi, rahimehullah, veli: ”Ovaj ajet je primjer (ljudima da razmisle) ko je bolji, onaj koji je izgradio (svoj život) u islamu ili onaj koji ga je izgradio na osnovama mnogoboštva i licemjerja. Ovim je pojašnjeno da je gradnja nevjernika poput zgrade na rubu pakla. Djelo urađeno iz straha od Allaha i iskrene namjere za susretom sa Njim, ta, to je pothranjeno u njegovu korist(dotičnom praktičaru)... To se djelo uzdiže ka Allahu.”

Da navedemo neke primjere konjukcije iz hadisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opisivanjem korelacije između dobrog i zla. ”Primjer dobronamjernog i zločestog sugovornika je poput nosioca mirisa i kovača koji duva u vatru. Nosioc ugodnog mirisa će miris prenijeti na tebe ili će te natjerati da ga u tome oponašaš. Kovač koji duva u vatru će na tebe prenijeti neugodan miris ili će ti odjeću spaliti (iskrama željeza).”<sup>14</sup>

Komentarišući ovaj hadis imam Nevevi, rahimehullah, kaže: ”Ovim se zagovara vrijednost prijateljivanja sa pobožnim i dobrim ljudima. Ovo nas uči plemenitom moralu, znanju i kulturi. Hadis sadrži i zabranu prijateljivanja za zloćudnim ljudima, s onima što unose novotarije u islam i s onima što ogovaraju ljude pretjerujući u grijehu...”

## Određivanje i rezolucija

To je upućivanje izazova razumu i njegovo direktno povlačenje ka potvrđivanju onog što mu se namjeće kao jedina suštinska Istina. To je u biti srž islamskog misionarstva. Primjera radi navodimo slijedeće ajete: ”Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su oni nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, oni neće da vjeruju. Zar je u njih blago Gospodara tvoga, ili, zar oni vladaju?! Zar oni imaju ljestve, pa na njima prislušuju? Neka onaj među njima koji tvrdi da je nešto čuo donese potvrdu očitou. Zar da su za Njega - kćeri, a za vas da su – sinovi?! Zar ti tražiš od njih nagradu, pa su nametom opterećeni. Zar je u njih iskonska knjiga, pa oni prepisuju?! Zar oni zamke da postavljaju?! Ta u zamku će se uhvatiti baš oni koji ne vjeruju! Zar oni drugog boga osim Allaha da imaju?! Hvaljen neka je Allah, On je iznad onih koje Mu ravnim smatraju!” (Kur'an, 52/35-43)

Ovim se ajetima potvrđuje da je Allah Stvoritelj i On zaslužan robovanja ljudi. Ajeti nagone čovjeka na razmišljanje ko je u stvari Stvoritelj ili su ljudi sami sebe stvorili?! Naprotiv, Uzvišeni Allah ih je stvorio nakon što su bili ništa stvarajući život iz prvog mrtvila. Spomenuti ajeti u sebi sadrže čvrst racionalni argument jer sama logika čovjekove prirode ne prihvata veliku raspravu po pitanju čovjekove pojave na ovom svijetu. Niko od ljudi ne tvrdi, niti je iko u historiji tvrdio, da je sam sebe stvorio. Ostaje nepobitna kur'anska činjenica da je Uzvišeni Allah jedini i istinski Stvoritelj svega. Otkazivanje poslušnosti Uzvišenom boreći se protiv onog što je On ljudima objavio od Upute, ne predstavlja ništa drugo do potcjenjivanje vjere i omalovažavanje Allahovog dara kojim je darovao čovjeka a to je mozak. Ispravnost ove tvrdnje crpimo iz kazivanja o Ibrahimu, alejhis-selam, i njegovom narodu. ”I kaži im vijest o

---

<sup>14</sup> Bilje`i Muslim

Ibrahimu kada je oca svoga i narod svoj upitao: "Čemu se vi klanjate?" – a oni odgovorili: "Klanjamo se kumirima i povazdan im se molimo", - on je rekao: "Da li vas oni čuju kad se molite, ili, da li vam mogu koristiti ili naškoditi?" "Ne" – odgovoriše - "ali mi smo upamtili pretke naše kako tako postupaju." "A da li ste razmišljali" – upita on – "da su oni kojima se klanjate vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova, koji me je stvorio i na Pravi put uputio, i koji me hrani i poji, i koji me, kad se razbolim, liječi, i koji će mi život oduzeti, i koji će me poslije oživiti." (Kuran, 26/69-81)

Jasno se vidi da će bilo koji odgovor na pitanja Ibrahima, alejhis-selam, biti negativan jer je njegov narod bio potpuno svjestan da im njihov razum nikada ne može priznati realnost svojstava koje su oni pripisali obožavanim kumirima. To je dovoljan dokaz da ti kumiri ne posjeduju nikakva božanska svojstva i razum se treba pokoriti istini o postojanju samo Jednog Stvoritelja kojeg je Ibrahim, alejhis-selam, krasno opisao.

O načinu komparativnog određivanja istine govori i događaj kada je neki čovjek zajapurenog i nervoznog lica stao pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, rodio mi se tamnopusiti crni sin!" Poslanik ga upita: "Imaš li ti kamile?" "Da," – odgovori ovaj. "Koje su boje?" – upita Poslanik. Čovjek odgovori: "Crvene." Poslanik upita: "Ima li među njima smeđih?" Ovaj potvrdno odgovori a Poslanik reče: "Odakle to?" Čovjek odgovori: "Možda je to nasljedna osobina." Poslanik tada reče: "Možda je i tvoj sin (rezultat) nasljedne osobine."<sup>15</sup>

Eto kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tog ljutitog i nervoznog čovjeka umirio primjerom koji je ovaj odmah shvatio. Ovaj hadis je argument za valjanost analogije nakon detaljnog osmatranja određenog problema.

## Prometanje i anuliranje

Ovo je izuzetno uspješan način suprotstavljanja uobraženim i oholim griješnicima. Ponekad je itekako potrebno ne obraćati pažnju na njihove klevete i laži sve u cilju izbjegavanja nepotrebnog sukobljavanja sa tendenciozno raspoloženim protivnicima vjere u Boga. Njihove klevete se trebaju anulirati mudrim prometanjem Istine koja će javno osujetiti njihove namjere i upropastiti njihove klevete. Opipljiv primjer je slučaj Ibrahima, alejhis-selam, sa njegovim neprijateljem Nemrudom. "Zar nisi čuo onoga koji se sa Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao? Kad Ibrahim reče: "Gospodar moj je onaj koji život i smrt daje" – on odgovori: "Ja dajem život i smrt!" – "Allah čini da Sunce izlazi sa istoka" – reče Ibrahim – "pa ti učini da grane sa zapada!? I nevjernik se zbuni. – A Allah silnicima neće ukazati na Pravi put." (Kur'an, 2/258)

U komenatru ovog ajeta Sejjid Kutb, rahimehullah, kaže: "Ibrahim, alejhis-selam, poslanik kome je dat iskonski dar na koji smo ukazali na početku ovog džuza, nije bio taj koji daje život i smrt, nego samo citira ove dvije činjenice. To pripada Gospodaru Jednome u čemu ni jedno stvorenje ne učestvuje. Međutim, onaj koji se prepire sa Ibrahimom o Njegovu Gospodaru, misli da je vrhovni Sudac u svom narodu, da je moćan da sprovede svoju naredbu u svom narodu, vezanu za život i smrt, manifestujući time božansku manifestaciju. I kaže Ibrahimu: Ja sam gospodar ovoga naroda. Ja postupam s njima onako kako hoću. Prema tome, ja sam gospodar kome i ti moraš da se povinuješ i predaš njegovoj presudi... Tada Ibrahim, alejhis-selam, ne htjede da se upusti u dijalog i

---

<sup>15</sup> Bilje`i Buhari

prepirku o značenju – oživiti i usmrtiti – sa čovjekom koji se prepire i raspravlja o tako velikoj istini, istini davanja i oduzimanja života, o tajni o kojoj sve do danas čovječanstvo nije saznalo ništa. Tada Ibrahim odstupa od ovog svemirskog stvarnog zakona ka drugom, uočljivom i vidljivom, odstupa od samog izlaganja o svemirskom zakonu i Božijim svojstvima, ka metodologiji izazova riječima: **Gospodar moj je Onaj koji i život i smrt daje, i zatraži da izmjeni Allahov zakon onaj koji ga niječe i koji se toliko tvrdoglavo spori o Allahu, da bi mu pokazao da Gospodar nije Sudija jednog naroda koji živi negdje na kutku ove zemlje, nego je njegov Gospodar Allah, Taj koji postupa po svom raspoloženju kako hoće ovim cijelim svemirom. Iz ove Njegove Božanstvenosti prema svemiru proistiće da je On Gospodar ljudi, da je On Taj koji im propisuje zakon.**<sup>16</sup>

Spomenućemo i krasan primjer Ebu-Bekra El-Bakilanija, rahimehullah, kojeg su neki kršćanski svećenici u prisustvu njihovog vladara upitali: "Šta je to uradila žena vašeg Vjerovjesnika? Zar je ljudi nisu okrivili da je uradila to i to?"<sup>17</sup> Evo kako im je genijalni um ovog islamskog učenjaka odgovorio: "Dvije su žene koje su ljudi spomenuli po hrđavom, to su Merjem (Marija) i Aiša. Uzvišeni Allah je posvjedočio njihovu čednost. Aiša je žena koja je imala svog supruga a nije imala dijete. Merjem (Marija) je rodila dijete a nije imala supruga!"

Tako je ovaj naš učenjak odgovorio ovim tvrdoglavim negatorima i mudro je izbjegao dijalog i prepirku o časti naše majke Aiše, radijallahu anha. Nakon toga im je pružio logičan dokaz o blesavosti njihovog tendencioznog nasrtaja na ličnost Poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jer je stvaranje sumnje, ne daj Bože, po pitanju čednosti opravdanije u slučaju Merjem, alejhas-selam, nego li što je to slučaj sa Aišom, radijallahu anha. Pa tako, ako kršćani svjedoče čednost Merjem, alejhas-selam, prijeće im je da to tvrde za Aišu, radijallahu anha.

## Tolerancija i spremnost praštanja

Sejjid Kutb, rahimehullah, veli: **Iskreni islamski misionar je oličenje izuzetne ličnosti koja poput svjetiljke obasjava put u noći zalutalim putnicima. Njegova ličnost je poput otegnute sjenke koja štiti putnika da ga ne zapahne vruć vjetar i podnevna žega. On je ličnost oko koje se ljudi trebaju okupljati. To od da'ije zahtijeva samoukrašavanje postojanom tolerancijom sve u cilju ukazivanja na dobro zajednici u kojoj djeluje. Ljudi osjećaju veliku potrebu za Božjom zaštitom. Oni nostalgично očekuju radosno i ispunjeno lice koje na sebi nosi poruku tolerancije i ljubavi. To je lice blagosti koje ih neće koriti zbog njihovog neznanja i nedostataka. Oni se nalaze u potrazi za srcem koje će im dati a zauzvrat od njih neće tražiti ništa. Da im uvijek pomaže a da njih ne opterećuje da njemu nečim pomognu. Oni žele da u toj ličnosti uvijek pronalaze brigu, zaštitu, toleranciju, ljubav, i zadovoljstvo.**<sup>18</sup>

Takav je bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu sa ljudima. On se nikada nije rasrdio zbog svojeg hira, niti su mu pak smetali nedostaci ljudi. On od ovosvjetskih blagodati ništa nije pohranio za sebe i za svoju porodicu. Naprotiv, on je

<sup>16</sup> *U okrilju Kur'ana* tom 3 str.39-40 FIN-Sarajevo

<sup>17</sup> Misli se na slu~aj kada su munafici potvorili na{u majku Ai{u, radijallahu anha, da je u~inila hrlavo djelo preljube, ne daj Bo`e!

<sup>18</sup> Ovo su pozajmljene misli velikog uma islama Sejjida Kutuba, Allah mu se smilovao. Mislim da je ovim rije~ima ukazao na sr` islamskog poziva i to kakav treba biti profil uspje{nog islamskog misionara. On je tako krasno izrazio ono {to svi mi ~itamo u Kur'anu i sunnetu, ali, malo je nas koji to zaista do`ivljavaju u praksi. Mislim da je ova misao upravo ono oko ~ega govori ova knjiga. Kamo sre}e kada bi se svi mi iskreno prihvatili ovog savjeta na{eg brata Sejjida, rahimehullah.

Ljudima davao sve što je posjedovao. Kruna toga je bila njegova blagost, dobročinstvo i nesebična ljubav. Ko god je sa njim drugovao srce mu se ispunjavalo ljubavlju prema Poslaniku, alejhis-selam, kao rezultat njegove krasne i samilosne poslaničke ličnosti.

Ima različitih vrsta ljudi. Svaka zajednica, svaka ličnost posjeduje svoje posebne odlike i osobine. Njihove potrebe se međusobno drastično razlikuju. Onda je logično i zaključiti i to kako su ljudi veoma osjetljivi na različite oblike provokacije i pogriješnog pristupa. Islamski misionar mora predvidjeti ove činjenice jer će u suprotnom njegov rad biti osuđen na neuspjeh. Ovo je izuzetno važan momenat u formiranju ličnosti islamskog misionara. Ukoliko on uspije u tom formiranju, onda je sebi obezbijedio potrebnu pokretačku energiju koja će mu pomoći u prihvatnju njegovog nastupa pred ljudima. Ponekad je upravo ta energija odlučujući faktor u suzbijanju buntovnosti strasti duše koja ostavlja duboke negativne tragove i time izaziva stav nepokornosti prema Istini.

Mi ćemo navesti najvažnije odlike kojima se islamski misionar treba naoružati na putu borbe za dominaciju riječi Uzvišenog Stvoritelja.

### **Samilost i brižljivost**

Nema sumnje da srce da'ije treba biti ispunjeno pozitivnim raspoloženjem prema ljudima kojima se u ime islama obraća. Njegovo srce treba pulsirati samilošću i brižljivošću u želji da ljudi prihvate poziv ove vjere jer će se tako spasiti Allahove kazne a uživace plodove Njegove blagodati i oprosta. Najbolje što da'ija može poželjeti ljudima je Uputa imana i pravda islama. To je sveobuhvatan osjećaj koji je svojom dubinom okupirao srce da'ije i u njemu izaziva tugu i žalost kada vidi kako ljudi nemarno okreću leđa ovoj vjeri. Međutim, to u duši da'ije kreira novu snagu i on je ponovo spreman uhvatiti se u koštac sa bilo čime samo da ljudi prihvate riječ islama. Da'ija ne razmišlja o posljedicima koje će mu izazvati direktnu štetu, kako njemu, tako i njeogovoj porodici. Ovo stanje najbolje opisuje ajet Uzvišenog:

*"Pa zar češ ti za njima od tuge svisnuti, ako oni u govor ovaj neće da povjeruju?"*

**(Kur'an, 18/6)**

Iz ajeta se jasno vidi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ispunjen samilošću i brižljivošću prema ljudima jer je tako puno brinuo da li će oni prihvatiti poziv islama ili ne. Dakle, islamski misionar treba sa ljudima postupati poput liječnika koji je u stanju uspostaviti dijagnozu o bolesti svog pacijenta. Kada ljudima pruža lijek Božije upute on treba proceduru terapije izvoditi oprezno i uljudno jer postoji opasnost da bolesnikovo tijelo odbije ili da uopšte ne izreagira na dotični lijek. Nekome je taj lijek gorak, nekome je jednostavno odbojan. Međutim, ustrajni islamski misionar će poput dobrog liječnika promjeniti terapiju kako bi natjerao bolesnika na upražnjavanje propisanog lijeka jer zdravlje pacijenta zavisi od ispravno postavljene dijagnoze liječnika tj. islamskog misionara. Da'ija je ubijeđen da je neprihvatanje istine od strane ljudi najgora moguća varijanta u poređenju sa kratkotrajnim mukama i poniženjima na koje se on izlaže.

Dakle, samilost prema ljudima je regenerator snage islamskog misionara koji stremi ka izbavljenju ljudi od propasti koja se poput tamnog oblaka nadvila nad njima. Upravo ta samilost je istovremeno i postojana poslužiteljica u proširivanju shvatanja i prihvatanja islamske da'we unatoč odbijanju i odvrćanju od vjere od strane ljudi kojima je poziv upućen.



Međutim, želim da skrenem pažnju na činjenicu da samilost i brižljivost da'ije nije blesava i zakašnjela reakcija na uvrijede ili ponižavajuće nastupe ljudi prema njemu. Ne, to nikako. Samilost i brižljivost su rezultat njegovog inteligentnog i oštroumnog nastupa na sceni životne pretstave. Ove odlike da'ije nisu rezultat njegove naivnosti pa da on nije u stanju odrediti pravdi put kada je to potrebno. Naprotiv, to je njegov i samo njegov osjećaj putem kojeg on određuje mjesto svakom detalju u njegovoj djelatnosti i kontaktu sa ljudima.

Zar se može zaboraviti mukotrpan put Izabranog, sallallahu alejhi ve sellem. Put ispunjen teškoćama, smutnjama i iskušenjima koja su užasavajuće agresivno i nasilno nasrtale na njegovu ličnost ne bi li se on okanio onoga u što je pozivao. To su bila iskušenja koja bi običnom vjerniku stegla prsa do stepena pucanja i rasprskavanja. Međutim, poslanikova samilost i brižljivost i sjećanje na strahote Sudnjeg dana kreiraju njegov stav pun praštanja i širokogrudosti kao što se to desilo nakon nanesene mu nepravde od stanovnika Taifa. On je tada bio bezobzirno napadnut i prebijen. Kada je melek, Allahovom dozvolom, od njega zatražio da jednim potezom sruči na glavu Taifa okolna brda u znak osvete zbog onoga što su mu učinili, njegova samilost ruši bedeme samozadovoljavanja svojih stavova i on odbijajući ovu nebesku ponudu izgovara riječi koje niko nikada u historiji nije rekao: *"Ja se nadam da će Uzvišeni Allah iz njihovih kičmi izvesti one koji će samo Njemu Jedinom robovati i da mu neće ništa pridruživati."*<sup>19</sup>

Bitka na Uhudu je još jedna sjajna epizoda Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ličnosti. Njemu je vilica prebijena, zubi izbijeni, lice obliveno krvlju i krvavim znojem na putu širenja Allahove riječi. Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, pripovijeda: **"Kao da sada gledam u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori o nekom od prijašnjih vjerovjesnika, neka je Allahov spas i blagodat sa njima. Njegov ga je narod udarao a on brišući krv sa svojeg lica izgovara: "Gospodaru moj, oprostí mom narodu, jer oni nisu upučeni."**<sup>20</sup>

U Taberijinom predanju stoji da je Poslanik, alejhis-selam, rekao na dan bitke na Uhudu: **"Povećana je Allahova srdžba nad narodom koji okrvavi svoga Poslanika", pa malo odšuti, a zatim reče: "Moj Allahu, oprostí mom narodu, jer oni nisu upučeni."**<sup>21</sup>

A evo kako je veličanstvena objava Uzvišenog povodom bitke na Uhudu opisala Poslanika, alejhis-selam: **"Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si bio osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine..."** (Kur'an, 3/159)

Uzvišeni Allah je odredio da svijetu pošalje čovjeka koji će čovječanstvu otkloniti patnje, olakšati mu nevolje, žrtvovati se radi njihove upute. On će pomagati potlačenog i braniće ga kao što se majka žrtvuje za spašenje života svog djeteta. On će ukrotiti nasrtaje nasilnika sve dok ga, Allahovom dozvolom, ne preokrene u skrušenog i požrtvovanog vjernika. Tako je Uzvišeni poslao Muhammeda, alejhis-selam, u čije je srce ulio znanje i blagost. Njegov je moral zračio iskrenom brižljivošću i dobročinstvom. Bio je izuzetno uljudan i uvijek prijateljski raspoložen. Njegova ruka je bila širom otvorena i nikada nikome nije ništa uskratio. Među ljudima je bio najmilosrdniji i najširokogrudiji.

## **Blagost i dobroćudnost**

---

<sup>19</sup> Bilje`i Buhari

<sup>20</sup> Bilje`i Buhari

<sup>21</sup> *Zape~ajeni d`ennetski napitak* str.239 Prevod: Subhija Had`imejli}-Skenderovi }

U svom misionarskom djelovanju da'ija kroz život prolazi kroz razne periode i važne događaje koji su dosta često rezultat provokativnog odgovora zajednice u kojoj djeluje i živi. U zavisnosti od svoje prirode ljudi zauzimaju različite stavove po pitanju islamske da'we i tada na scenu nastupa ličnost da'ije i njegovo pravilno ili nepravilno shvatanje islama. U vihoru iskušenja i odbijanja islama od strane pozvanih u islam neki gube energiju i to ih neminovno vodi u pogriješan pravac kada u žurbi ispoljavaju ono što treba strpljivo i postepeno raditi danima. To će, na veliku žalost, rezultirati napuštanjem započetog procesa dostavljanja islamske poruke. Samo će mudri i strpljivi odoleti iskušenjima i nevoljama. Njihove ideje će se još više iskristalizirati a ubjeđenje u prestiž islamskog morala će se sve dublje ukorijenjavati u dušu da'ije.

Blagost je izuzetno korisna moralna odlika. Možda je ova odlika na vrhu islamske etike i morala. To je osobina mudrosti i nalazi se između eksplozivne reakcije čovjeka ili njegovog zanemarivanja važnosti nekog načela. Blagost je jahač duše i svojim uzdama zauzdava srdžbu i zvijske nagone čovjeka. Ona u čovjeku rasplamsava plamen koji gasi zaleđenost pozitivnog osjećaja prema islamu.

Dobročudnost pomaže islamskom misionaru da vlada svojim nagonima i da svakoj stvari da zaslužen mjesto. Nasuprot tome je hitnja koja rezultira pogriješnim potezima i neuspjehom. Dakako, sve to vodi u jednu zamršenu i bezizlaznu situaciju koja po svojim blesavim rezultatima sličići stanju sporog mrzljivca kojem, zbog njegovih osobina, treba zabraniti bilo kakvu važnu ulogu u društvenom životu. Nema nikakve razlike između ova dva profila ljudi.

Ove dvije, veoma važne osobine i odlike islamskog misonara je izravno pohvalio i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Ešedždžu Abdulkajsu, radijallahu anhu, rekao: **”Zaista, kod tebe imaju dvije osobine koje Allah voli: dobročudnost i blagost.”**<sup>22</sup>

Dobročudnost i oštroumnost predstavljaju pravi bedem u spriječavanju požuda i negativnih nagona da, ne daj Bože, da'ija prosudi nepravedno i nepravilno. Naravno, treba uzeti u obzir da pozivani u islam reaguju na neadekvatan način što itekako može isprovocirati srdžbu kod islamskog misonara, ali, to ne smije biti povod brzog i nepromišljenoj reakciji u želji za dostizanjem opipljivih rezultata! Da'ija ne smije dozvoliti pojavu pukotine u njegovom djelovanju jer to može izazvati kobne posljedice po njegov rad. Uvijek će postojati ljudi koji će na islam odgovarati ekscentrično i provokativno, ali, mudri islamski misionar se ne smije zadovoljiti ljestvicom na koju je stao. Svojom blagošću i oštroumnošću on će naglog i prgavog preokrenuti u čovjeka, koji u najmanju ruku, iako ne prihvata njegov poziv, njegov jezik neće biti okupiran optužbama na račun vjere jer će upoznati pravu prirodu i vrijednost islama kroz ličnost da'ije. Najbolji primjer je slučaj beduina kojeg su ashabi ljutito napali kada se pomokrio unutar džamije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On ih je odvratio od napada na tog čovjeka riječima: **”Pustite ga i polijte to mjesto kofom vode. Vi ste poslali da ljudima olakšavate a ne da im otežavate.”**<sup>23</sup> Evo kako je taj beduin reagovao na ovaj krasan Poslanikov gest, rekao je: **”Allahu moj, smiluj se meni i Muhammedu i uništi sve ostale mimo nas!”**

Životopis Poslanika, alejhis-selam, predstavlja svjedočanstvo njegove blagosti u situacijama kada je bilo kojem čovjeku nemoguće manifestovati bilo kakav oblik blagosti. Mora se ukazati na činjenicu da je on pred sobom imao dva velika izazova u konfliktu sa predislamskim laicizmom i mnogoboštvom. S jedne strane se nalazilo potpuno neznanje, s druge pak strane je bilo primjetno odsustvo blagosti u tom

<sup>22</sup> Bilje`i Muslim

<sup>23</sup> Bilje`i Buhari

društvu. Neznanje je pobijeđeno svjetlošću spoznaje Upute. Grubost je poražena i osujećena spriječavanjem nereda i smutnje izazvanih ličnim strastima ljudi.

### **Praštanje i velikodušnost**

Propratna odlika blagosti je spremnost praštanja što jasno označava skroćivanje srdžbe i zauzdavanje ljutnje. To omogućava islamskom misionaru da jasnije i razboritije gleda na stvari i da njegova analiza događaja bude konkretnija i korisnija, kako u njegovu ličnu korist, tako i korist i dobrobit cjelokupne zajednice. Srce ispunjeno velikodušnošću ne može nikada potpasti pod uticaj surovosti jer je praštanje bedem od oholosti i potajne mržnje.

Islamski misionar na ljude gleda pogledom ispunjenim samilošću i blagošću. To će u njemu kreirati spremnost na praštanje kada god je povrijeđena njegova ličnost. Uzvišeni kaže:

**”Ti sa svakim – lijepo! I traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!”**  
(Kur'an, 7/199)

Ako je islamskom misionaru dužnost da sa ljudima lijepo postupa, šta onda reći o odnosu prema njegovoj braći u islamu. Uzvišeni kaže: **”...zato im praštaj i moli (Allaha) da im oprost i dogovaraj se s njima...”** (Kur'an, 3/159)

Kada su munafici potvorili našu majku Aišu, radijallahu anha, porodica Ebu-Bekra, radijallahu anhu, je bila veoma pogođena tim lažnim klevetama i optužbama. Među onima koji su požurili da optuže Aišu, radijallahu anha, je bio i bliži rođak Ebu-Bekra, radijallahu anhu, po imenu Mistah ibn Esase. On je bio jedan od skupine muhadžira Mekke. O njegovoj materijalnoj egzistenciji je direktno brinuo sami Ebu-Bekr, radijallahu anhu, koji se nakon nebeske objave o čednosti naše majke Aiše, radijallahu anha, zakleo da nikada više neće pomagati Mistaha ibn Esaseta. Tada je Uzvišeni Allah objavio: **”Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oprostite i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprost? A Allah prašta i samilostan je.”** (Kuran, 24/22)

Kada je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, čuo ovaj ajet rekao je: **”Itekako želim da mi Allah oprost!”** Nakon toga je ponovo počeo materijalno izdržavati Mistaha ibn Esaseta.

Islamski misionar koji stremi ka tome da srca ljudi prihvate Uputu, ne smije i ne može biti tvrdokorne i okorijele čudi. Osornost i okrutnost koje islam kudi predstavljaju suhoparnost duše i to je u oprečnom odnosu sa pravdom islama. To je zlo kojem nikada nije dosta nepravde i nasilja. To je slijepa strast pokvarenjaka i nasilnika.

Praštanje i velikodušnost islama se najbolje mogu vidjeti u postupku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je na dan oslobođanja Mekke oprostio neprijateljstvo mnogobožaca i nije im se svetio za njihove postupke. To je uticalo na njih i oni su prigrlili islam. Ovaj način djelovanja mora ostaviti pozitivne tragove na ljude jer niko nije imun na dobročinstvo koje mu se čini. **”...zlo dobrim uzvrat, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati.”** (Kur'an, 41/34)

Koliko li je samo puta dobročudni i velikodušni islamski misionar bio rado prihvaćen kod ljudi. Oni bezrezervno prihvataju njegove savjete i sugestije jer su svjesni da iz njega izbija samo želja za harmonijom života koju im on iskreno želi dostavljajući im poruku islama. On je taj koji prelazi preko njihovih mahana i pokriva njihove nedostatke.

Na veliku žalost, puno je islamskih aktivista kojima nedostaju ove krasne odlike. U nedostatku ovih osobina oni znaju brzo planuti i ljutito napasti ljude. Kao rezultat

njihovog neuspjeha ljude proglašavaju pokvarenjacima, smutljivcima i inovatorima. Šejtan ih je toliko ophrvao i oni zaista duboko vjeruju da su jedini branitelji istine! Postavljaju čudno pitanje: Gdje je ljubomorno očuvanje islama?! Na ovaj način gube odlike blagosti, velikodušnosti, dobroćudnosti, praštanja i samilosti. Pitamo se: kako je moguće da takvi ljudi smatraju sebe islamskim misionarima?!

### **Napomena:**

Međutim, praštanju nema mjesta kada je islamski misionar izložen javnom i namjernom ponižavanju. Poslanik, alejhis-selam, nikada nije dozvolio da neko od ljudi vrijeđa svetinje islama a da za to ne bude kažnjen. Ka'b ibn Ešref je bio medinski jevrej koji je najviše od svih mrzio islam i muslimane. On je Allahovog Poslanika, alejhis-selam, uznemiravao i lažno se izdavao za muslimana sve do sukoba... Kada se Ka'b ibn Ešref uvjerio u istinitost o pobjedi Resulullaha, alejhis-selam, i muslimana (na Bedru), odluči Allahov neprijatelj da napadne Poslanika, alejhis-selam. On se počeo služiti svojim pjesničkim darom i počeo u svojim pjesmama hvaliti Kurejšije i bodriti ih protiv muslimana... Počeo u svojim đavolskim stihovima blatiti muslimanke - žene ashaba i svojim jezikom im nanositi najveću bol i patnju... Kada je Resulullah, alejhis-selam, upitao: "Ko će se obračunati sa Ka'bom? On uznemirava Allaha i Njegovog Poslanika", ustao je Muhammed ibn Meslema i rekao: "Ja, Allahov Poslaniče! Hoćeš li da ga ubijem?" "Da", odgovori Poslanik, alejhis-selam... Kada stigoše na Beki El-Garkad, zaučiše tekbire. Tekbiri dospiješe do Resulullaha, alejhis-selam, i on znade da je Ka'b ubijen i da se odabrana grupa vraća. Kada dođoše do njega on reče: "Radosna vam lica bila." Odgovoriše: "I tvoje, o Allahov Poslaniče!" Oni bacise pred njega glavu zlotvora, a Resulullah, alejhis-selam, se zahvali Allahu, dželle šanuhu, na pomoći. Svojom blagoslovljenom rukom potra Harisove rane i on ozdravi... Kada jevreji saznaše za stradanje njihovog silnika Ka'b ibn Ešrefa, obuze ih strah i uvuče se u njih bojazan od novih stradanja. Shvatiše da Resulullah, alejhis-selam, ne upotrebljava snagu i silu prema onima koji poštuju zadanu riječ i potpisane ugovore, a da nema spasa onima koji to rade, koji stvaraju smutnju i siju mržnju.<sup>24</sup>

### **Trnje na putu**

Veoma je bitno istaći važnost znakova na putu kojim se islamski misionar kreće. Njegova je dužnost da se za taj put dobro opremi i da ne dozvoli da ni za časak zakasni iza karavana koji je već pošao, s njim ili bez njega. To je životna potreba koju on mora i treba ispuniti i tome se nikako ne može i ne smije suprotstaviti jer je to dužnost koju nam Allahova vjere namjeće kao neizbježnu obavezu.

Međutim, taj je put ispunjen trnjem koje izaziva bol a upravo ona razdire organizam islamskog društva ka kojem stremimo. Trnje i bol ne smiju onemogućiti islamskog misionara i odvratiti ga od slijeđenja Allahovog puta. Islamski misionari se kreću brzo i bez zastoja bez obzira na iskušenja i nevolje koje ih pogađaju. Ali, niko i ništa ne može nanijeti štetu ličnosti islamskog misionara kao što je to slučaj sa neprimjetnim i laganim propadanjem u opake i katastrofalne antimoralne karakteristike koje su rezultat samoljublja ili potcjenjivanja svojih mogućnosti.

---

<sup>24</sup> *Zapečaćeni džennetski napitak* str.265-269 Prevod: Subhija Hadžumejlić-Skenderović

Poglavlje koje slijedi posvjećujem upravo toj temi i kako se boriti protiv tog negativnog fenomena kojim je većina nas, na veliku žalost, manje ili više pogođena. Nadam se da ću barem djelimično uspjeti u realnom prikazivanju tih negativnih karakteristika od kojih se islamski misionar mora čuvati ako želi da njegov rad i djelovanje bude Allahom blagoslovljeno dobro djelo.

## **Žurba ili pre nagljenost**

Iskustvo govori da je žurba ili pre nagljenost: želja za promjenom činjeničnog stanja u kojem se muslimani nalaze i to u jednom dahu ne obraćajući pažnju na moguće negativne posljedice. Takav nastup rezultira zanemarivanjem okolnosti i prilika koje vladaju tim činjeničnim stanjem. Prava propast nastupa kada se u koštac sa aktuelnom situacijom ulazi bez dobro pripremljene i isplanirane dugoročne strategije. Izostajanje objektivne studije društvenih prilika rezultira pogriješnim potezima i to je oličenje pravog sljepila islamskog misionara što se nikako ne smije dogoditi. Pre nagljenost je očajno stanje možda dobrih i iskrenih vjernika koji žele da stanje u društvu promjene preko noći i da sve bude po Zakonu islama. Da se čovjeku povрати njegov pozitivni humanizam vođen Božijom svjetlošću i Njegovom objavom. To jednostavno nije moguće.

## **Stav islama naspram žurbe i pre nagljenosti**

Nema sumnje da su žurba i pre nagljenost neodvojiv dio čovjekove prirode. Svjedok tome je njegov Uzvišeni Stvoritelj: *"Čovjek i proklinje i blagosilje; čovjek je doista nagao."* (Kur'an, 17/11) *"Čovjek je stvoren od žurbe..."* (Kur'an, 21/37)

Stav islama prema žurbi i pre nagljenosti je izuzetno senzualan i pravedan. Islam ne hvali ovo svojstvo, ali, i ne kudi ga potpuno. Islam hvali neke njegove komponente dok druge osuđuje.

- žurba je pohvalna kada dolazi kao rezultat studioznog prilaza naspram mogućih pozitivnih posljedica koje svojim radom određeni aktivisti mogu uzrokovati. Možda je upravo ovo ona kategorija žurbe spomenuta u kazivanju o Musau, alejhis-selam: *"A zašto si prije naroda svoga požurio, o Musa?" On odgovori: "Evo ide za mnom, a požurio sam k Tebi, Gospodaru moj, da budeš zadovoljan."* (Kur'an, 20/83-84) Dakle, ovdje su uslovi žurbe sasvim opravdani i odgovarajući. Šansa se ne smije propustiti jer je rezultat prekrasan. Pa šta onda može zadržati i usporiti Musaa, alejhis-selam, od njegove žurbe!?
- Pokuđena žurba je ona brzopleta reakcija čovjeka koji ne razmišlja o posljedicama svojeg djelovanja ili o nagradi koja ga čeka. Možda je upravo to onaj momenat kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Habbaba ibnil-Ereta, radijallahu anhu, savjetovao riječima: *"Ljudima prije vas su kopane rupe u kojima su ih žive trpali. Tada bi im testerom prepolovili glavu ali ih to nije odvrćalo od njihove vjere. Gvozdenim češljem bi im razdvajali meso od kostiju ali i to ih nije odvrćalo od njihove vjere. Tako mi Allaha, ova će vjera dominirati; jahač će iz Sane kretati prema Hadrel-meutu i samo će se Allaha bojati. Strahovaće samo da mu vuk ne napadne stado. Zaista ste vi nagli."*<sup>25</sup> Ovo je bilo rečeno Habbabu nakon velikih patnji i tortura kojima je bio

---

<sup>25</sup> Bilježi Buhari

izložen od strane nevjernika te je potražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da Allaha moli za pomoć.

### **Obazrivost prema zajednici kojoj je poslat Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem**

Ne postoji narod niti zajednica kojima Uzvišeni Allah nije poslao opominjača. Od Njegove je mudrosti da je svaki opominjač bio iz redova njegovog naroda i govorio je njihovim jezikom. Opominjači su bili potpomognuti natprirodnim čudesima odgovarajućim za to vrijeme. To je pokazatelj Božije obazrivosti prema zajednicama kojima je upućivan poziv njihovih vjerovjesnika, alejhimus-selam.

Ja ću o ovome govoriti kroz slijedeća poglavlja:

1. Uzvišeni Allah je izabrao vjerovjesnike iz redova njihovih naroda;
2. Oni su se svojim narodima obraćali na njihovom jeziku;
3. Uzvišeni Allah je vjerovjesnicima dao čudesa koja su po svojoj prirodi bila prihvatljiva za njihove narode.

### **Uzvišeni Allah je izabrao vjerovjesnike iz redova njihovih naroda**

^injenica je da islamski misionar mora poznavati stanje zajednice kojoj upućuje svoj poziv. U prilog tome je i fakt da je Uzvišeni Allah izabrao vjerovjesnike iz redova naroda kojima su oni pripadali. Primjera radi, o Nuhu, alejhis-selam, i njegovom narodu Uzvišeni kaže: *"I Nuhov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nuh reče: "Kako to da se Allaha ne bojite? Ja sam vam sigurno, poslanik pouzdani."* (Kur'an, XXVII/105-107) Iz ajeta se vidi kako Uzvišeni pojašnjava da je Nuh, alejhis-selam, brat svoga naroda iz redova njihovog porijekla.

Kada spominje Huda, alejhis-selam, Uzvišeni kaže: *"A Adu – njihova brata Huda..."* (Kur'an, VII/65)

O Salihu, alejhis-selam, i njegovom narodu Uzvišeni veli: *"I Semud je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Salih reče: "Kako to da se Allaha ne bojite? Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani."* (Kur'an, XXVI/141-143)

O stanovnicima Medjena i njihovom poslaniku Šuajbu, alejhis-selam, Uzvišeni kaže: *"A Medjenu – njihova brata Huda..."* (Kur'an, VII/85)

Tako je Uzvišeni Allah svakom narodu slao poslanika iz njihovih redova. Mudrost toga je, Allah najbolje zna, to što su ti narodi najbolje razumjevali govor dotičnog poslanika. Oni su bili upoznati sa njegovim osobinama i odlikama tj. da li i koliko je on istinoljubiv i povjerljiv a i to koliko je on blizu svojih sljedbenika. S druge pak strane, njihov vjerovjesnik je najbolje poznao njihovo stanje, njihove društvene probleme i njihove afirmacije.

### **Poslanici su se svojim narodima obraćali na njihovom jeziku**

O važnosti obazrivosti pri obraćanju ljudima u dostavi Allahove objave govori i fakt da je Uzvišeni Allah učinio da se svaki poslanik obraća svojem narodu na njihovom jeziku. Uzvišeni kaže: *"Mi nismo poslali nijednog poslanika a da nije govorio jezikom naroda svoga, da bi im objasnio. A Allah ostavlja u zabludi onoga koga hoće i ukazuje na pravi put onome kome hoće; On je Silan i Mudar."* (Kur'an, XIV/4)

Mudrost toga je “...da bi im objasnio...” i da oni shvate ono ka čemu ih poslanik poziva kako se ne bi mogli opravdati da nisu razumjeli ono čime im se njihov poslanik obraćao. To im neće biti dokaz protiv Allaha Uzvišenog.

Ibn-Kesir, rahimehullah, u svom tefsiru veli: ”To je od dobrote Uzvišenog Allaha prema ljudima kojima je slao poslanike koji su govorili njihovim jezikom kako bi razumjeli ono što se od njih traži i ono čime su poslanici poslali njima.”<sup>26</sup>

Ovdje posebno skrećemo pažnju da nearapi ne mogu ovo iskoristiti kao dokaz u svom poricanju Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva jer je priroda njegovog djelovanja shvatljiva i obavezna za sve one koji preko prevoda razumiju nepobitnu istinitost njegove misije zbog jačine argumenta s kojim je poslat.

### **Uzvišeni Allah je dao poslanicima čuda koja su po svojoj prirodi bila prihvatljiva za njihove narode**

Uzvišeni Gospodar je pomogao svoje poslanike • vjerovjesnike, alejhimus-selam, raznovrsnim čudima. Primjera radi, Musaa, alejhis-selam, je pomogao čudom njegovog štapa: ”*I on baci štap svoj – kad on prava zmijurina.*” (Kur'an, VII/107)

”*Zatim Musa baci svoj štap, koji, odjednom, proguta ono što su lažno izveli. ^arobnjaci se onda na sedžu baciše.*” (Kur'an, XXVI/45-46)

Isa, alejhi-selam, je bio pomognut čudom iscjeljivanja slijepa i gubava, a i mrtve je oživljavao: ”...i poslati kao poslanika sinovima Israilovim: ”*Donosim vam dokaz od Gospodara vašeg: napraviću vam od ilovače nešto poput ptice i puhnuću u nju, i biće, voljom Allahovom, prava ptica. I iscjelicu slijepa od rođenja, i gubava, i oživljavaću mrtve, voljom Allahovom, i kazivaću vam šta jedete i šta u domovima svojim gomilate; to će, uistinu, biti dokaz za vas, ako pravi vjernici budete.*” (Kur'an, III/49)

^udo koje je Uzvišeni Allah dao našem plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je bio Kur'an kojeg mu je Allah objavio. Imam Buhari bilježi predaju od Ebu-Hurejreta, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, alejhis-selam, rekao: ”*Nije bilo nijednog vjerovjesnika a da mu Allah nije dao jasni dokaz koji, nikada prije, ljudi nisu znali. Ono što je meni dato je objava koju mi Allah objavljuje i zato se nadam da ću na Sudnjem danu imati najveći broj sljedbenika.*”<sup>27</sup>

Maksima raznolikosti čuda vjerovjesnika, alejhimus-selam, je upravo u obazrivosti prema stanju u kojem su se nalazili njihovi narodi. To je stav islamskih učenjaka. Ibn-Kesir, rahimehullah, veli: ”Učenjaci su stava da je Uzvišeni Allah poslao svakog vjerovjesnika s onim što odgovara stanju njegovih savremenika. Tako je u vrijeme Musaa, alejhis-selam, bilo popularno bavljenje mađijama i sihrom pa mu je Allah dao čudo koje je ukočilo poglede i onemogućilo čarobnjake. Kada su oni shvatili da je to od Uzvišenog i Gordog pokoriše se islamu i postadoše Allahovi iskreni robovi.

Isa, alejhis-selam, je poslat u vrijeme razvoja medicine i prirodnih nauka. On je bio pomognut jasnim dokazima i niko nije bio u stanju da ih opovrgne osim da se povine njegovom vjerozakonu. Može li liječnik oživjeti predmet ili pak izliječiti slijepa i gubava od rođenja!? Da o proživljavanju mrtvacu i ne govorimo.

Muhammed, alejhis-selam, je poslat u vrijeme kulminacije razvoja arapskog krasnorječja i poezije. Njemu je data Knjiga Uzvišenog Allaha i ni ljudi ni džinni ne mogu nešto slično napisati pa makar jedni drugima izdašno pomagali. To je zato što govor Uzvišenog ne slični govoru Njegovih stvorenja.”<sup>28</sup>

<sup>26</sup> تفسير ابن كثير 2/574

<sup>27</sup> صحيح البخاري, كتاب فضا نل القرآن, رقم الحديث 4981

<sup>28</sup> تفسير ابن كثير 1- 391

## **Uzvišeni Allah je naredio Muhammedu, alejhis-selam, da na različite načine poziva ljude u islam**

Da bi obrazložili naslov ove teme kao primjer navodimo riječi Uzvišenog u kojima se spominju tri različita oblika islamske da'we: *"Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj..."* (Kur'an, XVI/125) Iz ajeta se da zaključiti da je Uzvišeni naredio Svom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da svoju poslaničku misiju utemelji na tri načela i to:

1. Mudrost;
2. Lijep savjet;
3. Korektna i konstruktivna rasprava.

U komentaru ovog ajeta Ibn-Kajjim, rahimehullah, kaže: "Uzvišeni Allah je rasporedio kategorije misionarstva u ovisnosti moralne čudi ljudi. Pa tako, čovjek koji prihvata Istinu i ne suprotstavlja joj se, Božiju poruku mu treba mudro dostaviti.

^ovjek koji prihvata Istinu ali se prema njoj odnosi s određenom dozom nemarnosti, biće posavjetovan lijepim savjetom. Taj savjet u sebi treba sadržati komponente zabrane povezane s poticajem i zaplašivanjem.

^ovjek koji odbije prihvatiti Istinu, sa njim će se raspravljati korektno i konstruktivno."<sup>29</sup>

Naređenje Uzvišenog je da se strogoća i sila upotrebe protiv nevjernika i licemjera: *"O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera i budi prema njima strog! Prebivalište njihovo biće Džehennem, a grozno je on boravište."* (Kur'an, IX/73)

Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhumu, veli: "Allah mu je naredio džihad protiv nevjernika sabljom a protiv licemjera jezikom. Kada su oni u pitanju, blagosti nema mjesta."

Upućivanje islamskog poziva može u sebi sadržiti kako blagost tako i strogoću i grubost: *"I sa sljedbenicima knjige raspravljajte na najljepši način – ali ne i sa onima među njima koji su nepravedni..."* (Kur'an, XXIX/46)

^asni ajet govori da se dostavljanja Božije poruke treba isvršiti blagošću i ljubaznošću, ali, ne i sa nasilnicima prema kojima se treba postaviti strogo i grubo.

U komentaru ovog ajeta Zamahšeri, rahimehullah, veli: "Najljepši način, ta, to su odlike dobrote tj. da se okrutnost odbije blagošću, srdžbu prigušiti, zlo dočekati praštanjem kao što je spomenuto ajetu: *"Ti lijepim zlo uzvрати..."*<sup>30</sup> *"...ali ne i sa onima među njima koji su nepravedni..."* – to su oni koji su pretjerali u odbijanju i tvrdoglavo ne prihvataju upućeni im savjet. S takvima blagost ne koristi, naprotiv, s njima treba samo strogo i grubo."<sup>31</sup>

Dakle, Uzvišeni Allah je naredio Poslaniku, alejhis-selam, da u svojoj misiji koristi razne načine pozivanja. Svaka kategorija ljudi traži određeni način obraćanja i to se treba iskoristiti ukoliko se prethodno upozna stanje tih ljudi.

## **Uzvišeni Allah je naredio učenicima da opominju svoj narod**

---

<sup>29</sup> التفسير القيم ص 344

<sup>30</sup> (Kur'an, XXIII/96)

<sup>31</sup> تفسير الكشاف 3 - 207



O ovom naslovu govori slijedeći ajet: ”Svi vjernici ne treba da idu u boj. Neka se nekoliko njih iz svake zjaednice njihove potruđi da se upute u vjerske nauke i neka opominju narod svoj kada mu se vrate, da bi se Allaha bojali.” (Kur'an, IX/122)  
Možda je mudrost toga što učenjaci najbolje poznaju stanje svojih zajednica i upravo radi toga oni imaju najviše obzira prema članovima tih zajednica. Allah Uzvišeni najbolje zna.

### **Postepeno objavljivanje islamskog zakonika kao oblik obazrivosti prema ljudima**

Uzvišeni Allah je iz obazrivosti prema stanju ljudi postepeno objavljivao ovu vjeru. Tako je Kuran postepeno objavljivao. Propisane su olakšice pri obavljanju nekih obreda u ovisnosti od situacije u kojoj se čovjek nalazi bilo da se radi o zaboravu, grešci ili prinudi. Primjera radi, navodimo specificiranje i razvrstavanje kazne po pitanju bluda ili sloboda izbora pri otkupljenju za određeni prestup. Ove teme će biti obrađene po slijedećem redosljedu:

1. Obazrivost islama postepenim objavljivanjem Kurana;
2. Obazrivost islama propisivanjem olakšica pri praktikovanju nekih od četiri islamska načela;<sup>32</sup>
3. Obazrivost islama u situaciji prinude i nevolje;
4. Obazrivost islama razdvajanjem u propisu i sudu između nehotičnog i namjernog postupka;
5. Obazrivost islama pri naređivanju dobra i odvrćanju od zla;
6. Obazrivost islama specifikacijom i razvrstavanjem kazne po pitanju bluda;

### **Obazrivost islama postepenim objavljivanjem Kur'ana**

Imam Buhari, rahimehullah, bilježi predaju od Jusufa ibn Mahika, radijallahu anhu, u kojoj stoji: ”Bio sam kod majke pravovjernih, Aiše, radijallahu anha, kada je došao neki Iračanin te je odmah upitao: ”Koji je kefin najbolji?” Ona mu odgovori: ”Teško tebi, a kakve to veze ima!” Ovaj ponovo reče: ”Majko pravovjernih! Pokaži mi tvoj Mushaf.” Ona ga upita: ”A zašto?” On odgovori: ”Možda ga tako i prepisem jer mislim da ga ljudi čitaju kako nije zapisan.”<sup>33</sup> Ona mu reče: ”A šta ti smeta da čitaš odzadu? Zaista je prva objava bila od poglavlja **mufessal**.<sup>34</sup> Tamo se spominju Džennet i Vatra. Kada su se ljudi pokajali i prigrlili islam, objavljeni su propisi o halalu i haramu. A da je prvo objavljeno: ”I nemojte konzumirati alkohol.” – ljudi bi rekli: ”Mi se alkohola nikada nećemo odreći!” A da je prvo bilo objavljeno: ”Ne činite blud.” – ljudi bi rekli: ”Mi se bluda nikada nećemo odreći.” Zaista je u Mekki, dok sam ja bila djevojčica, objavljeno Muhammedu, alejhis-selam: ”*Međutim, Smak svijeta im je rok, a Smak svijeta je užasniji i gorči.*”<sup>35</sup> Poglavlja El-Bekare i En-Nisa su mu

<sup>32</sup> Ovdje se namjerno izostavlja spominjanje {ehadeta jer o njemu ne}e biti rije~i u raspravi pod ovim naslovom.

<sup>33</sup> Tj. ne čitaju ga po redosljedu po kojem je upisan u Mushaf.

<sup>34</sup> *Mufessal* – od početka poglavlja **Kaf** pa sve do zadnjeg poglavlja u Kur'anu.

<sup>35</sup> Kur'an, LIV/46

objavljeni kada sam ja već bila sa njim.”<sup>36</sup> Jusuf ibn Mahik veli: ”Tada je ona stavila Mushaf ispred njega te mu proučila ono što je on izostavio.”<sup>37</sup>

Ovim je Aiša, radijallahu anha, majka pravovjernih, pojasnila kako postepeno objavljivanje Kur'ana predstavlja obazrivost prema ljudima za vrijeme objave. Komentarišući riječi Aiše, radijallahu anha, Ibn-Hadžer, rahimehullah, veli: ”Ona je ovim ukazala na božansku mudrost u redosljedu postepenog objavljivanja Kur'ana. Prva objava Kur'ana je bio poziv u vjerovanje u Allahovu jednoću i radosne vijesti za poslušne vjernike; upozorenje i prijetnja Vatrom za nevjernike i grijешnike. Kada su ljudi prihvatili objavljeno, počela je objava propisa i zato je Aiša, radijallahu anha, rekla: ”A da je prvo objavljeno: ”I nemojte konzumirati aklohol.” – ljudi bi rekli: ”Mi se aklohola nikada nećemo odreći.” To je zato što ljudi odbijaju da lahko odustanu od svojih navika.”<sup>38</sup>

El-Ajni, rahimehullah, kaže: ”Ovim je Aiša, radijallahu anha, ukazala na mudrost onoga što je ona shvatila. Tu se spominje prednjačenje poglavlja El-Kamer u kojem nema nikakvih propisa dok su kasnije objavljena poglavlja El-Bekare i En-Nisa prepuni propisa.”

### **Obazrivost islama propisivanjem olakšica pri praktikovanju nekih od četiri islamska načela**

Uzvišeni Allah je učinio da namaz, zekat, post i hadždž budu islamska načela. Svojom mudrošću Uzvišeni je odredio olakšice pri praktikovanju ovih načela u ovisnosti situacije u kojoj se praktičari nalaze. Primjera radi, abdest je obavezan prije stupanja u namaz, ali, posebne olakšice važe za bolesnog dok je u situaciji nestašice vode propisan **tejemum**. Uzvišeni kaže: ”...a ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se općili sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica vaša i ruke potarite. Allah, zaista, briše grijeha i prašta.” (Kur'an, IV/43)

Također je stanje bolesnog uzeto u obzir i ukoliko nije u stanju da namaz obavi stojeći, dozvoljeno mu je da ga obavi sjedeći. Pa ako i to nije u stanju učiniti, onda će ga obaviti na boku. Imam Buhari, rahimehullah, bilježi predaju od Imrana ibn Husajna, radijallahu anhu: ”Patio sam od hemoroida pa sam upitao Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o namazu a on mi je rekao: ”Klanjaj stojeći, a ako ne možeš, klanjaj sjedeći, a ako i to ne možeš, onda klanjaj na boku.”<sup>39</sup> U stanju straha muslimanima je dozvoljeno da namaz obavljaju hodajući ili jašući, mogu klanjati okrenuti prema kibli, ako to nisu u stanju učiniti onda im to nije obaveza jer sve zavisi od situacije u kojoj se nalaze. Uzvišeni kaže: ”Redovno namaz obavljajte, naročito onaj srednji, i pred Allahom ponizno stojte. Ako se budete nečega bojali, onda hodeći ili jašući. A kada budete sigurni, spominjite Allaha onako kako vas je On naučio onome što niste znali.” (Kur'an, II/238-239)

Kada bi Abdullaha ibn Omera, radijallahu anhu, pitali namazu u stanju straha on bi ga opisao i zatim bi dodao: ”Ako se strah ne prevaziđe, onda klanjajte hodeći ili jašući bili okrenuti prema kibli ili ne.”Malik, rahimehullah, prenosi da je Nafi'a, radijallahu anhu, rekao: ”Abdullah ibn Omer, radijallahu anhu, je to preneo samo od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.”

<sup>36</sup> U to vrijeme je Ai{a, radijallahu anha, bila s Poslanikom, alejhis-selam, u Medini jer su se oni vjen~ali nakon hid`re.

<sup>37</sup> صحيح البخاري, كتاب فضا نل القرآن, رقم الحديث 4993

<sup>38</sup> فتح الباري 40-9

<sup>39</sup> صحيح البخاري, كتاب تقصير الصلاة, رقم الحديث 1117

Uzvišeni Allah je putniku-namjerniku dozvolio skraćivanje namaza zbog obazrivosti prema njegovom stanju: *"Nije vam grijeh da namaz na putovanju skratite, i kada se bojite da će vam nevjernici neko zlo nanijeti. Nevjernici su vam, doista, otvoreni neprijatelji."* (Kur'an, IV/101)

Tako je i od sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao olakšica putniku-namjerniku propisano spajanje između podne i ikindije namaza i između akšama i jacije. Imam Buhari, rahimehullah, bilježi od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma: *"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spajao između podnevnog i ikindijskog namaza kada je bio na putu. Spajao je i između akšamskog i jacijskog namaza."*<sup>40</sup>

Također je Uzvišeni Svojom mudrošću odredio kao obavezu udjeljivanje zekata samo onima koji posjeduju vrijednost **nisaba**.

Isto je i sa postom. Uzvišeni je olakšao bolesniiku i dozvolio mu je da se mrsi uz ramazan s time što je čovjek dužan to nadoknaditi nakon ramazana u dobrom zdravstvenom stanju. *"...a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti, - Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate -, da određeni broj dana ispunite, i da Allaha veličate zato što vam je ukazao na pravi put, i da zahvalni budete."* (Kur'an, II/185)

Iznemoglom starcu i starici je Uzvišeni dozvolio da se u ramazanu mrse a njihov je otkup nahraniti siromaha. Imam Buhari, rahimehullah, bilježi predaju od Ata koji je čuo Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, kako uči: *"...onima koji ga jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane."*<sup>41</sup> Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, veli: *"Ovaj ajet nije derogiran. On se odnosi na starca i staricu koji jedva podnose post. Oni će za svaki propušteni dan nahraniti po jednog siromaha."*<sup>42</sup>

Također je Uzvišeni bio obazriv prema ljudima i po pitanju hadždža te je ovim obredom zadužio samo one koji su u stanju obaviti ga. *"...hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti..."* (Kur'an, III/97)

Obazrivost prema ljudima po pitanju spomenuta četiri islamska načela tj. namaza, zekata, posta i hadždža dovoljno govori da se prema njima treba biti posebno pažljiv kada im želimo uputiti poziv vjere Uzvišenog Allaha.

### **Obazrivost islama u situaciji prinude i nevolje**

Islam je uzeo u obzir stanje čovjeka koji je u situaciji nevolje prinuđen da svojim postupcima kontrira onom što je Allah Uzvišeni propisao i njemu neće biti zamjereno na tome. Puno je šerijatskih tekstova koji govore na tu temu. Primjera radi, koga prisile na izgovaranje ateizma a srce mu je uvjereno u iman: *"Onoga koji zaniječe Allaha, nakon što je u Njega vjerovao, - osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri... ali, kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allahova i njih čeka patnja velika."* (Kur'an, XVI/106)

U komentaru ovog ajeta Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, veli: *"Uzvišeni Allah nas obaviještava da onaj koji zaniječe vjeru nakon što je u nju povjerovao, na sebe će navući Allahovu srdžbu. Međutim, ko bude prinuđen da jezikom kaže ono čemu se njegovo srce protivi da bi se time spasio neprijatelja, takvom neće biti zamjereno na njegovom postupku. Zaista će Allah zamjeriti ljudima zbog onog što oni imaju u svojim srcima."*

<sup>40</sup> صحيح البخاري, باب الجمع في السفر بين المغرب والعشاء, رقم الحديث 1107

<sup>41</sup> Kur'an, II/184

<sup>42</sup> صحيح البخاري, كتاب التفسير, رقم الحديث 4505

Dakle, ako Uzvišeni Allah ne zamjera na izjavama ateizma u stanju prinude i nevolje, onda to svakako važi i za ostale propise. Imam Ibnil-Arebi, rahimehullah, kaže: "Imajući u obziru da Uzvišeni Allah ne kažnjava zbog izjave ateizma u stanju prinude i nevolje, onda je to načelo Šerijata. Na osnovu ovog pravila učenjaci baziraju svoje decizije po pitanju ogranaka Šerijata. Dakle, ako se utvrdi stanje prinude i nevolje propis gubi na svojoj važnosti kada je u pitanju sankcija (zbog dotičnog djela)."<sup>43</sup>

Kao dodatni primjer neupisivanja grijeha u stanju prisile navodimo i slijedeći ajet: "...i ne prisiljujte robinje svoje da se bludom bave – a one žele da budu čestite – da biste stekli prolazna dobra ovoga svijeta; a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti." (Kur'an, XXIV/33)

Imam Buhari, rahimehullah, je u svom djelu *صحيح البخاري* posvjetio poglavlje na temu 'Ne smije se kažnjavati žena koju su prisilili na blud' povodeći se za ajetom: "...Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti."

Također Buhari, rahimehullah, bilježi predaju Safijje ibn Ebi-Ubejd kako je neki rob prinudio Velidu<sup>44</sup> na čin bluda koja ga je odbila, ali, on je na kraju savladao i silovao. Omer, radijallahu anhu, je naredio da ga bičuju nakon čega je i deportiran iz Medine. Velidu nije ni dotakao jer je bila prisiljena na taj prljavi čin.<sup>45</sup>

Povodeći se za ovim pravilo islamski učenjaci smatraju da je prinudni razvod nevažeći. Imam Sujuti, rahimehullah, kaže: "Argument učenjaka je ajet: "...osim ako na to bude primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri..." Ovim ajetom oni demantiraju punovažnost prinudnog razvoda. Isto se odnosi na bilo koju izjavu ili djelo koje manifestira čovjek u stanju prinude."<sup>46</sup> Ovo je stav Ibn-Abbasa, Ibn-Omera, Ibn-Zubejra i Hasana radijallahu anhum. Ukoliko razbojnik prinudi čovjeka da se razvede od njegove supruge, taj se razvod smatra nevažećim. To je stav Ibn-Abbasa, Ibn-Omera, Ibn-Zubejra, Eš-Ša'bija, i Hasana, radijallahu anhum.

Kao što se čovjeku ne upisuje u grijeh postupak u situaciji prinude, također mu se ne zamjera na postupku suprotnom Šerijatu učinjom u nuždi. "On vam jedino zabranjuje: strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli, njemu grijeh nije. Allah zaista prašta i milostiv je." (Kur'an, II/173)

Ibn-Abbas, radijallahu anhuma, u komentaru ovog ajeta veli: "Ko u stanju nužde pojede nešto od spomenutog, nema mu grijeha. Ko pojede nešto od toga iz čista mira, prešao je granice i griješan je."

Dakle, Uzvišeni Allah je obazriv prema Svojim robovima kada se nalaze u situaciji prinude ili nužde. Oni nisu griješni za svoje postupke. Ovim se jasno daje do znanja da i dostavljač islamske poruke treba biti pažljiv prema ljudima pri izvršavanju svojeg zadatka. Allah najbolje zna!

### **Obazrivost islama razdvajanjem propisa i suda između nehoteičnog i namjernog postupka**

Obazrivost islama prema ljudima se jasno da vidjeti upravo po pitanju razdvajanja propisa i suda po pitanju nehoteičnog i namjernog postupka. Primjera radi, islam je

<sup>43</sup> أحكام القرآن 3-1180

<sup>44</sup> Velida je bila dio ratnog plijena sa kojim je raspolagao dr`avni aparat islamskog halifata u vrijeme Omera, radijallahu anhu.

<sup>45</sup> صحيح البخاري, كتاب الإكراه, 12 - 321

<sup>46</sup> الإكليل ص 164

zabranio jelo i piće u toku dana u ramazanu, ali, ko se omrsi u zaboravu ne treba prekidati post već će ga jednostavno nastaviti. Imam Buhari, rahimehullah, bilježi predaju od Ebu-Hurejreta, radijallahu anhu, u kojoj stoji da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "...ako zaboravi pa pojede ili se napije, neka nastavi sa svojim postom. To ga je Allah nahranio i napojio."<sup>47</sup> Znač, otpada bilo kakav otkup ili nadoknađivanje posta. Ibn-Hujejme, rahimehullah, bilježi predaju od Ebu-Hurejreta, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko se u zaboravu omrsi u ramazanu, ta, ne treba napostiti niti otkup dati."<sup>48</sup>

Islamski Vjerozakon je postavio diferencijaciju između namjernog i nehотиčnog ubistva. Pa tako, ko ubije vjernika nad njim će biti sprovedena smrtna kazna, osim ako mu porodica ubijenog ne oprost. Uzvišeni kaže: "O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan – za slobodna, i rob – za roba, i žena – za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprost..." (Kur'an, II/178)

Međutim, ko nehottično ubije vjernika treba osloboditi jednog roba i dužan je isplatiti krvarinu porodici ubijenog. "Nezamislivo je da vjernik ubije vjernika, to se može dogoditi samo – nehottično. Onaj ko ubije vjernika nehottično – mora osloboditi ropstva jednog roba – vjernika i predati krvarinu porodici njegovoj; oslobođen je krvarine jedino ako oni oproste..." (Kuran, IV/92)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je pojasnio da je Uzvišeni prešao preko raznih postupaka u zaboravu, nehottično ili u situaciji prinude. Imam Hakim, rahimehullah, bilježi predaju od Ibn-Abbasa, radijallahu anhuma, u kojoj stoji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Allah je oprostio mome ummetu ono što učine nehottično i iz zaborava, a i ono na što ih prisile."<sup>49</sup>

Ovo dovoljno govori o tome kako se islamski misionar treba obazrivo ponijeti prema ljudima koje poziva u vjeru Uzvišenog Allaha.

### **Obazrivost islama pri naređivanju dobra i odvrtačanja od zla**

O obazrivosti islama prema ljudima govori i činjenica što je Uzvišeni Allah propisao različite vrste naređivanja dobra i odvrtačanja od zla. Islam zapovijeda upotrebu odgovarajućeg nastupa pri praktikovanju ove obaveze. Primjera radi, navodimo slijedeći ajet: "...a one čijih se neposlušnosti pribojavate, vi posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih i udarite; kad vam postanu poslušne, onda im nepravdu ne činite..." (Kur'an, IV/34)

U ovom ajetu Uzvišeni Allah pojašnjava tri vrste naređivanja dobra ženama od čije neposlušnosti strahuje suprug i to:

1. Savjet;
2. Rastavite se od nje u postelji;
3. Udaranje.

Međutim, treba obratiti posebnu pažnju na to kako je Uzvišeni Allah decidno spomenuo redosljed tog tipa komunikacije sa neposlušnom suprugom. U komentaru ovog ajeta Sujuti, rahimehullah, kaže: "Uzvišeni Allah je posebno naglasio obazrivost pri educiranju supruge shodno spomenutom redosljedu u ajetu. Ako suprug strahuje od

<sup>47</sup> صحيح البخاري, كتاب الصيام, رقم الحديث 1933

<sup>48</sup> صحيح ابن خزيمة, كتاب الصيام, رقم الحديث 1990

<sup>49</sup> صحيح الجامع الصغير, رقم الحديث 3509

njene neposlušnosti, onda će je posavjetovati i nagovjestiće joj Allahovu kaznu.<sup>50</sup> Ako ona ustraje u svojoj neposlušnosti prema njemu, on će se rastaviti od nje u postelji. Ukoliko i tada ostane neposlušna, on će je udariti, ali, njegovi udarci ne smiju biti agresivni i ne smiju ostaviti nikakvog traga na njoj. Ako mu se ipak pokori, on je ne smije nipošto udarati.”<sup>51</sup>

Vladar pravovjernih Ali ibn Ebi-Talib, radijallahu anhu, kaže: ”Posavjetovaće je samo jezikom i ukoliko se ona okane neposlušnosti, ne smije je uznemiravati. Ako odbije poslušati ga, napustiće postelju. Ako i tada ustraje na svome, onda je on treba udariti. Ukoliko se i tada ne opameti, onda će on potražiti posredovanje između njegovog i njenog zastupnika.”

Također, o obazrivosti u ovoj važnoj instituciji govori i slijedeći ajet: ”*Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa, ako se prikloni, onda ih nepristrasno izmirite i budite pravedni; Allah, zaista pravedne voli.*” (Kur'an, XLIX/9)

Ovdje se spominju dvije vrste postepenog uspostavljanja reda i to:

1. Pomirenje između dvije sukobljene strane;
2. Oružano suprotstavljanje agresorskoj strani.

U ajetu se ne naređuje sukob agresorskoj strani prije nego li se pokuša s uspostavljanjem pomirenja između dvije sukobljene strane.

Također nas Poslanik, alejhis-selam, obaviještava o raznim kategorijama naređivanja dobra i odvratanja od zla. Naredio nam je da budemo obazrivi prema onima kojima upućujemo ovu vrstu da'we. Imam Ebu-Davud, rahimehullah, bilježi predaju od Amr ibn Šuajba a ovaj od svoga djeda, radijallahu anhuma, koji kaže: ”*Naređujte svojoj djeci da obavljaju namaz još sa sedam godina. Ako odbiju, a već su u desetoj godini, udarajte ih i razdvojte ih u postelji.*”<sup>52</sup>

U ovom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominje dva stepena naređivanja dobra i to:

1. Navikavanje djece na obavljanje namaza;
2. Udaranje zbog zapostavljanja namaza.

Spomenute situacije su tijesno povezane sa stanjem u kojem se djeca nalaze. Upravo je to pokazatelj obazrivosti islama prema onima što im se upućuje poziv u vjeru Uzvišenog Allaha.

## **Obazrivost islama specificiranjem i razvrstavanjem kazne po pitanju bluda**

Na obazrivost islama prema ljudima upućuje i činjenica razvrstavanja kazne po pitanju bluda u zavisnosti od situacije u kojoj se počinio ovog gnusnog čina nalazi. Tako je kazna za počinjeni blud od strane neoženjenog-neudate stotinu bičeva i deportacija u trajanju jedne godine. S druge pak strane, kazna za preljubu oženjenog-udate je stotinu bičeva i kamenovanje. Imam Muslim bilježi predaju od Ubade ibn Samita, radijallahu anhu, koji kaže da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

<sup>50</sup> Poslanik, alejhis-selam, veli: ”*Koja god `ena umre, a njen mu` bude zadovoljan njome, uji je u D`ennet.*” Bilje`i El-Hakim 4/173

<sup>51</sup> الإكليل ص 91

<sup>52</sup> صحيح سنن أبي داود 1- 97

*”Uzmite od mene, uzmite od mene... Za neoženjenog i neudatu po stotinu bičeva i deportacija od godinu dana. Za oženjenog i udatu stotinu bičeva i kamenovanje.”*<sup>53</sup>

Tako je Uzvišeni odredio strožu kaznu oženjenom preljubniku ispred neoženjenog bludnika. To je iz razloga što je oženjenom omogućeno da se sačuva zabranjenog čina bluda što nije slučaj sa neoženjenim. Dakle, u ovisnosti od obima blagodati, zavisi i veličina grijeha a i veličina kazne. Ibn-Kajjim, rahimehullah, kaže: ”Bludnika karakterizuju dvije tipične situacije i to:

1. Ukoliko je riječ o oženjenom muškarcu onda njemu mora biti jasno da mu je zabranjeno približiti se tuđim ženama. Njemu njegova (supruga) treba biti dovoljna i to je njegov štit od moguće kazne za blud. Na taj način on se neće moći opravdati ukoliko dopusti te upadne u haram;
2. Ukoliko je riječ o neoženjenom muškarcu kojem je užitak seksualnog čina nepoznat, dok sa oženjenim to nije slučaj, onda njemu slijedi neka vrsta olakšanja za počinjeni čin bluda tj. biće pošteđen smrtne kazne. Međutim, on će biti kažnjen nanošenjem bola po cijelom tijelu najbolnijom vrstom biča. To će ga natjerati da odustane od bluda. Istovremeno treba prihvatiti da bude zadovoljan onim što mu je Allah dozvolio.<sup>54</sup>

Uzvišeni Allah je isto tako specificirao kaznu za blud između udate žene i robinje. O kazni za robinju Uzvišeni kaže: *”...a kada one kao udate počine blud, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene...”* (Kur'an, 4/25)

Također je Uzvišeni Allah specificirao kaznu za blud između žena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ostalih vjernica. i pored toga što je Allah Uzvišeni sačuvao Poslanikove žene tog hrđavog djela On kaže: *”O žene Vjerovjesnikove, ako bi koja od vas očit grijeh učinila, kazna bi joj udvostručena bila, a to je Allahu lahko.”* (Kur'an, 33/30)

Blagodati koje su omogućene slobodnim ženama su iznad blagodati robinja. Onda je logično da je kazna za njihov prestup blaža od kazne koja sleduje slobodnim ženama. Isto se pravilo odnosi na žene Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje su uživale blagodat intimnog suživota Allahovog Poslanika.

Ibn-Kajjim, rahimehullah, kaže: *”To je u suglasnosti s onim što razum prihvata. Pa tako, koliko je čovjeku blagodat veća, njegova pokornost Allahu treba biti izraženija a njegova zahvalnost potpunija. Na isti način je i njegov grijeh odvratniji i ružniji. Kazna je u ovisnosti težine počinjenog grijeha. Zato će na Sudnjem danu najveću kaznu ispaštati učenjak kojem znanje nije bilo od koristi. Uzvišeni Allah je podario učenjaku blagodat znanja i ona je veća od blagodati u kojoj uživa neznalica. Ispoljavanje grijeha od strane učenjaka je gore od ispoljavanja grijeha neznalice.”*<sup>55</sup>

### **Neophodnost upoznavanja sa ljudima kojima se upućuje poziv islama**

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je vodio računa o porijeklu ljudi ili delegacija kojima se obraćao pri dostavljanju islamske poslanice. Ovdje ćemo navesti neke primjere njegovog poslaničkog djelovanja:

Imam Ahmed i Hakim bilježe predaju od Džabira ibn Abdullaha, radijallahu anhuma, kako se Poslanik, alejhis-selam, obraćao ljudima na Arefatu: *”Ima li među vama čovjek koji će me prihvatiti pod okrilje svog naroda jer su mi Kurejševići zabranili*

<sup>53</sup> صحيح مسلم, كتاب الحدود, رقم الحديث 1690

<sup>54</sup> إعلام الموقعين 2- 107

<sup>55</sup> إعلام الموقعين 2- 109

*propovjedanje govora mojeg Uzvišenog Gospodara?!” Tada je svoju pomoć ponudio neki čovjek iz Hemdana, a Poslanik, alejhis-selam, ga upita: ”Od kojih si ti?” Ovaj odgovori: ”Iz Hemdana.” Poslanik upita: ”Da li me tvoj narod može zaštititi?” ”Da”, - odgovori ovaj. Nedugo nakon toga ovaj se čovjek poboja da ga njegov narod ne odbaci pa se obrati Poslaniku, alejhis-selam, riječima: ”Da ja prvo pođem svom narodu, da ih obavijestim pa ću te iduće godine obavijestiti.” ”U redu”, - odgovori mu Poslanik. Tako je taj čovjek otišao. U mjesecu redžebu je stigla delegacija Ensarija.”<sup>56</sup>*

\*\*\*

Jednom prilikom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo grupu ljudi iz plemena Hazredž i upitao ih: ”Ko ste vi?” ”Skupina iz Hazredža”, - odgovoriše oni. On ih upita: ”Saveznici Jevreja?” ”Da”, - odgovoriše oni. Poslanik reče: ”Hoćete li sjesti sa mnom, da vam se nečim obratim?” ”Nego šta”, - rekoše oni i sjedoše sa njim. On ih je pozvao Uzvišenom Allahu, ponudio im je prihvatanje islama i proučio im je nešto iz Kurana.”<sup>57</sup>

\*\*\*

Imam Muslim bilježi predaju od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, kako je Poslanik, alejhis-selam, sreo neki karavan kod mjesta zvanog Reuha, pa ih je upitao: ”Ko ste vi?” ”Muslimani”, - odgovoriše mu oni i upitaše ga: ”A ko si ti?” ”Ja sam Allahov Poslanik”, - odgovori on, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je neka žena podigla svoje dijete prema njemu i upitala: ”Da li i za njega važi hadždž?” ”Da, a tebi sleduje nagrada za to”, - odgovori on.”<sup>58</sup>

Tako je Poslanik, alejhis-selam, upoznavao ljude kako bi kasnije bio u stanju izabrati pravi način na koji im se treba obraćati. Imao je potpuni uviđaj u veoma važan detalj tj. ko je i kako se treba obratiti sugovorniku pri dostavljanju islamske poslanice.

## **Obazrivost i postepeno dostavljanje islamske poslanice**

Naslov ove teme najbolje pojašnjava hadis kojeg bilježe Buhari i Muslim od Ibn-Abbasa, radijallahu anhu, koji kaže: ”Kada je Allahov Poslanik, alejhis-selam, poslao Mu'aza ibn Džebela, radijallahu anhu, u Jemen rekao mu je: ”Ideš narodu, sljedbenicima Knjige. Kada staneš pred njih, pozovi ih da posvjedoče da je samo Allah Jedan Bog i da je Muhammed Njegov Poslanik; ako oni to prihvate, obavijesti ih da im je Allah naredio obavljanje namaza pet puta u toku dana i noći; ako ti se i tu tome pokore, obavijesti ih da im je Allah naredio udjeljivanje obavezne milostinje koja se treba uzeti od njihovih bogataša i podijeliti njihovim siromasima; ako ti se i u tome pokore, ta, ne smiješ im (ništa) oduzimati od njihovih prihoda; i boj se dove onog što mu je nanesena nepravda jer između njega i Allaha nema zastora.”

Iz ovog hadisa se vidi kako Poslanik, alejhis-selam, savjetuje Mu'aza na koji način treba pozivati sljedbenike Knjige u novu vjeru pojašnjavajući mu njihovo stanje. Ovaj mudri prilaz Poslanika, alejhis-selam, je poput oporuke na koju treba obratiti posebnu pozornost jer su u pitanju sljedbenici Knjige koji su u globali bili upoznati sa ranijim objavama. Sa njima ne treba upotrebljavati način obraćanja sa kojim se treba obraćati mnogobošcima. Ovim hadisom se jasno daje na znanje da u da'wi treba dati prednost važnijem nad važnim. Pristup ispunjen prilivom mnogobrojnih i iznenadnih informacija može izazvati sasvim suprotan efekt kod ljudi.

<sup>56</sup> المستدرک 2 - 613

<sup>57</sup>

<sup>58</sup> صحيح مسلم \_ كتاب الحج - 409



Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mnogo vodio računa o načinu obraćanja ljudima. On je uvijek stremio ka tome da se njegov govor duboko ureže i ukorijeni u svijest ljudi koji su ga prihvatili sa izuzetnom i nezapamćenom lakhoćom. Tako bi on postizao cilj svoje poslaničke misije. U slijedećim recima ćemo navesti dio njegovog metoda u da'wi.

### **Jednostavan i upečatljiv govor**

To je bila osobina Muhammeda, alejhis-selam. Imam Buhari bilježi predaju od Aiše, radijallahu anha, u kojoj stoji: "Njegov govor nije bio nabranje poput vašeg govora." U komentaru izjave naše majke Aiše, radijallahu anha, Ibn-Hadžer, rahimehullah, kaže: "Poslanik, alejhis-selam, nije žurio sa svojim govorom kako ne bi zbunijivao slušaoc. Naprotiv, njegov govor je bio lijep i razgovjetan. ^ak su i slova lijepo zvučala. Ebu-Davud bilježi predaju od Džabira ibn Abdullaha, radijallahu anhuma, koji kaže: "Govor Allahovog Poslanika je bio poput laganog recitiranja." Naša majka Aiša, radijallahu anha, veli: "Govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je bio razgovjetan i jasan. Ko god da ga je čuo, shvatao ga je."<sup>59</sup> U drugoj predaji stoji: "Govorio je jasnim i razgovjetnim govorom. Ko god da ga je čuo, odmah bi upamtio njegov govor."<sup>60</sup>

### **Ponavljanje govora u svrhu lakšeg shvatanja**

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u određenim prilikama ponavljao svoj govor i po tri puta kako bi slušaoci shvatili namjeru njegovog obraćanja i važnost onoga što govor sadrži u sebi. Primjera radi, ravnjanje safova u zajedničkom namazu odražava slogu i visoku disciplinu muslimana. Tim povodom Poslanik, alejhis-selam, akcentira ovaj veoma važan detalj riječima koje ponavlja tri puta: "*Poravnajte se, poravnajte se, poravnajte se! Tako Mi onoga u čijoj je ruci moja duša, ja vas vidim iza sebe kao što vas vidim ispred sebe.*"<sup>61</sup>

### **Različiti metodi podučavanja**

Islamski misionar se treba povoditi za Poslanikom Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, u metodama djelovanja na putu da'we. Tako je Poslanik, aalejhis-selam, ponekada gestikulacijom pojašnjavao ljudima ono što im je htio dočarati. Imama Ahmed bilježi predaju od Ebu-Seida El-Hudrija, radijallahu anhu, kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispred sebe posadio granu. Nakon toga je do te grane posadio još jednu, a treću je malo udaljio od ove dvije. Tada je rekao: "*Znate li šta je ovo?*" Ashabi rekoše: "*Allah i Njegov Poslanik znaju.*" On reče: "*Ovo je čovjek, ovo je njegov smrtni čas, a ovo je njegova nada. I dok on pluta u nadi, šćupa ga smrtni čas.*"<sup>62</sup> Kako je samo mudro Poslanik, alejhis-selam, ovim primjerom pokazao ljudima da im je smrtni čas bliži od nade u kojoj žive. On je grani koja je simbolizirala čovjeka približio granu koja je simbolizirala smrtni čas a udaljio je granu koja je simbolizirala čovjekove nade u bolji status na ovom svijetu. Kako li je samo nastojao da ljudi shvate

<sup>59</sup> أبو داود – كتاب الأدب رقم الحديث 4829

<sup>60</sup> جامع الترمذي – أبواب المناقب – رقم الحديث 3883

<sup>61</sup> Bilje`i Nesai 2/91

<sup>62</sup> شرح السنة – جزء من رقم الحديث 4091

važnost ove vjere. "...jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv." (Kur'an, 9/128)

### **Metodologija navođenja primjera**

Islamski misionar treba koristiti i ovaj metod Poslanika, alejhis-selam. Imam Buhari bilježi predaju od Ebu-Muse, radijallahu anhu, u kojoj Poslanik, alejhis-selam, kaže: "Primjer čovjeka koji spominje svoga Gospodara i onog koji Ga ne spominje je poput živog i mrtvog."

Džabir ibn Abdullah, radijallahu anhuma, kaže da je Allahov Poslanik rekao: "Primjer mene i vjerovjesnika je poput čovjeka koji je izgradio kuću. Dotjerao je i uljepšao, osim jednog mjesta gdje nedostaje cigla. Kada su ljudi ušli u nju, ostali su zadivljeni, ali, rekoše: "Kamo sreće da nije ovog praznog mjesta."<sup>63</sup>

### **Kategorizacija Poslanikovih, alejhis-selam, savjeta**

Poslanik, alejhis-selam, je ashabe savjetovao i upućivao samo na ono što je najbolje po njih. Za tim primjerom se treba povoditi svaki islamski misionar. Primjera radi, Sufjana ibn Abdullaha Es-Sekafija, radijallahu anhu, je savjetovao da ustraje u vjeri. Imam Muslim bilježi predaju od istoimenog sahabije koji kaže da je rekao Poslaniku, alejhis-selam: "Allahov Poslaniče, poduči me nečem od islama i da osim tebe nikog više ne pitam!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Reci: Vjerujem u Allaha, zatim ustraj na tome."

\*\*\*

Irbad ibn Sarije, radijallahu anhu, pripovjeda: "Održao nam je Poslanik, alejhis-selam, rječit savjet od koga su srca zatreperila, a oči zasuzile, pa rekosmo: "Allahov Poslaniče, kao da je oproštajni govor. Daj nam oporuku." On reče: "Oporučujem vam bogobožnost i pokornost, makar vam bio zapovjednik rob-crnac. Onaj ko poživi od vas, vidjet će mnoga razilaženja. Dužnost vam je slijediti moj sunnet i postupke mojih upućenih, pravednih vladara. Vi sunnet očnjacima zgrabite i nikako ne slijedite novotarije, jer je svaka novotarija zabluda."<sup>64</sup>

\*\*\*

Ebu-Seid El-Hudri, radijallahu anhu, je potražio savjet od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu je rekao: "Savjetujem ti bogobožnost. Ona je vrhunac svega. Kreći u boj na Allahovom putu jer je džihad monaštvo islama. Puno spominji Allaha i čitaj Kur'an jer je on tvoj duša na nebu i tvoj pomen na Zemlji."<sup>65</sup>

\*\*\*

Džermuz El-Hudžejmi, radijallahu anhu, je došao Poslaniku, alejhis-selam, i rekao: "Allahov Poslaniče, savjetuj me!" On reče: "Savjetujem ti da ne budeš onaj koji proklinje."<sup>66</sup>

---

<sup>63</sup> Bilje`i Buhari

<sup>64</sup> Bilje`i Ebu-Davud

<sup>65</sup> 82 - 3 المسند

<sup>66</sup> 70 - 5 المسند

\*\*\*

Ukbe ibn Amir, radijallahu anhu, je upitao Poslanika, alejhis-selam: *"Šta je spas?"* Poslanik je odgovorio: *"Zauzdaj svoj jezik, neka ti tvoja kuća bude dovoljna i plaći nad svojim grijesima."*<sup>67</sup>

\*\*\*

Neki je čovjek potražio savjet od Poslanika, alejhis-selam, riječima: *"Allahov Poslaniče, savjetuj me sveobuhvatnim savjetom!"* Poslanik, alejhis-selam, reče: *"Nikada se nemoj nadati onom što je u rukama ljudi. ^uvaj se pohlepnosti, ta, ona je siromaštvo prisutno. Obavljaj svoj namaz kao da ti je zadnji. I čuvaj se onoga zbog čega se moraš pravdati (ljudima)."*<sup>68</sup>

### **Mudrost Poslanika, alejhis-selam, pri naglašavanju ili spominjanju odlika nekih ljudi ili neke skupine**

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ponekada određene ashabe obaviještavao o odlikama drugih ashaba. Obaviještavao ih je i o vrijednostima neke skupine ili plemenske zajednice, ali, nije im dozvoljavao da tu vijest prošire među ljude. Tako i islamski misionar treba izgraditi mudar pristup sa ljudima i mora dobro ocijeniti kome će šta reći jer se profili ljudi razlikuju međusobno. U svakom slučaju, ono što vrijedi spomenuti jeste da je ovaj metod rada Poslanika, alejhis-selam, uvijek bio usmjeren na pravilnu edukaciju društva u duhu Kur'ana i sunneta. Hadisi koji slijede predstavljaju pravu školu za svakog vjernika i islamskog misionara kako treba izgraditi zdrav odnos sa ljudima daleko od bilo kakve sumnjičavosti, zavisti i netrpeljivosti. Smatram da ovo posebno važi za aktiviste unutar nekog organizovanog džemata kojima se ponekada, nenamjerno, omakne neargumentovana kritika na račun druge strane u želji da se odbrane lični a i stavovi džemata kojem pripada.

\*\*\*

Imam Tirmizi bilježi predaju od Alije ibn Ebi-Taliba, radijallahu anhu, da mu je Vjerovjesnik, alejhis-selam, rekao: *"Ebu-Bekr i Omer su prvenci muškaraca u Džennetu, i od prvih i od zadnjih. Samo ne i od vjerovjesnika i poslanika. Alija, nemoj ih obaviještavati o tome."*

U predaji Ibn-Madžeta stoji: *"...ne obaviještavaj ih o ovome dokle god su živi."*

### **Počasno mjesto Ensarija**

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo u osvajanje Mekke naredio je Ebu-Hurejretu, radijallahu anhu, da obavijesti Ensarije kako se želi susresti sa njima kod Safe. Imam Muslim bilježi predaju Ebu-Hurejreta koji pripovjeda: *"Kada je Allahov Poslanik stigao nadomak Mekke poslao je Zubejra i Halida, radijallahu anhuma, s lijeve i desne strane (Mekke). Ebu-Ubejdeta, radijallahu anhu, je postavio na čelo pješadije koja se kretala dolinom Mekke. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se već nalazio u Mekki. Ebu-Hurejre kaže: "Poslanik zagleda oko sebe pa me vide i*

<sup>67</sup> Bilje`i Tirmizi

<sup>68</sup> المستدرک علی الصحیحین 4 - 326

reče: "Ebu-Hurejre!" Ja mu odgovorih: "Odazivam ti se Allahov Poslaniče!" On reče: "Neka mi niko ne prilazi osim Ensarija sve dok me ne sustignete kod Safe." Ebu-Hurejre kaže: "Tada smo pošli a nije bilo nijednog među nama koji je htio da nekog (iz osvete) ubije a da to nije učinio. Niko se (od ubijenih) nije branio. Tada je stigao Ebu-Sufjan i rekao: "O Allahov Poslaniče! Istrebljeni su Kurejšije. Nakon današnjeg dana neće ostati nijedan od njih!" Poslanik tada reče: "Ko uđe u kuću Kurejšija neka ga poštedi." Na to su Ensarije rekli: "Tog si čovjeka poštedio iz samilosti prema njegovom plemenu i iz nostalgije za Njegovim gradom (Mekkom)." Ebu-Hurejre kaže: "Tada je stigla objava. Nakon toga se Poslanik, alejhis-selam, obratio: "O skupino Ensarija!" Rekoše: "Odazivamo ti se Allahov Poslaniče!" On im reče: "Rekoste: Tog si čovjeka poštedio iz nostalgije za njegovim gradom?!" Odgovoriše: "Tako je bilo." Poslanik im reče: "Nije tako! Ja sam Allahov rob i Njegov Poslanik. Odselio sam Allahu i vama. Ako želite da nekog poštedite, to učinite; ako želite da nekog ubijete, pa i to učinite!" Tada su se Ensarije u suzama okupili oko njega govoreći: "Tako nam Allaha! To smo rekli samo iz bojazni da nas ne zanemariš i ne posvetiš se drugima mimo nas." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im reče: "Allah i Njegov Poslanik vam vjeruju i opravdavaju (vaše riječi)."<sup>69</sup>

### **Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, obazrivost i briga prema izaslanicima i delegacijama**

Šeste godine po hidžri Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je sa svojim ashabima krenuo put Mekke radi obavljanja obreda 'umre. I kao po običaju nasilnika i nevjernika, Kurejšije im nisu dozvolili ulazak u sveti grad. Skupina hadžija se uputila ka Hudejbiji gdje je ustoličeno i mjesto sastanka sa delegacijama i izaslanicima raznih plemena. Ineteresantno je bilo i to što su Kurejšije poslali svog izaslanika. To je bio Hulejs ibn Alkame. On je bio iz plemena koji su posebno uvažavali gorostasne kamilama. Kada ga je Poslanik, alejhis-selam, vidio naredio je ashabima da mu kao poklon daju jednu gojaznu kamilu ne bi li ga privolio u korist islama i muslimana. Uzvišeni Allah je odredio te se Poslanikov, alejhis-selam, plan u potpunosti ispunio. Imam Buhari bilježi predaju od Misvera ibn Mahremeta i Mervana ibnil-Hakema, radijallahu anhuma, kako je Poslanik, alejhis-selam, stigao na Hudejbiji... Neki čovjek iz plemena Benu-Kenane reče: "Pustite me kod njega (Poslanika)." Ashabi rekoše: "Idi." Kada se pojavio pred Poslanikom i njegovim ashabima, Poslanik reče: "Ovo je čovjek iz plemena u kojem se veliča gojazna kamila; izaberite i stavite pred njega jednu." Tako je i bilo učinjeno. Ljudi su ga srdačno pozdravljali. Kada je to vidio on reče: "Neka je slavljén Bog! Ovim ljudima ne treba zabranjivati da hodočaste Kuću (Ka'bu)." Kada se vratio ljudima koji su ga poslali rekao je: "Oni su mi poklonili gojaznu kamilu, (čekala me je) obilježena i vezana. Njima ne treba zabraniti da hodočaste Kuću!" Ibn-Hišam bilježi i ovu predaju: "Hulejs je u dolini ispred sebe ugledao kamilu koja ga je čekala a već je počela da samu sebe ujeta uznemirena što je već duže vremena bila vezana. Ushićen tim postupkom on se uopšte nije uputio Poslaniku, alejhis-selam, već je odmah krenuo Kurejšima. Kada je stigao pred njih on im se pohvali Poslanikovim gestom a oni mu uzvратиše: "Ti šuti jer o ovome ne znaš ništa. Ti si samo običan beduin!" Kada je Hulejs to čuo ljutito im odvrati: "Skupino Kurejša! Tako mi Boga, nismo se mi ovako dogovorili sa vama, niti smo vam zbog ovog dali prisegu. Zar se smije odvrćati od Allahove Kuće onaj što je došao da je

<sup>69</sup>مسلم - كئلب الءهءاء والسير رقم الءءءء 1780

hodočasti?! Tako mi Onoga u čijoj je ruci Hulejsova duša, ili ćete pustiti Muhammeda da učini ono što je naumio, ili ću sve svoje ljude poput jednog čovjeka povući za sobom i napustiti vas.”

### **Neophodnost poznavanja stanja onog koji postavlja pitanje**

Imam Buhari bilježi predaju od Zejnebe supruge Abdullaha, radijallahu anhuma, koja kaže: ”Bila sam u džamiji kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao (ženama): ”*Udjeljujte milostinju, makar od vašeg nakita.*” Zejneb je materijalno izdržavala svoga supruga Abdullaha a i neku siročad u njenoj kući. Jednom prilikom ona je zatražila od Abdullaha: ”*Upitaj Allahovog Poslanika, alejhis-selam, da li je meni dovoljna milostinja to što izdržavam tebe i siročad u kući?*” On joj reče: ”*Upitaj ti Allahovog Poslanika.*” Tako sam poslala Vjerovjesniku, alejhis-selam, te sam ispred njegovih vrata zatekla neku Ensarijku koja je htjela upitati isto što i ja. Tada je pored nas prošao Bilal, radijallahu anhu, i rekomo mu: ”*Upitaj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da li je dovoljno što izdržavam muža i siročad u mojoj kući, ali, nemoj ga obavijestiti o nama.*” Bilal je ušao kod Poslanika i upitao ga a on mu je uzvratio: ”*Ko su te dvije žene?*” Bilal odgovori: ”*Zejneb.*” ”*Koja Zejneb?*” – upita on. ”*Zejneb supruga Abdullaha*”, - reče Bilal. Poslanik reče: ”*Da, i njena je nagrada dvostruka; nagrada rodbinske veze i nagrada milostinje.*”

### **Različitost decizije(fetve) u ovisnosti od stanja onog koji postavlja pitanje**

Abdullah ibn Amr, radijallahu anhuma, kaže: ”Bili smo sa Allahovim Poslanikom, alejhis-selam, kada je neki mladić upitao Poslanika: ”*Allahov Poslaniče! Smijem li poljubiti ženu a ja postim?*” ”*Ne*”, - odgovori mu on. Kasnije je prišao neki starac i upitao: ”*Smijem li poljubiti ženu a ja postim?*” ”*Da*”, - odgovori mu Poslanik. Tada smo se jedni u druge začuđeno zagledali pa je Poslanik, alejhis-selam, rekao: ”*Primjetio sam kako ste jedni druge zagledali. Starac je u stanju kontrolirati sebe.*”<sup>70</sup>

\*\*\*

Imam Muslim bilježi predaju od Ebu-Seida El-Hudrija radijallahu anhu, kako je neki beduin tražio od Poslanika, alejhis-selam, da ostane u Medini daleko od svoje porodice. Poslanik, alejhis-selam, mu je odgovorio: ”*Uvaj se, hidžra je zaista teška. Imaš li kamila?*” ”*Da*”, - odgovori ovaj. Poslanik mu reče: ”*Radi po gradovima jer ti Allah nikada neće umanjiti nagradu.*”

Imam Nevevi kaže da je ovaj beduin namjeravao ostati u Medini kod Poslanika, alejhis-selam, zapostavivši svoj dom i porodicu.” Zato je Poslanik, alejhis-selam, iz obazrivosti i samilosti prema njemu naredio da ostane uz svoju porodicu koja se nalazila izvan Medine. Imam Nevevi dodaje: ”Poslanik, alejhis-selam, je osjećao bojazan da taj beduin neće biti u stanju izdržati obaveze i teret hidžre te da ga to ne natjera na odricanje od onog što je započeo i zbog toga mu je rekao: ”*Hidžra o kojoj si*

---

<sup>70</sup> سلسلة الأحاديث الصحيحة 4 - 138

*upitao je zaista teška, ali, ti čini dobro u mjestu u kojem živiš. Ma gdje god bio to će ti koristiti. Allah ti ništa od toga neće oduzeti.”*

### **Obazrivost islamskog misionara prema klanjačima**

Džabir ibn Abdullah El-Ensari, radijallahu anhu, kaže: *”Jedan je čovjek krenuo sa dvema devama da natapa usjev. Noć je već bila nastala i on je naišao na Mu'azu, radijallahu anhu, gdje klanja pa je ostavio svoje deve i krenuo prema Mu'azu. Mu'az je učio poglavlje Bekaru ili Nisa i čovjek produži put. Kasnije mu je preneseno da ga je Mu'az ukorio i on je otišao Vjerovjesniku, alejhis-selam, i potužio mu se na Mu'azu. Tada je Vjerovjesnik, alejhis-selam, uzviknuo tri puta: ”Mu'aze, zar ćeš biti razbijač, odnosno smutljivac. Što nisi klanjao sa ”سبح اسم ربك الأعلى“ i ”والشمس وضحاها“ ”والليل إذا“ ”يغشى“, jer za tobom klanja poneko star, slab i nečem potreban.”<sup>71</sup>*

\*\*\*

Vrijedi spomenuti da neki islamski ”aktivisti” daju sebi za pravo da hadise Poslanika, alejhis-selam, poput gore navedenog, tumače proizvoljno i samoinicijativno pravdajući svoje griješku u radu nekakvim prioritetima!! Ako je Poslanik, alejhis-selam, davao ljudima različite odgovore po istom pitanju, to označava stremež ka harmoniji praktikovanja islamskih pravila na jedino ispravan način. Međutim, ima ljudi koji zagovaraju islamsku djelatnost ali svoju nedovoljnu angažovanost i ažurnost na polju da'we pravdaju nekakvim olakšicama koje su navodno korisne i podesne za našu zajednicu. Svoju mrzljivost ukrašavaju hutbom ili nekim suhoparnim predavanjem što predstavlja oličenje njihove nemoći da u ljudima rasplamsaju žar islama. Naprotiv, njihovi nastupi i postupci gladnoga ne mogu nasiti, žednoga ne mogu napojiti!! Prava je nepoznanica i misterija zašto svoje neznanje, tromavost i glupavost pravdaju fantomskom tolerancijom islama?!

### **Obazrivost islamskog misionara prema ljudima koji su nedavno prihvatili islam**

Kada bi neko od ljudi prihvatio islam Poslanik, alejhis-selam, bi mu u dogovoru sa njim odobravao privremeno neobavljanje nekih islamskih dužnosti. Imam Ahmed bilježi predaju od Nasra ibn Asima kako je neki čovjek došao Vjerovjesniku, alejhis-selam, primio islam i to je uslovio klanjanjem samo dva dnevna namaza. Poslanik je na to pristao.”

Imam Ahmed i Ebu-Davud bilježe predaju od Vehba, radijallahu anhu, koji kaže da je upitao Džabira, radijallahu anhu, o plemenu Sekif kada su položili prisjegu pred Poslanikom, alejhis-selam, pa mi je rekao: ”Oni su uslovili Vjerovjesniku, alejhis-selam, da ne idu u džihad i da ne udjeljuju zekat. Džabir je čuo Vjerovjesnika, alejhis-selam, kako je nakon toga rekao: ”Ako prihvate islam, udjeljivaće zekat a i boriće se u džihadu.”<sup>72</sup>

Imam Nevevi, rahimehullah, kaže: ”Poslanikova suglasnost po pitanju neobavljanja određenih islamskih propisa ne predstavlja postojano odobrenje već samo privremenu

<sup>71</sup> Buhari tom1 str.553 Prevod: Hasan Škapur

<sup>72</sup> سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم 1888

alternativu iza koje se stoji nada u Allahovu milost da će nakon toga nastupiti bezrezervno prihvatanje svih islamskih obaveza. Kao predvodnik svih islamskih misionara, glasnogovornik nebeske objave, Poslanik Gospodara svjetova, alejhi-selam, kaže: "...ako prihvate islam, udjeljivaće zekat a i boriće se u džihadu."

### **Odstupanje od nekih stavova iz bojzani propadanja velikih ciljeva**

Najbolji primjer navedenog naslova iz života Poslanika, alejhis-selam, je mirovni sporazum nazvan *Sulhul-Hudejbijje*. Tada je Suhejl ibn Amr, ovlašćeni kurejševički pregovarač, uporno nastojao da Poslanika, alejhis-selam, natjera na odustajanje od nekih stvari što je on i prihvatio iz bojzani mogućeg propadanja primirja. "Suhejl je dugo i dugo govorio, a zatim se složiše o uvjetima primirja, a to su:

1. Da se Poslanik, alejhis-selam, vrati u Medinu i da ove godine ne ulazi u Meku, a slijedeće godine da dođe s muslimanima i da oprovedu u njoj tri dana, samo s oružjem koje nosi putnik, a to je sablja u koricama. Kurejšije im za to vrijeme ne smiju napraviti nikakve smetnje;
2. Obustavljanje neprijateljskog djelovanja između dvije strane za period od deset godina. U tom vremenu, dok traje primirje, ljudi će se sigurno kretati, a oni će jedni druge štiti;
3. Ko od plemena želi savez sa Muhammedom, alejhis-selam, i da poštuje ovaj ugovor, može to da učini, a ko to želi isto sa Kurejšijama, neka to učini. Svako takvo pleme smatrat će se kao dio tog naroda. Svako neprijateljstvo prema savezniku, smatrat će se neprijateljstvo s tom skupinom;
4. Ako neko od Kurejšija prebjegne Muhammedu, alejhis-selam, bez dozvole svoga starješine, on će im ga vratiti u Meku, a ako neko od Muhammedovih dođe Kurejšijama, to jeste, ako prebjegne kod njih, oni mu ga neće izručiti.

Zatim Resulullah, alejhis-selam, pozva Aliju, radijallahu anhu, da to napiše na papir. Resulullah, alejhis-selam, mu je diktirao: "*Bismillahir-Rahmanir-Rahim*", a Suhejl reče: "Što se tiče toga 'Er-Rahman', tako mi Boga, mi ne znamo ko je taj. Nego, piši ovako: "*Bismikellahumme*", pa Poslanik, alejhis-selam, naredi Aliji neka tako napiše. Zatim Resulullah, alejhis-selam nastavi diktirati: "*S ovim se saglašava Muhammed, Allahov Poslanik*", a Suhejl ga prekide: "Da znamo da si Allahov Poslanik, ne bi ti zabranili ulazak u Ka'bu, a ne bi s tobom ni ratovali, nego piši ovako: "*S ovim se saglašava Muhammed sin Abdullaha*." Poslanik, alejhis-selam, reče: "*Ja sam Allahov Poslanik iako mi vi ne vjerujete*", te naredi Aliji da napiše kako Suhejl kaže, te da izbriše apoziciju Allahov Poslanik. Alija, radijallahu anhu, ne htjede to izbrisati, pa to učini Poslanik, alejhis-selam, svojom rukom."<sup>73</sup>

U komentaru ovog hadisa Ibn-Kajjim, rahimehullah, veli: "Poslanikovo prihvatanje tih uslova je bilo radi opće koristi i otklanjanja većeg zla. Ovim se postupkom od dva zla prihvata ono lakše."

### **Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odbio Omerov, radijallahu anhu, zahtijev za likvidaciju čovjeka koji mu se nepristojno obratio**

---

<sup>73</sup> *Zape~ajeni d`ennetski napitak*, str.306-307 Prevod: Subhija Had`imejli}-Skenderovi }

Imam Muslim bilježi predaju od Abdullaha ibn Džabira, radijallahu anhum, koji kaže: "Neki je čovjek došao pred Poslanika, alejhis-selam, kod mjesta El-Džaraneh, u blizini Meke. Stigao je sa Hunejna. Tamo je Bilal, radijallahu anhu, u svojoj odjeći nosio srebro od kojeg je Allahov Poslanik uzimao i dijelio ljudima. Tada onaj čovjek uzvika: "Muhammede, dijeli pravedno!" Poslanik reče: "*Teško tebi! Ako ja nisam pravedan, pa ko je onda?! Ako ja ne budem pravedan, onda sam propao i iznevjerio svoju misiju.*" Omer, radijallahu anhu, uskoči riječima: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da ubijem ovog licemjera!" Poslanik, alejhis-selam, odgovori: "*Sačuvaj Bože! Zar da ljudi govore kako ja ubijam svoje pristalice!*"

### **Poslanikova, alejhis-selam, zabrana sprovođenja šerijatske kazne za krađu u vrijeme ratnog pohoda na neprijatelja**

Ebu-Davud, Tirmizi i Daremi bilježe predaju od Bisra ibn Ertaeta, radijallahu anhu, koji kaže da je čuo Vjerovjesnika, alejhis-selam, kako kaže: "*Ruke se ne presjecaju za vrijeme ratnih pohoda.*" Učenjaci smatraju da se odlaganje sprovođenja šerijatske kazne za krađu za vrijeme ratnog pohoda pravda činjenicom da se kod kradljivca ne pojavi strah od kazne te da u tom stanju psihičke napetosti i straha ne odluči prebjegnuti u redove neprijateljske vojske tražeći njihovu zaštitu.

Imam Tirmizi kaže: "Neki učenjaci, među kojima je i El-Evzai smatraju da se na frontu u prisustvu neprijatelja ne smije sprovoditi šerijatska kazna (nad pripadnicima iz redova muslimanske vojske) iz bojazni da optuženi ne prebjegne neprijatelju. Međutim, po završetku bitke i napuštanju bojnog polja i pristizanju u područje islamske države, zaostala šerijatska kazna se treba dosljedno sprovesti."

Dokaz Evzaijeve tvrdnje je izjava Omera ibn-Hattaba, radijallahu anhu, koji je napisao svojoj vojsci: "Neka niko od glavno komandujućih (emira) niti pak njemu podređeni ne sprovode šerijatske kazne sve dok ne zađu u oblast muslimanske zemlje da ne bi krivca obuzela šejtanska sablazan te da prebjegne nevjernicima."

Objašnjavajući mudrost ove zabrane Ibn-Kajjim kaže: "To je kazna propisana Allahovim zakonom. Odlaganje sprovođenja ove kazne je iz bojazni da se može desiti nešto što Allah više mrzi i prezire a to je pristupanje redovima beznabožacke vojske. To tvrde Omer, Ebu-Derda i Huzejfe, radijallahu anhum."

Imam El-Evzai, rahimehullah, tvrdi da se hadis ne odnosi samo na kaznu zbog krađe već se to odnosi i na kaznu za blud i preljubu.

### **Poslanikov, alejhis-selam, tolerantan stav prema ženi kojoj je prećutno odobrio naricanje za mrtvim prije polaganja prisjega na pokornost**

Naricanje za mrtvim je grijeh koji posebno obilježava žensku nepredvidljivu slabost. Međutim, Poslanik, alejhis-selam, je jednoj ženi odobrio ovaj zabranjeni čin prije nego li mu je položila prisjegu na pokornost. Imam Buhari bilježi predaju od Umme Atije, radijallahu anha, koja kaže: "Položismo prisjegu Allahovom Poslaniku, alejhis-selam, a on nam je proučio: "*... da neće Allahu nikoga ravnim smatrati...*"<sup>74</sup> - i zabranio nam je naricanje. Jedna žena je povukla svoju ruku i rekla: "Ta i ta žena me je pozvala da sa njom žalim i naričem." Vjerovjesnik, alejhis-selam, joj ništa nije rekao. Ona je tada

---

<sup>74</sup> Kur'an, 60/12



pošla gdje je naumila. Kada se vratila, položila je prisjegu Poslaniku, alejhis-selam.” Tako je zamisao Poslanika, alejhis-selam, u potpunosti uspjela jer je ovim činom pokazao ženama ono što im je zabranjeno a ona žena koja je kasnila sa svojom prisjecom nikada se kasnije nije povratila naricanju za mrtvima.

### **Poslanikova, alejhis-selam, briga o ljudima koji su izostajali iz njegovog društva**

Islamski misionar treba voditi računa o ljudima pojedinačno, posebno o onima koji se stalno nalaze u njegovoj blizini. Na taj način on je u stanju da sve podjednako savjetuje njima odgovarajućim savjetom koji će bitno i direktno utjecati na njihovo stanje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u situacijama odsustva nekog od ashaba upućivao savjete koji su ili objašnjavali neopravdani razlog odsustva tih ljudi, ili je svojim savjetima direktno okorišćavao prisutne slušaoce.

Imam Buhari bilježi predaju od Enes ibn Malika, radijallahu anhu, kako je Vjerovjesnik, alejhis-selam, primjetio odsustvo Sabita ibn Kajsja, radijallahu anhu, pa je neki čovjek rekao: ”Allahov Poslaniče! Ja znam gdje je on.” Tada je pošao njegovoj kući i vidio ga je kako sjedi pognute glave. Upitao ga je: ”Šta ti je?” Ovaj odgovori: ”Zlo! Digao sam glas iznad glasa Vjerovjesnika, alejhis-selam, i sva su mi djela propala, a još uvijek nisam preminuo!” Onaj se čovjek vrati Poslaniku i obavijesti ga da je Sabit rekao to i to. Musa ibn Enes, radijallahu anhu, veli: ”Tada mu Poslanik, alejhis-selam, reče: ”*Pođi k njemu i reci mu: Ti nisi od stanovnika Vatre! Ti si od stanovnika Dženneta.*”

Iz hadisa se vidi kako je Poslanik, alejhis-selam, vodio računa o stanju svojih ashaba. Raspitivao se o njihovom stanju kako bi ih korisnim savjetima izbavio tuge i žalosti kao što je to bio primjer sa Sabitom ibn Kajsom. Imama Nevevi kaže: ”ovo je argument da učenjaci i vođe moraju voditi računa o ljudima koji ih okružuju kada primjete da izostaju iz njihovog društva.”

### **Neopravdano izostavljanje sabah-namaza u džematu i način korekcije odsutnog**

Imam Ibn-Hibban bilježi predaju od Ubejj ibn Kaba, radijallahu anhu, koji kaže: ”Jednog dana nas je Allahov Poslanik predvodio u sabah-namazu pa nam (nakon namaza) reče: ”*Da li je prisustvovao taj i taj?*” Prisutni rekoše: ”Ne.” On upita: ”*Da li je bio taj i taj?*” Prisutni rekoše: ”Ne.” Tada on reče: ”*Ova dva namaza<sup>75</sup> su najteži munaficima. Kada bi vi znali što ima u njima, došli bi pa makar četveronoške.*”

\*\*\*

---

<sup>75</sup> U jednoj predaji se spominje da su to sabah i jacija-namaz

## MUDROST PRVIH MUSLIMANA U ŠIRENJU ALLAHOVE VJERE

### **Islamski misionar je taj koji se ljudima uvijek obraća samo u ime islama**

Prve generacije muslimana *selefu-salih* su postavili uslove onome koji se usudi izdavati vjerske decizije (fetve). Tako imam Ahmed kaže: "Uvijek ne smije izdati deciziju (fetve) ukoliko ne ispunjava pet uslova:

1. Da bude iskrene namjere;
2. Da je čovjek širokog znanja, da je blag, staložen i dostojanstven;
3. Da ustraje u onome što govori spreman na iskušenja i smutnje;
4. Da bude materijalno neovisan ili će ga ljudi pregaziti;
5. Da dobro poznaje stanje ljudi.

Imam Ibn-Kajjim po pitanju zadnjeg uslova kaže: "... ovo je izuzetno važno načelo bez kojeg ne može ni muftija niti kadija. Ako čovjek ne poznaje te propise, propise zabrane i imperativa i nije u stanju usaglasiti između njih, onda će (svojim fetvama) izazvati veću smutnju nego li korist. Ukoliko (kadija) ne poznaje propise imperativa onda će se kod njega izokrenuti slika te će nasilnika proglasiti oštećenim i obratno. Onom što slijedi pravna zaštita on će mu je uskratiti a pružice je optuženom. Neće biti u stanju onemogućiti spletke, prevare i intrige. Heretika će posmatrati kao iskrenog vjernika. Lažljivca će smatrati istinoljubivim. Tako će se zaodjenuti odjećom laži ispod koje se krije grijeh, laž i pokvarenjaštvo. U svom nepoznavanju običaja i stanja zajednice u kojoj djeluje, on neće razlikovati ko je ko!! Naprotiv, (kadija) mora dobro poznavati spletke ljudi, njihove prevare, njihovo pokvarenjaštvo i njihove društvene običaje. Decizija ili fetva se može izmjeniti u ovisnosti od vremena i mjesta, običaja i tradicije zajednice. Sve je to od Allahove vjere..."<sup>76</sup>

### **Ibn-Abbasova, radijallahu anhumu, konkretnost po pitanju decizije**

Abdullah ibn-Abbas, radijallahu anhumu, je svoga učenika Ikrimeta savjetovao postupkom Zejda ibn-Sabita po pitanju decizije (fetve). Rekao mu je: "Idi i odgovaraj ljudima. Ako ti neko postavi pitanje koje ga se tiče, odgovori mu. Ko te upita pretpostavljajući neku situaciju, ne odgovaraj mu..."

### **Modifikacija decizije u ovisnosti**

---

<sup>76</sup> إعلام الموقعين 4 - 204

## od ličnosti koja pita

Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhumu, je dozvolio starcu da poljubi svoju suprugu za vrijeme posta dok to nije dopustio mladićima. Imam Taberani bilježi predaju od Atijeta koji kaže: "Neki je mladić upitao Ibn-Abbasa, radijallahu anhumu, da li mu je dozvoljeno poljubiti suprugu za vrijeme posta a ovaj mu odgovori negativno. Nakon toga je došao neki čovjek srednje dobi sa istim pitanjem a Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, mu to dopusti. Tada onaj mladić reče: "Upitao sam te da li mogu poljubiti dok postim a ti si negativno odgovorio! Ovaj te je upitao da li smije ljubiti dok posti pa si mu potvrdno odgovorio! Kako je njemu dozvoljeno a meni zabranjeno!? Zar nismo i ja i on iste vjere?" Ibn-Abbas, radijallahu anhumu, odgovori: "Miris spolnog nadražaja je u nosu. Ako ga nos namiriše, organ će se ukrutiti i izazvaće nešto više od toga. Ovaj srednje dobi je u stanju da sve to kontroliše."

## Ebu-Bekr, radijallahu anhu, branioc Allahove vjere

Imam Buhari bilježi predaju od Urve ibn Zubejra, radijallahu anhu, koji kaže: "Rekao sam Abdullahu ibn Amru El-Asu, radijallahu anhu: "Obavijesti me o najpodlijem postupku mnogobožaca prema Poslaniku, alejhis-selam." On reče: "Dok je jednom prilikom Poslanik, alejhis-selam, klanjao ispred Ka'be, priđe mu Ukbe ibn Ebi-Muit. Grubo ga dohvati za rame i obavi mu odjeću oko vrata te stade da ga davi. Tada je prišao Ebu-Bekr, radijallahu anhu, šćepa Ukbeta za rame i odgurnu ga od Poslanika, alejhis-selam, izgovarajući: "...Zar da ubijete čovjeka zato što govori: "Gospodar moj je Allah!"<sup>77</sup>

Ebu-Bekr je bio najhrabriji islamski misionar u vrijeme Poslanika, alejhis-selam. Prenosi se da je Alija ibn Ebi-Talib, radijallahu anhu, na hutbi rekao: "Ljudi! Obavijestite me o najhrabrijem čovjeku među ljudima." Oni odgovoriše: "To si ti, vladaru pravovjernih!" On ponovi: "Nikog od vas nisam izazvao a da nisam pravedno postupio. Pitam vas ko je najhrabriji od ljudi?" Ljudi odgovoriše: "Mi ne znamo, ko je?" On im reče: "Ebu-Bekr. Na bici na Bedru smo postavili kolibu od granja koju smo namijenili Poslaniku, alejhis-selam, i rekosmo: "Ko će biti uz Poslanika, alejhis-selam, da ga zaštititi ako se neko od mnogobožaca probije. Tako mi Allaha, najbrže je prišao Ebu-Bekr isukane sablje kojom je mahao iznad Poslanikove glave kao upozorenje mnogobošcima koji bi se usudili prići Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On je najhrabriji među ljudima."

Alija, radijallahu anhu, dalje nastavlja: "Vidio sam kako Kurejšije drže Allahovog Poslanika, alejhis-selam. Jedan ga grubo povlači, drugi ga grubo protresa. Tako su mu vikali: "Jesi li ti onaj što je naše bogove sveo samo na Jednog?!" Tako mi Allaha, niko od nas nije prišao osim Ebu-Bekra. Udario je onog prvog, hrvao se sa onim drugim a odgurnuo je onog trećeg govoreći im: "...Zar da ubijete čovjeka zato što govori: "Gospodar moj je Allah!" Nakon toga je Alija skinuo sa sebe svoj ogrtač i počeo je plakati da su mu suze preplavile bradu. Tada je rekao: "Ljudi, Allahovom vas zaklinjem, da li je vjernik iz faraonove porodice bolji ili Ebu-Bekr?" Ljudi nisu ništa progovorili a Alija, radijallahu anhu, upita: "Zar mi ne želite odgovoriti? Tako mi Allaha, časak Ebu-Bekra je bolji od prepune zemlje poput vjernika iz faraonove porodice. On je bio čovjek koji je prikrivao svoje vjerovanje (u Musaa, alejhis-selam). Ebu-Bekr je javno manifestovao svoje vjerovanje (u Muhammeda, alejhis-selam)."

---

<sup>77</sup> Kur'an, 40/28

### **Ebu-Bekr, radijallahu anhu, dosljedni praktičar Poslanikovog, alejhis-selam, naređenja**

U utorak, drugog dana nakon inauguracije za vladara pravovjernih, Ebu-Bekr održava svoj poznati govor: "Ljudi! Ja sam izabran za vašeg vođu, a nisam najbolji među vama. U pravednoj me vladavini pomozite a u nepravednoj mi se suprotstavite. Istina je povjerenje. Laž je prevara. Potlačeni i neugledni je kod mene vodeći sve dok ne učinim da se njegovo pravo njemu vrati. Ugledni i jaki je kod mene ništavan sve dok mu ne oduzmem ono što je ugrabio, inšallah. Koji god narod zapostavi borbu na Allahovom putu, Allah će ih ponoziti. Kada se u nekom narodu pojavi blud, Allah će ih obuhvatiti velikim iskušenjem i smutnjom. Budite mi pokorni dok sam pokoran Allahu i Njegovom Poslaniku. Ako se ogriješim o Allahu i Njegovom Poslaniku, ta, otkazite mi vašu poslušnost. Ustanite na namaz, Allah vam se smilovao."

Istinitost ovog krasnog govora Ebu-Bekr je dokazao kada je Usameta ibn Zejda, radijallahu anhu, postavio za glavnokomandujućeg muslimanske vojske koja je krenula u pohod protiv Bizantinaca. To je Poslanik, alejhis-selam, isplanirao na samrtničkoj postelji kada je na samo dva dana prije smrti Usameta naznačio za emira svoje vojske. Nakon Poslanikove smrti neki od ashaba su potražili od Ebu-Bekra da za komandanta vojske naznači nekog starijeg i iskusnijeg jer Usame još uvijek nije dostigao doba punoljetnosti. Međutim, evo Ebu-Bekrovog odgovora: "Tako mi Allaha! Ne prepuštam niti jedan konopac kojim je Poslanik, alejhis-selam, vezivao (kamile) pa makar nas ptice sjatile, zvijeri okružile a kojoti kružili oko nogu majki pravovjernih; pripremiću vojsku Usameta i narediću da se postave straže oko Medine." Tako je Ebu-Bekr, radijallahu anhu, sakupio vojsku i lično je ispratio. I dok je Usame jahao na konju Ebu-Bekr je hodao pješice. Usame mu se obrati: "namjesniku Allahovog Poslanika! Ili ćeš ti uzjahati ili ću ja sjahati." On mu odgovori: "Tako mi Allaha, niti ću ja uzjahati a niti ćeš ti sjahati. Šta će mi biti ako naprašnjam noge na Allahovom putu pa makar časak!"

Tako je Usame, radijallahu anhu, započeo bitku protiv Rimljana koja se vodila na tlu Šama i bila je jedna od najkorisnijih bitaka u historiji islama. Usametova vojska nije prošla kroz nijedan grad ili selo a da nije ulivala strah i trepet njihovim stanovnicima sve dok se nisu sukobili sa Rimljanima koje su potukli i porazili. Pohodo je trajao četrdeset ili sedamdeset dana. Vratili su se bez velikih gubitaka sa velikim ratnim plijenom. Odmah nakon povratka Ebu-Bekr ih je pripremio za rat protiv otpadnika koji su odbili udjeljivati zekat nakon Poslanikove smrti.

### **Omer ibnil-Hattab, radijallahu anhu, propovjeda islam među svojim ukućanima**

Omer, radijallahu anhu, je bio stub svoje porodice, pravi uzor islamskog supruga, oca i vaspitača. Kada god je namjeravao da se ljudima obrati savjetom koji bi im koristio, to bi isto učinio u svojoj kući sa svojom porodicom. Salim ibn Abdullah ibn Omer kaže: "Kada bi se Omer sa minbera obratio ljudima vraćao bi se kući sakupivši ukućane riječima: "Danas sam ljude odvratio od toga i toga. Oni u vas gledaju kao što ptica-grabljivica osmatra svoj plijen. Allahom se kunem, ako ijedan od vas učini ono od čega sam odvratio ljude, udvostručiću mu kaznu!"

\*\*\*

Kada je Omer, radijallahu anhu, stigao u Palestinu ispred njega su postavili posudu sa vodom. On je sišao sa svoje kamile, skinuo svoje mestve i uzeo ih u ruke. Zaronio je glavu u vodu i sa sobom povukao i kamilu. Ebu-Ubejde, radijallahu anhu, mu je rekao: "Danas si pred ljudima učinio veoma čudnu stvar!" Tada ga Omer udari po prsima i reče: "Ah, da je barem neko drugi to rekao a ne ti! Vi ste bili najponiženiji i najništavniji narod pa vas je Allah uzdigao islamom. Ako budete tražili ponos mimo islama, Allah će vas poniziti!"

Ovo je stav islamskog misionara koji ljudima dokazuje da ponos i dostojanstvo islama ne dolazi putem oholosti, samoljublja ili želje za vlašću. Ponos i dignitet su rezultat dosljednog praktikovanja islama. Neka je Allah zadovoljan Omerom koji je slijedio put mudrosti islama. On je taj koji je ispunio oporuku Poslanika, alejhis-selam, prije njegovog preseljanja na ahiret. Otjerao je Jevreje, kršćane i *farizeje*.<sup>78</sup> Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "*Otjerajte mnogobošce sa Arapskog poluotoka.*"<sup>79</sup> Tako je Omer, radijallahu anhu, dosljedno sprovodio naređenja Allahovog Vjerovjesnika, alejhis-selam.

### **Osman ibn Affan, radijallahu anhu, islamski misionar kao uzor imućnim muslimanima**

Bio je veoma imućan i uspješan trgovac. Svoj imetak je trošio samo radi Allahovog zadovoljstva i u želji da zaradi ono što je kod Njega. Toliko je udjeljivao a nikada se nije pobojavao siromaštva.

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu uočio je nedostatak pitke vode. Problem je bio u tome što se samo iz jednog bunara crpila pitka voda. To je bio bunar Rume. Tim povodom je Allahov Poslanik, alejhis-selam, rekao: "*Ko će otkupiti bunar Rume pa da svoju posudu pomiješa sa posudama muslimana i da za to dobije bolje od nje u Džennetu!*"<sup>80</sup> Također je rekao: "*Ko prekopa bunar Rume, pa da dobije Džennet.*"<sup>81</sup>

Karakteristično je bilo to što se voda iz ovog bunara naplaćivala. Tako je bilo sve do dolaska Poslanika, alejhis-selam, u Medinu. Bunar je bio u vlasništvu nekog čovjeka iz plemena Benu-Giffar. On je kofu vode prodavao za dvije šake žita. Vjerovjesnik, alejhis-selam, mu reče: "*Hoćeš li prodati ovaj bunar za izvor u Džennetu?*" Ovaj odgovori: "Allahov Poslaniče! Ni ja a ni moja djeca nemamo ništa drugo osim njega!" Osman, radijallahu anhum je to čuo i kupio je bunar od njega za trideset i pet hiljada dirhema. Došao je Poslaniku, alejhis-selam, i rekao: "Hoćeš li i meni zagarantovati ono što si njemu garantovao?" Poslanik reče: "*Da.*" Osman odgovori: "To je bunar muslimana."

\*\*\*

Nakon izgradnje Poslanikove, alejhis-selam, džamije ljudi su se masovno okupljali da prisustvuju obavljanju zajedničkih namaza i da čuju savjete i upute Allahovog

---

<sup>78</sup> Farizeji - Obo`avaoci vatre.

<sup>79</sup> Bilje`i Buhari

<sup>80</sup> Bilje`i Nesa'i

<sup>81</sup> Bilje`i Buhari

Vjerovjesnika. Sakupljali su se u tako velikom broju da je džamija već postala pretijesna. U toj džamiji su učili svoju vjeru, njene zabrane i dozvoljene stvari. Ta je džamija bila general-štab muslimanske vojske koja je upravo s te tačke kretala u džihad na Allahovom putu. Jednom prilikom je Poslanik potražio od ashaba kupovinu dijela zemlje uz njegovu džamiju radi njenog proširenja. On im je rekao: *"Ko će otkupiti zemljište te i te porodice pa da je pripoji džamiji i da dobije bolje od nje u Džennetu?"* Osman, radijallahu anhu, je požurio s kupovinom zemljišta po cijeni od dvadeset hiljada dirhema. Tako je to zemljište pripojeno džamiji Poslanika, alejhis-selam.

\*\*\*

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremao pohod na Tebuk protiv bizantijske vojske, zatražio je od imućnih ashaba da svoj imetak ulože u opremanju muslimanske vojske. Oni su požurili svaki u okviru svojih mogućnosti. Osman, radijallahu anhu, je udjelio ono što niko prije njega nije mogao. Za taj pohod je pripremio tri stotine kamila sa punom opremom neophodnom za taj sukob sa nevjernicima. Još je hiljadu dirhema razasuo u predsoblje Allahovog Poslanika, alejhis-selam. Dok ih je Poslanik prevrtao rukama, stalno je ponavljao: *"Šta to može naškoditi Osmanu nakon djela kojeg je danas učinio?"*<sup>82</sup>

### **Ali ibn Ebi-Talib, radijallahu anhu, islamski misionar u ulozi razjarenog lava u odbrani islama**

Bitka na Hendeku je bila veoma teška i vojno-strateški izuzetno komplikovana. Protiv muslimana nisu bili samo mnogobošci Meke već i njihovi saveznici iz okolnih beduinskih plemena, Jevreji iz okoline Medine, Benu-Kurejza i munafici. Mjesec dana su muslimani Medine bili pod opsadom deset hiljada nevjernika a njih samo tri hiljade. Borbe nije bilo. Allahov Poslanik, alejhis-selam, je uz pomoć Selmana Farisija donio odluku o kopanju velikog rova koji je onemogućivao nevjernike da prodru unutar Medine. Međutim, nekoliko nevjerničkih konjanika je uspjelo pronaći pukotinu i svojim su konjima prodrli unutar Hendeka. Među njima je najzapaženiji bio Amr ibn Abdu Vudd koji je drsko zavikao: "Ko će izaći na dvoboj?" Ali ibn Ebi-Talib odmah skoči i reče: "Ja, Allahov Poslaniče!" Poslanik mu reče: "To je Amr, sjedi." Amr ponovo zavika: "Ima li muškarca koji će se sukobiti?" Počeo je provocirati riječima: "Gdje vam je taj Džennet za koji tvrdite da ćete ući u nj ako budete ubijeni?" Zar nećete poslati nikog da se sa mnom sukobi?" Ali ibn Ebi-Talib, radijallahu anhu, ponovo skoči i reče: "Ja, Allahov Poslaniče!" Vjerovjesnik, alejhis-selam, reče: "Sjedi." Amr je po treći put zavikao... Alija, radijallahu anhu, ponovo skoči i reče: "Ja, Allahov Poslaniče!" Vjerovjesnik, alejhis-selam, reče: "To je Amr." Alija odgovori: "Pa neka je Amr!" Tada mu je Allahov Poslanik dozvolio i Alija pođe prema njemu dok ne stade pred njega. Amr ga upita: "Ko si ti?" On reče: "Ja sam Alija." Ovaj upita: "Sin Abdu Menafa?" On reče: "Ja sam Ali ibn Ebi-Talib. O Amre, ti si pred Allahom položio prisegu da ćeš se odazvati bilo kojem čovjeku iz plemena Kurejš...<sup>83</sup> Zato te sada ja pozivam Allahu, Njegovom Poslaniku i islamu!" Amr odgovori: "Nemam ja potrebe za tim." Alija mu reče: "Onda, pozivam te na okršaj!" Amr upita: "Zašto ti,

<sup>82</sup> Bilje`i Tirmizi

<sup>83</sup> Nisam uspio prevesti slijede}ih nekoliko termina zbog nejasno}e prisege koju je Alija, radijallahu anhu, spomenuo. **Prim.Prev.**

sine moga brata?<sup>84</sup> Ja te ne želim ubiti.” Alija mu se obrati: ”Zato te ja, tako mi Allaha, želim ubiti!” Tada se Amr rasrdi, skoči s konja udari ga sabljom po njušci ta ga zakla. Nasrnuo je na Aliju isukane sablje kao da iskra ognjenog plamena. Alija dočeka udarac štitom a Amrova sablja ga prepolovi. Alija uzvratu udarac i pogodi ga u između pleća. Ovaj pade i pri padu podiže prašinu oko sebe. Muslimani začuše tekbir i postade im jasno da ga je Alija, radijallahu anhu, ubio.

Kao pravi islamski misionar i u trenucima ljutitog boja braneći ponos islama Alija, radijallahu anhu, ne zaboravlja da ovog nevjernika pozove u islam. Krasnog li primjera kojeg historija nije upamtila.

### **Mus'ab ibn Umejr, radijallahu anhu, oličenje mudrog i strpljivog islamskog misionara**

Nakon prve prisege na Akabi, jedanaeste godine po hidžri, Poslanik, alejhis-selam, šalje prvog misionara u Jesrib (Medina). Njegov zadatak je bio da poduču muslimane stvarima njihove vjere i da počne sa širenjem islama unutar redova tamošnjih mnogobožaca. Poslanik, alejhis-selam, je ovaj odgovorni zadatak povjerio Mus'abu ibn Umejru, radijallahu anhu.

Po dolasku u Jesrib Mus'ab je odsjeo kod Esa'da ibn Zurareta sina dajdžinice Sa'da ibn Mu'aza. Bio je vrijedan i ozbiljno je shvatio važnost svoje misije. Koliko li je samo bio mudar i strpljiv. Međutim, krasila ga je jedna posebna osobina, bio je veoma oprezan i pronicljiv.

Jednog dana Es'ad ibn Zurare ga je poveo kući Abdulešhela i Beni-Zafra. Oslonili su se na zid bunara Merek u sklopu kuće Beni-Zafra. Ljudi koji su primili islam počeu se masovno okupljati oko njih. Vijest o njihovom skupu je doprla do Esjeda ibn Hudajra i Sa'da ibn Mu'aza, glavešina Abdulešhela. Tada su bili mnogobošci. Sa'd se obrati Esjedu riječima: ”Pođi tim ljudima, ušli su nam u kuću ne bi li naše bijedne i jadne zbunili! Idi te ih spriječi u tome i istjeraj ih napolje! Es'ad ibn Zurare je sin moje dajdžinice, da nije bilo toga, ja bih onog drugog ubio.” Usejd se lati koplja i pođe prema njima. Kada ga Es'ad ugleda reče Mus'abu: ”Ovaj je vođa u svom narodu, obrati mu se!” Mus'ab reče: ”Ako nam priđe i sjedne, obratiću mu se.” Kada je Esjed stao pred njih stade ih vrijeđati riječima: ”Šta vas je to dovelo nama? @elite li da zbunjivate naše bijedne i jadne?! Povucite se ako vam je stalo do života!” Mus'ab mu se obrati: ”Zar nećeš sjesti i poslušati? Ako ti se sviđa ono što budeš čuo, ta, prihvati se toga. Ako ti se ne bude dopalo, pa, ne moraš prihvatiti ono što prezireš.” Esjed reče: ”Tako je”, - te položi svoje koplje i sjede sa njima. Mus'ab mu je govorio o islamu i prouči mu nešto iz Kur'ana. Mus'ab i Es'ad, radijallahu anhuma, kažu: ”Tako nam Allaha, na licu mu se vidjelo da je prihvatio islam a još ni usta nije otvorio. Lice mu odjednom zablista i reče: ”Kako li je samo lijep i krasan ovaj govor! Kako vi postupate kada želite da se prihvatite ove vjere?” Oni mu rekoše: ”Okupaj se, očisti svoju odjeću, i posvjedoči svjedoštvom Istine; nakon toga počni sa obavljanjem namaza.” Esjed ustade, okupa se, očisti odjeću, posvjedoči svjedoštvom Istine, te je klanjao dva rekata namaza. Nakon toga im se obrati: ”Iza mene je jedan čovjek, ako on prihvati ono što vi propovjedate onda će ga sav njegov narod slijediti u tome. Ja ću vam ga sada poslati, to je Sa'd ibn Mu'az.” Uze svoje koplje i krenu put Sa'da ibn Mu'aza i njegove skupine ka trgu na kojem su se okupljali. Kada ga je Sad ugledao izgovori: ”Kunem se Bogom, Esjedovo lice nije ono od malo prije!” Kada je Esjed

---

<sup>84</sup> Ne misli se na rodbinsku vezu ve} na vezu po{tivanja prisege i dogovora.

stao ispred njih Sad ga upita: "Što si učinio?" On odgovori: "Obratio sam se onoj dvojici i tako mi Allaha nisam vidio u njima nikakvog zla. Htio sam ih odvratiti od njihove namjere a oni su mi rekli: "Učinićemo to što želiš." Tako je Esjed nastojao ubijediti Sa'da ibn Mu'aza da pođe Mus'abu ibn Umejru da i on od njega čuje ono što je on čuo. Sa'd ibn Mu'az ljutito skoči, lati se koplja i krenu ka njima. Kada su ga ugledali, shvatili su da je Esjed želio da Sad čuje ono što su njemu rekli. Sa'd ibn Mu'az stade da ih vrijeđa i obrati se Es'adu ibn Zuraretu riječima: "Ebu-Uname! Tako mi Boga, da između tebe i mene nije bilo rodbinske veze, ovim bi te gađao. Zar si unutar naše kuće uneo ono što preziremo?" Ibn Zurare je već rekao Mus'abu: "Dolazi ti čovjek, ugledan starješina naroda. Ako prihvati tvoje riječi niko od njih neće za njim zaostati." Tada se Mus'ab obrati Sa'du: "Zar nećeš sjesti i poslušati? Ako si zadovoljan od onog što čuješ, pa, ti to prihvati. Ako ti se ne bude dopalo, pa, ne moraš prihvatiti ono što prezireš." Sa'd reče: "Tako je pravilno", - zabode koplje i sjede. Mus'ab mu poče govoriti o islamu i prouči mu nešto iz Kur'ana. Mus'ab i Es'ad, radijallahu anhumu, kažu: "Tako nam Allaha, na licu mu se vidjelo da je prihvatio islam a još ni usta nije otvorio. Lice mu zablista i reče: "Kako vi postupate kada želite ući u vašu vjeru?" Oni mu rekoše: "Okupaj se, očisti odjeću, posvjedoči svjedoštvom Istine i klanjaj dva rekata. On ustade, okupa se, očisti odjeću, posvjedoči svjedoštvom Istine i obavi dva rekata namaza. Nakon toga uze svoje koplje i pođe ka trgu gdje su se okupljali ljudi iz njegovog plemena. Sa njim je bio i Esjed ibn Hudajr. Kada su ga ljudi vidjeli rekoše: "Bogom se kunemo, Sa'dovo lice nije ono od malo prije!" Kada je stao ispred njih reče: "O sinovi Abdulešhela! Kakvog sam ja statusa među vama?" Oni odgovoriše: "Naš gospodin, najoštroumniji i najrazboritiji." On im reče: "Niti muškarci od vas a ni žene vaše mi se ne smiju obraćati sve dok ne povjerujete u Allaha i Njegovog Poslanika!" Tako nam Allaha, nijedan muškarac niti žena nisu omrknuli a da nisu postali muslimani."

Eto, to je mudrost i strpljivost iskrenog i požrtvovanog islamskog misionara. Uvijek daje pozitivne rezultate.

### **Damam ibn Salebe, radijallahu anhu, islamski misionar u borbi protiv širka**

Damam ibn Salebe, radijallahu anhu, je bio izaslanik plemena Benu-Sad. Njegov zadatak je bio suočavanje sa Poslanikom, alejhis-selam, nakon izaslanstva Poslanikovog delegata tom plemenu. Tako je Damam stigao ispred Poslanikove džamije, vezao svoju kamilu u učao u meadžid dok je Vjerovjesnik, alejhis-selam, bio u društvu svojih ashaba. Bio je izuzetno tvrdokoran tip čovjeka. Kada je stao ispred Poslanika, alejhis-selam, i ashaba on upita: "Ko je vas Muhammed?" Ashabi su rekli: "Ovaj naslonjeni čovjek, svijetle puti." Damam upita: "Sin Abdulmutaliba?" Poslanik odgovori: "Odazvao sam ti se." On upita Vjerovjesnika, alejhis-selam: "Nešto ću te pitati, možda ću i pretjerati, pa ne zamjeraj mi na tome." Poslanik reče: "Pitaj što god želiš." Reče: "Muhammede, došao nam je tvoj izaslanik. Tvrdi da si ti Allahom poslat Poslanik?!" Poslanik odgovori: "Istinu je rekao." Reče: "Ko je stvorio nebo?" "Allah", - odgovori Poslanik. Reče: "Ko je stvorio Zemlju?" "Allah", - odgovori Poslanik. Reče: "Ko je prostro' ova brda i ono što je na njima?" "Allah", - odgovori Poslanik. Reče: "Tako ti Onoga koji je stvorio nebesa, stvori Zemlju i prostro' ova brda, jel' te uistinu Allah poslao?" "da", - odgovori Poslanik. Reče: "Tvoj nam je izaslanik rekao da moramo klanjati pet dnevnih namaza?" "Istinu je rekao", - odgovori Poslanik. Reče: "On nam je rekao i da trebamo udjeljivati zekat iz našeg imetka?" "Istinu je



rekao”, - odgovori Poslanik. Reče: ”Tako ti Onog koji te je poslao, Allah ti je to naredio?” ”Da”, - odgovori Poslanik. Reče: ”Tvoj izaslanik tvrdi da trebamo postiti mjesec ramazan?” ”Istinu je rekao”, - odgovori Poslanik. Reče: ”Tako ti Onog koji te je poslao, Allah ti je to naredio?” ”Da”, - odgovori Poslanik. Reče: ”Tvoj izaslanik tvrdi da trebamo hodočastiti Kuću, ako smo to u stanju učiniti?” ”Istinu je rekao”, - odgovori Poslanik. Reče: ”Tako ti Onoga koji te je poslao, Allah ti je to naredio?” ”Da”, - odgovori Poslanik. Damam se nakon toga okrete i reče: ”Tako mi Onoga koji te je poslao s Istinom, neću tome ništa dodavati a ni oduzimati.” Vjerovjesnik, alejhis-selam, reče: ”Ako je bio iskren, ući će u Džennet.”<sup>85</sup>

Dama je odveo svoju kamilu te pođe svom narodu. Kada je stigao pred njih obrati im se: ”Neka su prokleti Lat i Uza?” Njegov narod uzvika: ”Damame! Boj se gubavosti, sakatosti i ludila!” On odgovori: ”Teško vama! Tako mi Allaha, oni nam niti mogu nauditi niti nam kakvu korist mogu pribaviti. Allah je poslao Poslanika i objavio mu je Knjigu kojom vas spašava iz onoga u čemu se nalazite. Ja svjedočim da nema boga osim Allaha koji nema pridružnika; i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Poslanik. Dolazim vam s onim što vam on naređuje i s onim što vam zabranjuje!” Prenosioc ove predaje kaže: ”Tako mi Allaha, i muškarci i žene su toga dana omrknuli kao muslimani. Niko više nije čuo za boljeg izaslanika od Damama ibn Salebeta, radijallahu anhu. On je svojem narodu objašnjavao da im Lat i Uza ne mogu ni koristiti ni naškoditi, naprotiv, on je njima dokazao da su šteta i korist samo od Uzvišenog Allaha. Ništa i niko osim Njega nije u stanju učiniti ni koliko trun onoga što On čini. Svom je narodu doslovno prenio poruku Muhammeda, alejhis-selam, što dovoljno upućuje na mudrost i dosljednost ovog islamskog misionara.

### **Sa'd ibn Mu'az, radijallahu anhu, ratoborni i odlučni islamski misionar**

Jevreji, narod sklon spletkama, prevarama, smutnji, kršenju date riječi, nepoštivanju dogovora, ubijanju muslimana. Ono što se svakodnevno dešava u okupiranoj bratskoj Palestini je dovoljan dokaz jevrejske podlosti i mržnje prema islamu i muslimanima.

U vrijeme Poslanika, alejhis-selam, jevrejsko pleme Benu-Kurejza je iznevjerilo dogovor sa Vjerovjesnikom, alejhis-selam, te su se pridružili savezničkoj vojsci koja je mjesec dana držala Medinu pod opakom opsadom. Kada su saveznici shvatili da je bitka izgubljena, napustiše svoje partnere Benu-Kurejza i oni ostadoše na milost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Došlo je vrijeme odmazde. Alija ibn Ebi-Talib stade pred njihovu tvrđavu i prijetećim tonom ih toliko zastraši te oni prihvatiliše da se predaju Poslaniku, alejhis-selam. Predstavnici plemena El-Evs dođoše kod Poslanika, alejhis-selam, te mu rekoše: ”Allahov Poslaniče, učinio si s Benu-Kajneka ono što si učinio, i oni su saveznici naše braće iz plemena El-Hazredž, a ovo su naši šticećnici, pa budi dobar prema njima.” Poslanik, alejhis-selam, upita: ”@elite li da nad njima presudu donese neko vaš?” Oni odgovoriše potvrdno. Poslanik, alejhis-selam, reče: ”Neka to bude Sa'd ibn Mu'az.” Oni jednoglasno prihvatiliše. Poslanik, alejhis-selam, posla vijest Sa'du u Medinu, koji s njima nije krenuo na put zbog rane zadobijene na Hendeku, pa uzjaha magarca i dođe do Allahovog Poslanika, alejhis-selam, a jevreji kao njegovi šticećnici povikaše: ”Sa'de, budi fin i dobar prema svojim podanicima. Allahov Poslanik te postavio da budeš dobar”, a on je šutio i ni jednu im nije odgovarao. Kad je Sad pristigao Poslanik, alejhis-selam, reče: ”Ustanite prema

---

<sup>85</sup> Bilje`I Buhari

svome poglavaru." Pošto su mu napravili mjesto da sjedne, rekoše: "O Sa'du, ovaj narod prihvaća tvoj sud." A on dodade: "I moja odluka će se sprovesti u djelo?" Odgovoriše: "Da." "A hoće li je prihvatiti i muslimani?" Rekoše: "Da." "I ostali?", pa pokaza: "Svi koji su ovdje?", pa stidljivo okrenu lice od Allahovog Poslanika iz poštovanja prema njemu. Poslanik mu odgovori: "*Da, važit će i za mene!*" On zatim reče: "Donosim presudu: da se muškarci pobiju, djeca i žene zarobe, a imetak podijeli." Allahov Poslanik reče: "*Presudio si prema Allahovom zakonu koji je iznad sedam nebesa.*"

Sa'dova presuda je bila više nego pravedna. Benu-Kurejza su bili kažnjeni za neprijateljstvo, izdaju, prevaru i svo zlo koje su nanosili muslimanima, jer su spremili oružje za krvavi obračun s njima. Poslanik, alejhis-selam, naredi da se muškarci zatvore u kući Harisove kćerke, žene iz plemena Benu-Nedžar. Za njih se iskopaše rupe na trgu Medine. Odvodili su ih na rupe i tu ih ubijali, grupu po grupu. Bilo je oko 600 ili 700 ubijenih.<sup>86</sup> Sa'd ibn Mu'az, radijallahu anhu, nedugo zatim preseli na ahiret zbog zadobijene rane na Hendeku koja mu nikako nije zazdravila. Uzvišeni Allah je uslišao njegovu dovu kada su ga Kurejšije ranili: "Allahu moj, ako ikoga od Kurejša poštediš u ovom ratu, poživi me da im se odmazdim jer za mene nema naroda protiv kojeg se želim boriti kao protiv Kurejša, Tebe radi. Povrijedili su Tvog Vjerovjesnika, u laž ga utjerali i protjerali. Allahu moj, ako si Ti stavio kraj ratu između njih i nas, ta, neka to bude moja pogibija na Tvom putu i nemoj me usmrtiti sve dok se ne obradujem propasti Beni-Kurejza!"

Buhari i Muslim bilježe predaju od Džabira, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, alejhis-selam, rekao: "*Zatresao se Aršu-Rahmani*<sup>87</sup> *zbog smrti Sa'da ibn Mu'aza.*"

Mudrost ovog Poslanikovog ashaba i islamskog misionara možemo rezimirati u slijedećim tačkama:

1. Bezrezervna pomoć i poslušnost Poslaniku, alejhis-selam, i borba protiv Allahovih neprijatelja;
2. Neustrašivi sud protiv izdajica i prevaranata;
3. Garancija da će njegov sud biti prihvaćen bez ikakvog prigovora s bilo koje strane;
4. Stidljivo okretanje od Poslanika, alejhis-selam, iz velikog poštovanja prema njemu.

### **Se'id ibnil-Musejjeb, rahimehullah, odvažni islamski misionar**

Jednom prilikom je Hadždžadž ibn Jusuf<sup>88</sup> klanjao uz Se'ida ibnil-Musejjeba, prije nego li je postavljen za namjesnika. Dizao se prije imama, na sedždu bi pošao prije imama i kada je završio s namazom Se'id ga stade čupati za ogrtač. Kada je Se'id završio sa zikrom poslije namaza stade podučavati i educirati Hadždžadža a ovaj ga je nijemo posmatrao. Kada je Hadždžadž postavljen za namjesnika Hidžaza doputova u Medinu i uputi se ka džamiji samo s namjerom da prisustvuje sijelu Se'ida ibnil-Musejjeba. Stade pred njega i upita ga: "Je si li ti onaj isti što mi se onako obraćao?"

<sup>86</sup> *Zape~a}eni d`ennetski napitak* str.281

<sup>87</sup> Prijestolje Uzvi{enog Allaha.

<sup>88</sup> Jedan od najgorih, a mo`da i najgori diktator koji je ikada vladao Irakom. Njegova vladavina je trajala punih dvadeset godina. Toliko je zla nanio muslimanima da ~ak nisu ni uspjeli sve zabilje`iti. On je taj koji je napao i spalio Meku i kamenjem katapultirao Ka'bu sve dok se njen gornji dio nije sru{io. Umro je 95god. po hid`ri.

Pritom ga Se'id udari rukom po prsima i reče: "Da." Ovaj mu se obrati: "Neka te Allah nagradi svakim dobrom jer si dobar učitelj i vaspitač! Nikada više nisam klanjao namaz a da se nisam sjetio tvojih riječi." Zatim ustade i ode.<sup>89</sup>

Neki su ljudi upitali Se'ida ibnil-Musejjeba, rahimehullah: "Šta je to sa Hadždžadžom, ne hapsi te, ne prijete ti i ne nanosi ti nikakvo zlo?!" On odgovori: "Tako mi Allaha, zaista ne znam, osim što je jednog dana ušao u mesdžid sa svojim ocem. Klanjao je namaz u kojem nije upotpunjavao ni ruku ni sedždu pa sam ja dohvatio šaku kamenčića te sa ga njima gađao. Nakon toga mi je Hadždžadž rekao: "Otada upotpunjavam svoj namaz." Eto kako je Seidova strogoća i snaga utjecala na Hadždžadža, to je i mudrost islamskog misionara da u ojedininim situacijama upotrebi svoj autoritet i strogoću.

Ipak je na kraju veliki diktator i nasilnik Hadždžadž razapeo Se'id ibnil-Musejjeba, rahimehullah, na zidu Kabe. Islamski misionar uvijek treba biti spreman na žrtvu radi dominacije Allahovog pravednog suda.

### **Hasan El-Basri, rahimehullah, islamski misionar uvjeren da je opskrba samo u rukama Uzvišenog Allaha**

Jednom prilikom je Hasan El-Basri, rahimehullah, ispred vrata Omer ibn Hubejrovog dvorca ugledao grupu hafiza Kur'ana. Začudo ih upita: "Šta vi tražite ovdje?! Želite da se sastanete sa tim pokvarenjacima? Tako mi Allaha, vaše sijelo nije sijelo bogobojaznih. Raziđite se, dabogda vam Allah duše od tijela razdvojio! Uglancali ste svoju obuču, dotjerali svoju odjeću i kosu ste lijepo potšišali!! Osratili ste ućace Kur'ana, dabogda vas Allah osramotio! Tako mi Allaha, da ste vi odbili njihove ponude, oni bi za vama trčali da vam udovolje, ali vi tražite ono što je kod njih a oni su vam baš to uskratili. Allah je udaljio one koji su se (od Njega) udaljili."

Eto kako nas Hasan El-Basri savjetuje. Islamski misionar ne smije biti ovisan o imetku i milostinji ljudi. Posebno ne smije sebi dozvoliti prijateljivanje sa vladarima i predsjednicima. Ne smije umiljkavanjem tražiti od njih ako želi da njegova islamska misija bude uspješna i da u dušama ljudi izazove divljenje i poštovanje. Islamski misionar treba biti zadovoljan onim što mu je Allah od opskrbe dodijelio. Ljudi u tome nemaju nikakvog udjela.

### **Imam Ebu-Hanife En-Nu'man, rahimehullah, islamski misionar kao uzor u ibadetu i pobožnosti**

Ebu-Hanife je bio veoma pobožan i bogobojazan čovjek. Preko dana bi postio, a preko noći je klanjao nafilu, ili učio Kur'an, ili pred zoru molio Allaha za oprost grijeha.

Možda je jedan od motiva, da se toliko preda ibadetu, bio taj što je jednoga dana, dolazeći u društvo jedne grupe ljudi, čuo da govore: "Uvijek koga pred sobom vidite ne spava po cijelu noć." Uvši to, sam sebi je rekao: "Ja sam u očima svijeta drugačiji, nego što sam kod Allaha. Tako mi Allaha, od ovoga časa, o meni drugi više neće govoriti da radim ono što ne radim! Nikada više, od danas pa do smrti, pod svoju glavu preko noći neću staviti jastuk."

Od toga dana, počeo je po cijelu noć provoditi u klanjanju i ibadetu. Kada bi pala noć, zemlju obavio mrak i ostali se svijet povukao u toplu postelju, on bi ustao, obukao

---

<sup>89</sup> سير أعلام النبلاء 4 - 226

najljepšu odjeću što ima, počešljao bradu, dotjerao se i namirisao, a onda stao na namaz o počeo klanjati, pa bi po cijelu noć proveo ili klanjujući, ili učeći Kur'an ili predan dovi...

Također se za njega priča da bi mu se, kada bi počeo da uči *Iza zulzilet il-erdu zilzaleha*, od straha koža naježila, u prsima duša zastajala, pa bi se rukom uhvatio za bradu i počeo moliti: "O Ti koji i za koliko trun učinjena dobra, nagrađuješ dobrim; o Ti koji za koliko trun učinjena zla, za zlo kažnjavaš, spasi Svoga roba En-Numana od džehennemske vatre, odvrati ga od onoga što vodi u vatru džehennemsku i pokaži mu staze Svoje neizmjerne milosti, o od svih milostivih Najmilostiviji!"<sup>90</sup>

### **Imam Malik ibn Enes, rahimehullah, islamski misionar kao autoritet izvornog islamskog vjerovanja**

Došao neki čovjek Maliku ibn Enesu, rahimehullah, i upitao ga: "O Ebu-Abdullah! Premilostivi, nad Aršom se uzdiže."<sup>91</sup> Kako se uzdigao?" Nikada se imam Malik nije tako rasrdio. Spustio je glavu prema zemlji i počeo je roviti po njoj svojim štapom. Toliko se zajapurio da mu je lice bilo obliveno vrelinom znojem. Podigao je glavu i bacio je štap izgovarajući: "Kakvoća je nedokućiva, Njegovo uzdizanje je istinsko, dužnost je u to vjerovati, a novotarija je o tome pitati. Vidim da si od onih koji unose novotarije." Nakon toga je naredio da ga istjeraju što i učiniše.

Ovo je stav koji je obilježio školu ehli-sunne wel-džema'a po pitanju svojstava Uzvišenog Allaha. To je tradicija Poslanika, alejhis-selam, koji nas nije obavijestio o kakvoći Allahovog uzdizanja iznad Njegovog Arša. Dokazom iz Kur'ana ili sunneta islamski misionar potvrđuje svoje stavove ne izlazeći iz okvira onoga što je Allahovom objavom potvrđeno daleko od bilo kakve iskvarene filozofske ili derviške ideologije.

\*\*\*

Neki pobožnjak je napisao pismo imami Maliku u kojem ga je savjetovao da umanjiti druženje sa ljudima i da se u samoći posveti sebi. Imam Malik mu je u odgovoru napisao: "Zaista je Allah podijelio dijela kao što je podijelio opskrbu. Nekom je čovjeku dato da u namazu doživi ono što ne može doživjeti u postu. Nekom je dato da u udjeljivanju milostinje doživi ono što ne može doživjeti u postu. Nekome je dao privilegiju doživljavanja džihada. Širenje znanja je najbolje djelo dobročinstva. Ja sam zadovoljan što mi je to dato i mislim da nema razlike između onoga što ja doživljavam i onoga što ti doživljavaš. Nadam se da smo oboje na dobru i čestitosti."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ko uputi na dobro, ta, on je poput onog koji čini dobro."<sup>92</sup>

O mudrosti imama Malika svjedoči i njegova izjava: "Ko se iz bogobožnosti odrekne dunjaluka, uvijek će mudro govoriti."

Jedna od njegovih najvećih mudrosti je i pravilo koje je islamska historija upisala zlatnim slovima a ono glasi: "Stavovi i riječi bilo kojeg čovjeka se ili prihvataju ili odbijaju osim stanovnika ovog groba", - te pokaza na kabur Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

---

<sup>90</sup> *Iz `ivota tabi'ina* str.294-295

<sup>91</sup> Kur'an, 20/5

<sup>92</sup> Bilje`i Muslim

Kada je bio u poziciji da odbrani istinu islama i sunneta nije ni za časak posustao da drugoj strani jasno da do znanja: "Ja sam ubjeđen u svoga Gospodara i u moju vjeru. Što se tebe tiče, vidim da si sumnjičav. Onda se uputi sumnjičavom poput tebe i sa njim raspravljaj."

### **Imam Muhammed ibn Idris Eš-Šafi'i, rahimehullah, islamski misionar kao oštroumni dokazivač Istine**

Apologetika ili rasprava o Allahovim svojstvima je uzela velikog zamaha u vrijeme imama Šafije, rahimehullah. Njegov stav po pitanju onih koji su otome raspravljali zanemarivajući dokaze iz Kur'ana i sunneta je slijedeći: "Moj sud po pitanju apologetičara je: da se izudaraju oštrim palminim granjem i drvenim nanulama. Da se natovare na kamile i da ih sprovedu kroz trg i sokake. Sa njima treba biti neko koji će uvijek vikati: ovo je nagrada onima koji su se okanili Kur'ana i sunneta a prihvatili su se apologetike (prazne rasprave o Allahovim svojstvima)."

\*\*\*

Dok je imam Šafija bio u Egiptu došao mu je neki čovjek da sa njime raspravlja o nekom pitanju iz oblasti apologetike. Šafija ga upita: "Znaš li gdje se ti nalaziš?" "Da", - odgovori ovaj. Šafija mu reče: "Ovo je mjesto gdje je Allah utopio faraona. Da li ti je dostavljeno da je Poslanik, alejhis-selam, nešto o tome govorio?" "Ne", - odgovori ovaj. Šafija upita: "Da li su ashabi govorili o tome?" "Ne", - ponovi čovjek. Šafija upita: "Znaš li koliko je zvijezda na nebu?" "Ne", - odgovori ovaj. Šafija reče: "Znaš li samo jednu zvijezdu, kako je nastala?" "Ne", - ponovi čovjek. Šafija mu se tada obrati: "Ti ne znaš ništa o stvarima koje vidiš svojim očima a pitaš o znanju Onoga koji ih je stvorio?!" Nakon toga ga je Šafija upitao o nekom detalju abdesta i ovaj pogriješno odgovori te podijeli odgovor u četiri dijela a nijedan ne pogodi. Šafija mu reče: "Zapostavljaš znanje o onome što ti je pet puta dnevno potrebno a opterećuješ sebe znanjem Stvoritelja!? Kada ti takva misao na um padne pokaj se Allahu i sjeti se Njegovih riječi: *"A vaš Bog – jedan je Bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog! Stvaranje nebesa i Zemlje, smjena noći i dana, lađa koja morem plovi s korisnim tovarom za ljude, kiša koju Allah spušta s neba, pa tako u život vraća zemlju nakon mrtvila njezina – po kojoj je rasijao svakojaka živa bića, promjena vjetrova, oblaci koji između neba i Zemlje lebde – doista su dokazi za one koji imaju pameti."*<sup>93</sup>

Taj se čovjek iskreno pokaja i dade se na izučavanje Kurana i sunneta te postade jedan od velikih pravnika šafijske pravne škole. Imao je običaj govoriti: "Ja sam ogranak morala Šafije."

### **Imam Ahmed ibn Hanbel, rahimehullah, čuvar Časnog Kur'ana**

---

<sup>93</sup> Kur'an, 2/163-164

Živio je u vremenu velikih iskušenja za islam i muslimane. U doba kada su inovatori i novotarije zaživjele zahvaljujući prevodima grčkih filozofskih djela i koja su bila prepuna izopačenog tumačenja o Božijem Biću. Dolaskom Me'muna ibn Harun Er-Rašida na čelo islamske države inovatori i njihova paklena učenja dobijaju na poletu. Tu se posebno ističe drska i arogantna pojava različitih sekti među kojima su najzapaženiji bili Šiije, Mu'tezilije i Džehmije.

Me'mun je zastupao stav da je Kur'an stvoren i da nije dio savršenog svojstva govora Uzvišenog Allaha jer je smatrao da Uzvišeni po potrebi Sebi stvara određena svojstva. Vjerovao je da je i sa Kur'anom isti slučaj jer je Allah osjetio potrebu da se ljudima obrati, ali, kako oni nisu u mogućnosti izdržati i shvatiti Njegov govor On je stvorio Kur'an koji je njima bio razumljiv i pristupačan. Tako je ovu ideologiju proglasio zvaničnom dogmom njegove države. Bilo je učenjaka koji su se tome suprotstavili, ali, nijedan od njih nije doživio da do kraja odbrani stav islama a da ga Me'mun nije likvidirao. Nekoliko mjeseci prije smrti, Me'mun se uputi ka Tartusu gdje su se trebali sukobiti sa ostatkom bizantijske vojske. Svom namjesniku u Bagdadu je napisao da javno pozove ljude u vjerovanje da je Kur'an stvoren i da ih, ako bude zatrebalo i prinudi na to. Tako je i bilo učinjeno. Mnogi poznati učenjaci su bili dovedeni pred Me'muna koji su se pred pritiskom i prijetnjom smrti složili sa njegovom tvrdnjom. Me'mun je naredio da se Bagdadom proširi vijest da su ti učenjaci potvrdili njegovo vjerovanje. Samo su dvojica učenjaka ostali dosljedni islamskog učenja da je Kur'an Allahov vječiti govor i dio Njegovog Bića. To su bili Ahmed ibn Hanbel i Muhammed ibn Nuh, Allah im se smilovao. Zato su ih okovali u lance i povelili Me'munu na odgovornost. Prije nego što su stigli na mjesto Memunovog boravišta jedan vojnik stade ispred njih sav u suzama moleći imama Ahmeda riječima: "Oče Abdullahov, veoma mi je teško jer je Me'mun isukao sablju i zakleo se: ako mu se ne odazoveš u tvrdnji da je Kur'an stvoren, ubiće te tom sabljom." Ahmed ibn Hanbel pade na koljena i pogleda prema nebu govoreći: "Allahu moj, ako Kur'an, Tvoj govor nije stvoren, ta, poštedi nas zla ovog čovjeka." Te iste noći se kroz kasarnu muslimanske vojske proširi vijest o Me'munovoj smrti. Imam Ahmed se tome obradova, ali, nedugo nakon toga hilafet je naslijedio El-Mutesim koji je za svog vjerskog savjetnika naznačio Ahmeda ibn Ebi-Duada. Tako su Ahmed ibn Hanbel i Muhammed ibn Nuh brodom vraćeni u Bagdad i to zajedno sa zarobljenim nevjernicima. Na tom putu je Muhammed ibn Nuh, rahimehullah, preselio na ahiret i imam Ahmed mu je klanjao džezazu. U ramazanu 218 god. osuđen je i proveo je u zatvoru dvadeset i osam mjeseci. Za to vrijeme bio je imam zatvorenicima a namaz je obavljao sa gvozdenim okovima na nogama. El-Mutesim je konstantno slao ljude da sa njime raspravljaju, ali Uzvišeni Allah ga je pomagao i on bi iz tih debata uvijek izlazio kao pobijednik. Svaka njegova pobjeda je uzrokovala dodatne gvozdene okove. Nedugo zatim El-Mutesim posla po njega te ga čuvari popeše na jahalicu i umalo se licem ne strovali na zemlju od prevelike težine okova. Međutim, Allah je Svoga roba sačuvao poniženja. U El-Mutesimovim odajama je bio i Ahmed Ibn Duad i njegovi istomišljenici. El-Mutesim naredi otpočinjanje debate te ibn Duad upita imama Ahmeda: "Šta kažeš o Kur'anu?" On odgovori piranjem: "Šta ti kažeš o Allahovom znanju?" Ibn Duad ne odgovori ništa., a imam Ahmed reče: "Ko tvrdi da je Allahovo znanje stvoreno, počinio je kufr u Allaha!" Ljudi na to panično rekoše: "O vladaru pravovjernih, ovaj učini kufr a i nas proglasi nevjernicima!"...

Imam Ahmed kaže: "I počeše da mi se naizmenično obraćaju a im jednim za drugim uzvraćam. Kada god bi neki od njih ušutio Ibn Duad bi se obatio El-Mutesimu riječima: "Vladaru pravovjernih, ovaj je zaista u velikoj zabludi; on je inovator!"... Kada bi oni svi ušutjeli El-Mutesim mi se obraćao riječima: "Teško tebi Ahmede, šta

to govoriš?” Ja bih mu uzvratilo: ”Vladaru pravovjernih, dajte mi nešto iz Kur'ana i sunneta pa da po tome govorim.” Ibn Duad bi mi uzvratilo: ”Zar ti ne znaš da govoriš nečim drugim već samo Kur'anom i sunnetom?” Imam Ahmed mu odgovori: ”A zar se islam temelji na nečem drugom do na Kur'anu i sunnetu?!” Tako se debata veoma oduljila. Imam Ahmed veli: ”Svoje tvrdnje su dokazivali nečim što mi ni srce ni jezik ne mogu izgovoriti. Porekoše hadise a nisam to vjerovao sve dok ih nisam lično čuo... Ja sam na njihove tvrdnje odgovarao Kur'anom: ”... o oče moj, zašto se klanjaš onome koji niti čuje niti vidi...”<sup>94</sup>

Debata je trajala tri dana a imam Ahmed je poput lava ništio njihove tvrdnje i argumente. Onda je ministar El-Mutesimove policije izjavio: ”Nikada nisam vidio nikoga da ne preza pred vladarem i kraljevima i da se drži tako čvrsto i dostojanstveno kao što je u tim danima to bio Ahmed. Mi smo u njegovim očima bili kao obične mušice.”

El-Mutesim se na kraju rasrdi i viknu: ”Proklet bio! Tražio sam da mi se pokoriš, ti to nisi učinio.” Nakon toga naredi: ”Dohvatite ga, teglite ga i razvucite ga!” Oni ga dohvatiše, rastegliše, razvukoše i izbičevaše. Iznijeli su ga na trg radi bičevanja i torture. Imam Ahmed se obrati El-Mutesimu riječima: ”Sjeti se momenta kada ćeš stajati ispred Allaha kao što sada ja stojim ispred tebe!” Kada je El-Mutesim to čuo, kao da se pokolebao, ali, eto ti šejtana Ibn Dauda koji mu šapnu: ”Vladaru pravovjernih! Ako ga poštediš, ljudi će reći: Propade Me'munova dogma.” To ga rasrdi i naredi bičevanje. Kada su dželati počeli s bičevanjem El-Mutesim bi izgovarao: Jače, Bog vam ruke oduzeo!”

Imam Ahmed se nekoliko puta onesvješćavao pa bi ponovo dolazio sebi. Kad god bi se osvjestio El-Mutesim mu je prilazio i tražio od njega da izjavi kako je Kur'an stvoren, ali, Ahmed ibn Hanbel nije ni za časak odustajao od vjere svoga Poslanika Muhammeda, alejhis-selam. Nakon osamdesetog biča, El-Mutesim je naredio da ga oslobode i puste ga njegovoj porodici. To je bilo 25 ramazana 221 godine. Kada je stigao svojoj kući, pozvaše liječnika da ga pregleda. On samo reče: ”Vidio sam ljude koji su dobili po hiljadu bičeva, ali, ovo nikada nisam vidio!” Počeo ga je liječiti. Tako mu je mtrve dijelove mesa skidao sa leđa a imam Ahmed nijednom ne zajauka. Samo je na glas zahvaljivao Uzvišenom Allahu. Kada je ozdravio, halalio je ljudima koji su ga maltretirali i tukli, osim inovatora koji su unijeli novotarije u islam. On bi tada proučio: ”...a onoga koji oprosti i izmiri se Allah će nagraditi; On, uistinu, ne voli one koji nepravdu čine.”<sup>95</sup>

Nakon smrti El-Mutesima, hilafet je naslijedio njegov sin El-Vasik Billah koji naslijedi i dogmu svog opakog oca. Tada je Ishak ibn Ibrahim poslao pismo imamu Ahmedu u kojem je stajalo: ”Novi vladar te spominje, ne smiješ se sa ljudima sastajati, ne smiješ se pojaviti u mjestu u kojem on boravi i nestani gdje god hoćeš!” Tako je imam Ahmed ostatak svog života proveo i bijegu i izgnanstvu. Kada je vijest o El-Vasiku počela bljediti, imam Ahmed se vrati svojoj kući. Tamo se krio daleko od očiju ljudi. Nije čak ni na namaz u džamiju izlazio sve do El-Vasikove smrti. Uzvišeni Allah odredi te vlast preuze El-Mutevekil sin El-Vasikovog brata. On stade u odbranu sunneta i započe borbu protiv inovatora, novotarija i različitih sekti. Tako su inovatori doživjeli veliko poniženje. Pobjedu je ponovo izvojevao vođa ehliš-sunne wel-džemaa imam Ahmed ibn Hanbel, rahimehullah. Nakon toga je poslao pismo El-Mutevekilu u kojem objašnjava vjerovanje islama po pitanju Allahovog govora u kojem je argumentima iz Kur'ana, sunneta i izjava ashaba dokazao da Kur'an nije stvoren. Zatim

---

<sup>94</sup> Kuran, 19/42

<sup>95</sup> Kur'an, 42/40

je Allahu uputio dovu u kojoj je molio da pomogne i uzdigne Njegovog roba El-Mutevekila, rahimehullah.

Eto, tako je Uzvišeni Allah sačuvao Svoju Knjigu od iskrivljavanja a islamsko vjerovanje od izvitoperavanja. Imam Ahmed je bio potpuno sam, ali, čvrsto uvjeren da je Njegov Gospodar sa njim. Izdržao je ono što je nemoguće izdržati i time nam je dao primjer kako se pravi islamski misionar treba žrtvovati na Allahovom putu radi dominacije jedine Istine.

### **Imam Ibn-Tejmijje, rahimehullah, islamski misionar kao primjer hrabrog i beskompromisnog učenjaka**

Već nakon sedmog stoljeća po hidžri, faktori slabosti i mlitavosti su jako uzdrmali skelet islamskog ummeta. Smutnje i iskušenja su se neprestano ređale. Sa Istoka su napadali Tataři a sa Zapada krstaši. Damask i zemlje Šama su ostale okupirane u rukama evropskih krstaša gotovo dvije stotine godina. I dok su bitke sa krstašima bile sve komplikovanije, iz Kine su Tataři navalili direktno na muslimanski Turkistan koji je do dan danas ostao pod njihovom okupacijom. Ovog puta pod direktnom vlašću njihovih praunuka komunistima Kine. Tataři su okupirali Semerkand, Buharu, Horasan i najzad Bagdad gdje su godine 656 oborili islamski halifat.

Iz navedenog se da vidjeti u kakvom se vremenu pojavio i djelovao Ibn-Tejmijje. Politika islamske države je bila potpuno dezorijentirana. Što je rezultiralo upropašćavanjem običaja, tradicije i društvene etike ummeta. Muslimani su se počeli razdvajati u stranke i skupine koje su bile veoma daleko od izvornog učenja prvih generacija islama. Muslimani su intelektualno nazadovali a slijepo slijedenje zabludjelih ideologija i kult ličnosti su dobijli na svom kvantitetu i ekspanziji. Kuran i sunnet su zamijenjeni apologetikom unutar muslimanske zajednice. Brzinom munje se počеше širiti ideologije šiizma, sufizma i filozofa. Za to vrijeme su neprijatelji izvana koristili učmalost i zabludu muslimana pa su svom žestinom udarali na islam i muslimane. U ovom periodu su zabilježeni užasni genocidi nad muslimanima. Samo u jednom danu Tataři su ubili dva miliona muslimana u Bagdadu. Tigris i Eufrat su tada bili crvene boje. Allahovim određenjem imam Ibn-Tejmijje je preuzeo ulogu reformatora čiji je zadatak bio širenje izvornog islamskog učenja daleko od zabluda i novotarija. Njegova misija je bila krunisana njegovim postojanim pozivom na džihad radi odbrane islama i muslimanske zemlje. On je i sam sa sabljom u ruci uzeo učešća u džihadu. Neke predaje govore da je prije početka bitke za odbranu Damaska prvi pojurio protiv Tatara a na kraju bitke, pred akšam, je bio zadnji borac iz redova muslimanske vojske koji se vratio sa bojnog polja.

Tako je on počeo sa istraživanjem islamskih nauka jer je znao da se mudrost islama ne može steći osim putem korisnog znanja. Kada se dovoljno naoružao znanjem Kurana i sunneta počeo je Ibn-tejmijje svoju borbu kada je obajvio rat na sve frontove, kako nevjernicima, tako i inovatorima.

### **Ibn-Tejmijje i Kazan, glavešina Tatara**

Nije se Ibn-Tejmijje zadržao samo na izučavanju islamskog znanja i njegovog širenja među ljudima. Niti ih je samo pozivao na džihad. Naprotiv, njegove riječi su bile neodvojive od njegove prakse i ljudi nisu bili u stanju razdvojiti između onoga što on govori i na djelu čini. To je bilo doba kada su Tataři spremali napad na Damask na



čelu sa Kazanom 699god. po hidžri. Muslimani su poslali svoju vojsku, ali, pobjedu su izvojevali Tatari. Kada su Tatari osvojili Damask, počeli su sijati nered i smutnju kako nije do tada bilo viđeno. Ibn-Tejmijje je preuzeo inicijativu i sakupio je oko sebe najuglednije časnike te oblasti kako bi pošli Kazanu da mu se direktno obrate. Kada su stigli kod mjesta zvanog Nebek u blizini Damaska, Kazan primi delegaciju na čelu sa Ibn-Tejmijjom, rahimehullah. On stade pred Kazana uslovljavajući mu sigurnost stanovnika Damaska, oslobađanje zarobljenika muslimana i nemuslimana koji su uživali zaštitu islamske države. Njegov je govor bio tako naprasit i odvažan te je Allah ulio strah u srce Kazana pa upita: "Ko je ovaj učenjak? Nisam vidio nikog sličnog njemu, tako hrabrog i odvažnog. Niko me svojim govorom nije tako uzdrmao i nikom nisam tako brzo prihvatio njegovu potražnju." Ljudi ga obavijestije a Ibn-Tejmijje mu se posredstvom prevodioca obrati: "Ti tvrdiš da si musliman, sa tobom su kadija, imam, učenjak i mujezin. Pa i pored toga ti si poveo rat protiv nas. Tvoj otac i djed su bili nevjernici i nisu učinili ono što si ti učinio. Oni su ispoštovali dogovore. Ti si dogovorio i prevario, obećao si i nisi ispunio. ^ak si i nepravdu nanio."

Nakon toga je Kazan naredio pripremanje počasne gozbe i ljudi počеше jesti osim Ibn-Tejmijja. Kada su ga upitali zašto ne jede on im odgovori: "Kako da jedem od ovog vašeg jela kada je ono ukradeno od ljudi. Skuhali ste ga na ognju drveća koje ste ukrali od ljudi." Tada Kazan potraži od njega da prouči dovu i on stade dovititi riječima: "Allahu moj, ako se ovaj tvoj rob bori da Tvoja riječ bude gornja, i da bude samo Tvoja vjera, pomози ga i učini da osvoji države i gradove. A ako se bori iz samoljublja i prikazivanje pred ljudima radi ovosvjetske koristi da bi njegova riječ dominirala, u želji da ponizi islam i muslimane, pa, onemogućі ga, potresi ga, uništi ga, i satri ga!" Kazan je na to samo digao ruke i rekao: Amin!

Kazan je pozitivno odgovorio na potražnju Ibn-Tejmijja te je oslobodio sve zarobljenike, kako muslimane, tako jevreje i kršćane pod zaštitom islamske države. Uzvišeni Allah mu je pomogao i uzdigao zbog njegove iskrene namjere. Tako su se svi muslimani ponosno i dostojanstveno okoristili njegovom hrabrošću i odlučnošću.

### **Tatari ponovo napadaju Damask**

Godine 702 po hidžri Tatari ponovo napadaju zemlje Šama. Ibn-Tejmijje stupa na scenu i vladara Egipta poziva na oružani otpor a ljude poziva u džihad zakletvom: "Vi ćete u ovoj bici pobijediti." Prisutni plemići dobaciše: "Reci: inšallah!" On im odgovori: "Inšallah, ubjeđen u to a ne navike radi!" U toj prilici je citirao riječi Uzvišenog: "*Eto tako! A onome ko istom mjerom uzvрати za učinjeno зло, i kome opet nepravda bude učinjena, Allah će, sigurno, pomoći. Allah je onaj koji grijehe poništava i koji ih prašta.*"<sup>96</sup>

Ovim se ajetom Ibn-Tejmijje zaklinjao zapovjednicima i borcima jer je bio čvrsto ubjeđen da Uzvišeni Allah sigurno ispunjava obećanje. Sukob između muslimana i Tatara je započeo u subotu, drugog ramazana 702 god. kod mjesta zvanog Šukhab. Borba je završila sutradan u nedjelju u dva sahata poslije podne. Ibn-Tejmijje je sabljom udarao po neprijatelju a jezikom je bodrio svoju braću. U vihoru ljutitog boja jedan mu od prisutnih prinčeva dobaci: O Halide ibn Velide! – a on mu odgovori: Reci: "*Vladaru dana Sudnjeg. Tebi robujemo i od Tebe pomoć tražimo.*"<sup>97</sup> Budući da je bio ramazan Ibn-Tejmijje naredi ljudima da se omrse prije iftara i on se pred njima prvi omrsi. Allah im dade pobjedu a Tatari se razbježaše poput hijena. Iskoristili su

<sup>96</sup> Kur'an, 22/60

<sup>97</sup> Kur'an, 1/3-4

noć kako bi pobjegli da ih potjere muslimana ne sustignu. Rezultat toga je bio da su se veliki broj njih u mraku utopili u Eufratu. Ibn-Tejmijje i muslimani su se vratili u Damask petog ramazana 702 godine ponosni i dostojanstveni jer im je Uzvišeni poklonio pobjedu nad nadmoćnijim neprijateljem.

\* \* \*

Dužnost je svakog islamskog misionara da od svog dijela manifestuje ono što govori iz želje za dostizanjem Allahovog oprostata i ahiretska nagrade. Tako će Allah otvoriti srca i sluh ljudi kada im se on bude obraćao. Tada će plodovi islamskog poziva izaći na vidjelo. Vidjeće se i iskrenost prema Allahu od strane islamskog misionara. Ibn-Tejmijje, rahimehullah, predstavlja dosljedan primjer superiornog i iskrenog borca-daije na Allahovom putu.

\* \* \*

## ŠTA NAS OČEKUJE?!

Sve do sada navedeno u ovoj knjizi nas upućuje na to da ljudi koji se žele prihvatiti obavljanja plemenitog zadatka islamskog misionarstva, ne mogu i ne smiju računati na odmor i opuštanje. Kako islamski misionar smije i pomisliti na odmor kada je svjedok učmalosti i dekadence ummeta kojem pripada! Ko je u stanju da nijemo i tromavo posmatra razdor i neslogu muslimana koji su se tako puno udaljili od puta Kur'ana i sunneta Muhammeda, alejhis-selam. Poniženja i potcenjivanja koje trpimo svakodnevno trebaju nam biti samo dodatni elan za rad i žrtvu na Allahovom putu. Koliko li je danas muslimanske krvi proliveno? Koliko li je muslimanki danas u svijetu silovano? Koliko li je muslimanske djece danas jetimima postalo? Koliko se puta danas Allahov Šerijat pogazio naočigled nas muslimana?! Zar nam ovi fakti i činjenice dozvoljavaju da mislimo na odmor i to onaj "zasluženi"!

Kada je vladar pravovjernih Omer ibnil-Hattab, radijallahu anhu, naznačen za halifu, stade na minber te zahvali Allahu i reče: "Ljudi, ja ću dovići a vi mollite Allaha da usliša!" On je između ostalog u dovi spomenuo i slijedeće: "Allahu moj, ja sam nejak u dosljednom sprovođenju pokornosti prema Tebi pa me opskrbi snagom, marljivošću i iskrenom namjerom koji nisu mogući bez Tvoje dozvole i moći."

Gdje su naša marljivost i revnost u ibadetu u poređenju sa Omerovim? Međutim, to je želja za dostizanjem savršenstva u ibadetu. Nasuprot tome, Omer, radijallahu anhu, je mržnju prema lijenjivosti i nemarnosti osudio kao pukotinu i nedostatak pokornosti u ibadetu. To je bila stvar koja je vladara pravovjernih zabrinula pa je ljude oko sebe okupio da mu se pridruže u dovi koja je bila oličenje iskrene molbe za marljivošću u pokornosti Uzvišenom. Upravo je to momenat dostizanja visokih stepena te izabrane generacije koju niko više nikada ne može dostići.

Nakon toga dolaze vrijedni učenici ove generacije na čelu sa Ata ibn Rebahom, radijallahu anhu, koji je lijenost i nemarljivost opisao riječima: "Draže mi je da u svojoj kući vidim šejtana nego li jastuk. Zaista jastuk čovjeka mami na spavanje."

Kako li je samo imam Šafija kudio nemarnost i lijenjivost. On je to upoređivao sa lavom koji bi 'crko' od gladi da u sebi nema zvijskog nagona koji ga tjera na lov i

opstanak. Da nije mete, strijela se ne bi odapinjala. Da nije Sunca ne bi bilo života. Ali, i Sunce se kreće te je ljudima život omogućen zbog njegovog kretanja.

Dakle, kada islamski misionar shvati važnost svoje misije, on će shvatiti da mora uvijek biti u stalnom pokretu i mora izdržati na putu Istine. Ponekada će ga savladati iznemoglost i umor, ponekada će na njega nasrnuti sumnjičavost i dilema. Zato u tom kontekstu imam Ibnil-Dževzi kaže: "Budite strpljivi jer se dileme i sumnjičavost moraju ponekada pojaviti iako su poražene. Nekada će laž pobijediti, nekada Istina dominira. Lažljivaca je zaista puno..."

Ono što islamski misionar mora shvatiti i u što mora biti duboko ubjeđen jeste činjenica da tmina neznanja i laicizma mora nestati. To je jedan od najvažnijih preduslova u životu vjernika. Samo na taj način on može poći ka zacrtanom cilju promjene stanja u zajednici u kojoj djeluje. Laž nestaje i ona je uvijek pobijeđena. To se mora ukorijeniti u duše islamskih misionara kako bi bili u stanju suočiti se sa nasilnicima i otvorenim neprijateljima islama. Njihova propast je unaprijed određena. "Reci onima koji neće da vjeruju: Bićete pobijeđeni i u Džehennemu okupljeni, a on je grozno boravište!" (Kur'an, 3/12)

To je stvarnost koja ne može u srcu vjernika izazvati nedoumicu zbog teškoća kroz koje islamski misionar prolazi. Nije ni važna momentalna dominacija Allahovih neprijatelja niti pak njihova krvožedna zvijerska priroda. Ma koliko god se laž naoružala u borbi protiv islama i sa sobom povukla na milione lažljivaca, smutljivaca, pokvarenjaka, ubica, spletkaroša i licemjera, ona je osuđena na propast. "I reci: Došla je Istina a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!" (Kur'an, 17/81)

### **Islamski misionar mora biti duboko uvjeren u Allahovu pomoć i pobjedu**

"Allah je Sebi odredio: "Ja i poslanici Moji sigurno ćemo pobijediti!" – Allaha je, zaista, moćan i silan." (Kur'an, 58/21)

U komentaru ovog ajeta Ibn-Kesir kaže: "On je odredio i upisao u Knjizi Njegovog određenja da je pobjeda samo Njegova i tome nema nikakve prepreke i to će biti ispunjeno. Pobjeda će biti u korist Njegove Knjige, poslanika i vjernika, kako na dunjaluku, tako i na ahiretu."

"Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će svakako pobijediti." (Kuran, 5/56)

^itajućI ove ajete, nadau Allahovu pobjedu učvršćuje srca vjernika, pravih islamskih misionara. To će ih dovesti do stepena kada će biti duboko uvjereni da je pobjeda blizu i to se mora dogoditi. Sejjid Kutb kaže: "Ponekada Allaha vjericima daje pobjedu, da bi im srca učvrstio. On ih oslobađa momentalnih prepreka ispred kojih stoje. Međutim, te prepreke su ponekada veoma bolne, ali, kada oni shvate da je konačni kraj u njihovu korist, njihova srca ojačavaju i pobijeduju iskušenja. Tada se u njima stvara želja da se preko njihovih ruku ostvari Allahovo obećanje ummetu islama. To je momenat kada će biti nagrađeni nagradom džihada i dominacijom na zemlji. Nagrada će im biti i sve ono što će se nadovezati na tu njihovu dominaciju."

### **Ja sam nadvladan, Ti se osveti**

*“Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba našeg je u laž utjerivao, govoreći: “Luđak!” – i Nuh je onemogućen bio. I on Gospodara svoga zamoli: “Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!” (Kur'an, 54/9-10)*

Uzvišeni Allah pomaže islamskog misionara, pa makar bio sam, ukoliko uloži i zadnji atom svoje snage u širenju Njegove riječi i zatim potražiod Uzvišenog pomoć i oslonac. Šta onda reći o skupinama blagoslovljenih vjernika koji svakodnevno žrtvuju svoje duše i imetak na Njegovom putu očekujući Njegovu pomoć i pobjedu.

Uzvišeni Allah je samo radi jednog vjernika zemlju potopio nakon što je on svoju energiju iscrpio na Njegovom putu. Onda je Uzvišeni Allah, nema sumnje, moćan i kadar da zbog skupina vjernika uništi sve vrste ni garniture nasilnika i tirana koji se suprotstavljaju ovoj vjeri.

### **Niko ne može izmijeniti Allahove riječi**

*“A poslanici su i prije tebe lažnim smatrani, pa su trpjeli što su ih u laž ugonili i mučili sve dok im ne bi došla pomoć Naša – a niko ne može Allahove riječi izmijeniti – i do tebe su doprle o poslanicima neke vijesti.” (Kur'an, 6/34)*

U komenataru ovog ajeta Ibn-Kesir kaže: “Ovo je utjeha Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i podrška jer ga je njegov narod u laž utjerao. Njemu je naređeno da bude strpljiv poput poslanika prije njega. Obećana mu je pobjeda i dominacija nakon što su pretrpjeli mučenja mnoga od strane njihovog naroda. Došla je pobjeda na ovom svijetu. Ona ih čeka i na budućem svijetu. Zato Uzvišeni kaže: “...niko ne može Allahove riječi izmijeniti...”

Kada islamski misionar razmišlja o nemilosrdnom ratu koji je namjetnut sljedbenicima Istine, način na koji se elektronski i pisani mediji upotrebljavaju protiv njih, kako im se uskraćuju elementarne životne potrebe, izobličava njihov autoritet, a puno puta bivaju i fizički likvidirani, onda jasno vidi da će se ljudi podijeliti u dvije skupine:

- skupina koja će povjerovati u te laži;
- skupina koja će povjerovati u ispravnost onoga što islamski misionari žele dostaviti ljudima.

Međutim, ova situacija toliko pritišće islamskog misionara pa se on ponekada zadesi u stanje razočarenja zbog duge vladavine laži i njenih pristalica. Možda mu se čak i učini da tome nema kraja! Ali, ovaj ajet liječi njegove rane i poput munje u mrkloj noći oduzima vid silnicima-nevjernicima potvrđujući da je Allahova pomoć i pobjeda sigurno blizu. Nagrada za strpljivost je Allahov oprost i blagoslov vjernicima. Nagrada će doći bez obzira na dugotrajnost perioda vladavine silnika i nevjernika. Put je veoma dug. Allahova pomoć i pobjeda su na kraju tog puta.

### **Uzvišeni Allah je vjernicima odredio da naslijede Zemlju**

*“Musa reče narodu svome: “Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi, Zemlja je Allahova, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali.” Njegov narod reče: “Zlostavljani smo prije nego što si nam došao, a i nakon što si nam došao!” A Musa reče: “Gospodar vaš će neprijatelja vašeg uništiti, a vas nasljednicima na Zemlji učiniti, da bi vidio kako ćete postupati.” (Kur'an, 7/128-129)*

Kada je Musa, alejhis-selam, počeo svoju poslaničku mesiju u redovima sinova Israilovih, faraon im zaprijeti da ukoliko povjeruju u njega, ruke i noge će im naukrst odsjeći. U komentaru ajeta imam Ševkani kaže: "Kada je Musa saznao faraonove prijetnje i namjere, pozva svoj narod da bude strpljiv i izdržljiv i nadolazećem iskušenju. Nakon toga ih je obavijestio da će zemlja tj. Egipat ili Zemlja uopšte ostati u namjesništvu Njegovih robova koje On izabere. To je Musaovo obećanje njegovom narodu da će faraon i njegov narod biti poraženi."

Međutim, Musa, alejhis-selam, se susreće sa jadnim i razočaranim dušama koje nisu u stanju izdržati teškoće puta niti pak mogu spoznati prirodu tog puta koji ih vodi ka konačnoj pobjedi. On želi promijeniti karakteristike tih oholih i brzoletih duša koje su navikle na poniženja i potlačenost i koje ne shvataju značenje nade u Allahovu milost na koračanju Njegovim putem. Nema sumnje da će ova garnitura ljudi onemogućiti pobjedu i uvijek će predstavljati nekakvu blesavu prepreku ka Allahovoj pobjedi. Oni se nisu mogli uzdići iznad visine blatnjavih bara u kojima su radili. Nisu nikako mogli shvatiti da je visina samo na nebu kod Uzvišenog Gospodara, dželle šanuhu.

**I ne gubite hrabrost i ne žalostite se,  
vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici**

*"Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će se samo Meni klanjati, i neće Meni druge ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grješnici."* (Kur'an, 24/55)

Ovaj ajet je jasna poruka svim islamskim misionarima da izdrže na putu Allahove vjere. Poslanik, alejhis-selam, je u Meki bio napadan i ponižavan, u stanju nesigurnosti od nevjerničkog zla, ali, Uzvišeni je taj strah zamijenio sigurnošću nakon njegovog preseljenja u Medinu. Tu je javno pozivao u Allahovu vjeru bez trunke bojazni ukora noih koji kore. Medina je islamske misionare preobratala u hrabre lavove koji su oružjem ustali odbraniti riječ Istine. To je priroda ove vjere.

Poslanik, alejhis-selam, kaže: *"Prikazana mi je Zemlja; vidio sam njen Istok i Zapad. Vlast moga ummeta će dostići sve ono što je meni prikazano!"*<sup>98</sup>

**Naša je zadnja dova: "Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova."**

---

<sup>98</sup> Bilježi Muslim